

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTĂ PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

AL SFÂNTULUI SINOD AL SFINTEI BISERICI AUTOCEFALE ORTODOXE ROMÂNE

BIBLIOTECA M. I. C. P. I. I. AȘI
Secția „STUDIU”

Mitropolia Mol
și Buzovna
STUDIU

Mana Sfântului Ierarh Nicolae. 8-61

Câte odoare scumpe, foarte prețioase și de mare valoare artistică, fruct al pietății și religiosității neamului nostru Românesc, nu împodobesc sfințele Biserici și Mănăstiri ale scumpe: noastre Patrii? Câte sfinite moaște ale celor ce au luptat pentru credință, punându-și viața lor pentru păstrarea ei, nu se află în sfințele noastre lăcașuri de închinăciune? Câte sfinite moaște ale cuvioșilor, ce au bine plăcut lui Dumnezeu, prin viața lor curată și sfântă, nu se află la noi, păstrându-se cu sfințenie în sfințele temple, venerându-se cu toată pietatea și religiositatea de credincioși? Cine poate spune numărul și numele lor, cum și minunile săvârșite în decursul veacurilor?

Dar cine s'a gândit vre-o dată să descrie, după cuviința, toate acestea, pentru a le face cunoscute piosului și bine credinciosului popor Român¹⁾? Și, Doamne, cât ar fi con-

¹⁾ Sunt foarte puține încercările ce s'au făcut în această privință și abia numai dela un timp. Cele întâiu începuturi s'au făcut de comisiunea monumentelor istorice și în deosebi de colegul, d-l P. Gârboviceanu, ca adm nistrator al Casei Bisericeii, prin înființarea muzeului religios și altele. Onoare lui! Opera însă trebuie

căci sunt multe de făcut în această privință și de cel pentru Biserică și întărirea credinței în popor.

Prof. Dr. N. Iorga, de asemenea a desimănănt

noastre bisericești. D-sa a vorbit și despre cele

de Nou, deci și despre mana sfântului

tribuit astfel de descrieri la întărirea credinței și la dezvoltarea sentimentului de pietate și religiozitate în popor.

Ar fi de dorit ca această lipsă să se îndepinească cât mai neîntârziat. Ceeace nu s'a făcut, să se facă cu un ceas mai înainte, mai ales acum, când ne aflăm în timpul de mare indiferentism, pentru tot ce privește Biserica și religionea. Ar fi unii din cele mai proprii mijloace pentru a combate scepticismul și necredința multor. Ar fi cel mai propriu mijloc pentru a învedera tutulor puterea credinței și biruințele ei în viața popoarelor.

* * *

Dar trecând dela această ordine de idei, fără a mai aminti de mulțimea sfințelor moaște a martirilor și cuviosilor ce se păstrează prin sfințele noastre biserici, întrebăm: Câți sunt cari știu că noi Românii avem mână, chiar mână dreaptă, a sfântului Nicolae, făcătorul de minuni? Mână a celui mare Ierarh al Mirelor Lichiei? Da, avem și păstrăm de 300 și mai bine de ani, mâna acestui mare sfânt Ierarh, pe care nu numai întreaga creștinătate îl veneratează și se închină lui, cu deosebită evlavie, dar îl respectă și veneratează chiar și multe popoare necreștine din Orient, mai ales corabieri. Da, avem mâna sf. mare Ierarh Nicolae și o păstrăm cu evlavie, înscăpă în aur, împodobită cu pietre scumpe, de însuși marele voevod, biritorul dela Calugăreni, de Mihai Viteazul. Acest sacru și slânt odor al sf. Bisericii Ecumenice, se păstrează la noi în Biserica Sf. Gheorghe Nou din București.

* * *

Nicolae, de care ne ocupăm. Dar pentru ca întreaga creștinătate a sfintei noastre Biserici să știe că noi posedăm mână Ierarh Nicolae, și prin urmare să vestească acei tuncioșilor și prișilor noștri, am crezut de fapt în „Biserica Ortodoxă Română” această și pentru faptul, ca să știe acei creștine, pe unde „Biserica Ortodoxă”

Dar înainte de a veni la istoricul mânei, credem de nevoie a face câteva reflexiuni asupra distinsului sf. Ierarh a căruia mână se păstrează în sfânta noastră Biserică.

*
*
*

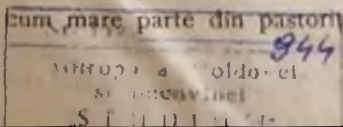
Între Ierarhii cei mari și distinși ai Bisericii lui Iisus Christos, sfântul Nicolae, păstorul dela Mira-Lichiei, ocupă un loc de frunte. El este marele și zelosul apărător al credinței la sinodul întâiu acumenic, ținut în Niceea Bitiniei, la anul 325 după Christos,

Deși nu s'a bucurat de o cultură teologică sau filozofică deosebită, el însă prin o viață curată și sfântă, a întrupat în sine adevărata pietate și religiositate, cerută creștinului de învățătura revelațiunii evanghelice. El a fost tipul adevăratului creștin pios, drept și temător de Dumnezeu; și, mai presus de aceasta, a fost *tipul adevăratului păstor al Bisericii lui Iisus Christos.*

Râvna sa pentru apărarea și păstrarea credinței, contra celor ce voiau a se atinge de ea, eră râvna lui Ilie. El a dovedit o cu prisosință la sinodul întâiu ecumenic. Istoria este martoră întru a ne spune, cum el a înfruntat îndrăzneala provocătoare și cutezanța fără margini a ereticului Arie, care sfidă toată lumea, luând în deridere și tăgăduind Dumnezeirea Fiului lui Dumnezeu.

Dar viața sa eră atât de înfrumusețată și împodobită cu fapte bune și bine plăcute lui Dumnezeu, de fapte virtuozose, în cât eră nu numai iubit de credincioșii pe cari îi păstorea, dar eră chiar venerat și adorat în viață încă fiind. Toți îl priveau ca pre alesul și trimisul lui Dumnezeu, ca pre păstorul cel bun și sfânt, și toți vesteau virtuțile și faptele sale cele bune în toată lumea.

Astfel eră în viața sa sf. Nicolae, Ierarhul dela Mira-Lichiei. Toți îi admirau credința și îi vesteau faptele. Și cum mare parte din păstoririi săi, călătoreau cu corăbiile

lor în toată lumea, se explică faptul cum numele său cel bun, se vesteă în tot pământul, și în toată creștinătatea. Toți îl socoteau ca pre un om și păstor mare, destins și extraordinar, căci faptele și virtuțile sale covârșiau toată priceperea omenească. Pentru aceasta toți îl priviau și îl vesteau ca pre păstorul și arhiereul cel mare, binefăcător al omenirii, sfânt și făcător de minuni. Toți îl socoteau ca trimis al lui Dumnezeu spre a ajuta pre cei în suferință și necazuri și a face bine tutulor, ajutând și mângâind pe nenorociți.

* * *

Astfel fu sfântul Ierarh Nicolae și astfel a trăit și a păstorit în toate zilele vieții Sale. Pentru aceasta faptele și viața sa curată, sfântă și îmbunătățită cu tot felul de fapte bune și virtuți creștinești, l-au ridicat în rândurile sfinților celor ce s'au desăvârșit în viața aceasta *prin credință și fapte*. Și în viață încă fiind, *sfânt și alesul lui Dumnezeu* eră socotit de toți; căci nimeni nu eră lipsit de mila și ajutorul său; nimeni nu eră în suferință; nimeni din cei ce veneau la el, nu rămâneau nemângâiați.

* * *

După trecerea sa din această viață, adormind cu pace în Domnul, credincioșii priveau cu pietate la mormântul său și la sfintele sale moaște, care împopobeau Mira Lichiei. Ele atrăgeau acolo închinători și credincioși din toată lumea. Căci așa precum, când el eră în viață, toți cei ce veneau la el, se învredniceau de mila și ajutorul său, tot astfel se bucurau de sprijinul său, și după moartea sa, toți cei ce veneau și cădeau la el, venerând cu pietate sfintele sale moaște și rugându-l cu credință fierbinte să le ajute. Toți dobândeau izbândă la cererile și rugăciunile lor către Dumnezeu, prin rugăciunile sfântului.

* * *

Astfel au împodobit și înfrumusețat Mira Lichiei sfintele sale moaște până în veacul al XI. Mare eră numărul celor

pioși și credincioși, cari veneau din toată lumea spre a veneră și a se închină sfiutelor sale moaște.

Mormântul său eră săpat în piatră de marmoră și în acest mormânt se păstrau sfințele sale moaște. Ele atrăgeau mulțime mare de credincioși, căci de aci izvorau, milă, ajutor și mângăere tuturilor celor întristați și dosădiți. Mulți erau cei ce veneau să se închine lui; căci numele său eră vestit în toată lumea.

Puțini sfinți și cuvioși, în decursul veacurilor, au avut atâți admiratori și închinători, ca sfântul Ierarh Nicolae. Cinstirea ce i se dă de toți cei ce veneau a veneră cu pietate sacră sfințele sale moaște și a imploră, prin el, milă și ajutor dela Dumnezeu, eră mare și deosebită. Cu acelaș respect și venerațiune eră sfântul privit de toată lumea creștină. Și mulți erau cei ce se închinau sfințelor sale moaște. Veneau nu numai cei ce-l cunoșteau, locuitori și creștini din apropiere, dar veneau din pământuri și țări îndepărtate. Veneau, după cuvântul popular, de peste Țări și de peste Mări. Mulțime mare venea să se închine lui, căci numele său eră vestit și cunoscut în toată lumea creștină și străbătuse chiar la cei de altă credință. Și toți cei ce veneau să se închine lui și invocau cu căldura credinței numele sfântului, toți vedeau ajutor și folosire mare în nevoile și suferințele lor trupești și sufletești, de care erau cuprinși. Multe erau minunile sfântului.

* *

Astfel erauenerate sfințele sale moaște în Mira Lichiei până în veacul al XI după Christos. Mormântul sfântului eră loc de închinăciune și de pietate religioasă. Eră loc de mângăere și de alinarea suferințelor, pentru toți cei ce veneau cu credință să se închine și să venereze sfințele sale moaște. Ele atrăgeau aci mulțime mare de credincioși; căci mormântul, cu sfințele sale moaște, eră socotit

loc sacru de închinăciune în toată lumea creștină. Pentru aceasta de pretutindeni veneau să se închine lui; căci toți închinătorii vesteau minunile, vesteau tuturilor pe unde mergeau mila și ajutorul sfântului.

În veacul al unsprezecelea însă și anume în anul 1087 neguțători, corăbieri din Italia, venind acolo și deschizând mormântul sfântului, au luat sfintele sale moaște și până să se prindă de veste, corabierii Italiani, s'au îndepărtat cu sfântul și corabia lor în largul mării.

Aceștia au adus moaștele sfântului în Italia de sud, în orașul Bari, unde poporul și credincioșii le-au primit, în ziua de 9 Mai, acel an, cu mare evlavie și pietate sacră.

Și de atunci, aci în acest oraș sfintele moaște al Ierarhului Mirelor dela Lichia se păstrează în biserica sfântului slăvitului întâiului mucenic și arhidiacon Ștefan, până în ziua de astăzi.

* * *

Astfel locul de închinăciune dela Mira Lichiei, unde sfântul păstorise, unde se aflau și se păstrau cu mare pietate sacră mormântul și sfintele moaște ale sfântului, s'a strămutat la Bari, micul orașel de pe malul mării Adriatice, între Ancona și Brindisi.

Aci în acest orașel Bari, în Italia, sfintele sale moaște au atras de atunci, toată mulțimea pioasă de închinători, și o atrage până în ziua de astăzi.

O biserică măreață, chiar monumentală, este templul în care se păstrează cu sfințenie și pietate sfintele moaște ale marelui ierarh al Mirelor Lichiei. Aci vin credincioși pioși din toată lumea spre a le venera și a se închina sfântului.

Cine poate spune câți credincioși pioși, câți doritori de a venera sfintele sale moaște, îndemnați de pietate și căldura credinței, n'au mers și nu merg la Bari, așa cum mergeau la Mira Lichiei?

Așa precum se duceau la Mira Lichiei, cei din apropiere

și cei din departare, așa s'au dus în decursul veacurilor și se duc, până în ziua de astăzi, la Bari, spre a se închină sfântului și a dobândi prin rugăciunile lor, milă și ajutor dela Dumnezeu, cel ce se proslăvește prin alesul său.

Mare eră mulțimea credincioșilor ce mergeau la Mira Lichiei, să se închine sfântului când moaștele sale se păstrau acolo în mormântul cel săpat în marmură. Această mare mulțime de închinători, unită de sigur cu o pietate sacră, a ispitit mai întâiu pre Venețieni, să cerce a ridică de acolo sfintele sale moaște. Ea a ispitit, mai în urmă pe corăbierii dela Bari, cari au și reușit a le luă și a le aduce aci. Și astfel, precum odinioară eră Mira Lichiei, așa dela veacul al XI Bari, s'a vestit în toată lumea, ca locul cel sfânt de închinăciune, unde se păstrează moaștele făcătoare de minuni ale sfântului ierarh Nicolae, păstorul cel mare, sfânt și vestit dela Mira Lichiei.

Acestea zise să venim la întâmplarea minunată căreia se datorește faptul că sf. noastră Biserică Română are, în biserica sf. Gheorghe din București, mâna sf. Ierarh Nicolae.

* * *

Intre cei ce au fost însuflețiți și încălziți de credința și pietatea sacră d'a merge la Bari să venereze pe sf. Nicolae și să se închine sfintelor sale moaște, a fost, în veacul al XV și un cleric român; după unele tradițiuni diacon, după altele paraclisier. Unii spun că el ar fi fost de origine grec, fapt însă care nu se poate adevăra.

Legenda că ar fi fost grec de origină cel ce a adus mâna sfântului provine din faptul că foarte mulți credeau că ea a fost adusă în timpul egumenilor greci. Ceea ce este cu desăvârșire inexact.

D'asemenea această legendă a mai provenit și din faptul că una din cele două cutii de argint în care se păstrează mâna sfântului, și anume cutia cea mare, a fost

făcută, precum se vede din inscripția ce poartă pe ea, de un oare-care paharnicul Politimos, grec de origină, precum îl arată numele ¹⁾. Însă această cutie, se vede că este făcută târziu, de sigur din evlavie și pentru siguranță, spre a se păstra în ea cutia cea mică de argint suflată cu aur și lucrată foarte artistic, acea cutie care a fost făcută dela început, ca în ea să se păstreze mâna sfântului ierarh ferecată în aur și împodobită cu pietre scumpe.

Dar despre aceasta nu există nici o altă dovadă. Așa în cât rămâne că el a fost Român. Numele său însă este până astăzi necunoscut.

Acesta mergând la Bari spre a se închină la sfintele moaște ale sfântului, a rămas mai mult timp acolo, și simulând cea mai mare evlavie, făcea tot felul de ascultări la biserica sf. Ștefan, unde se păstrau sfintele moaște ale ierarhului.

Dacă în acest timp, sau dela început a venit cu intențiunea spre a lua o parte din sf. moaște ale ierarhului, cine poate ști sau spune acest lucru, când nu se cunoaște nimic scris în această privință. Faptul cert este, că el a imitat pe corăbieri. El a imitat pe neguțătorii Italiani, din anul 1087, cu simpla deosebire că, aceia deschizând și stricând mormântul sfântului dela Mira Lichiei, au luat întreg trupul său, acesta însă a luat numai mâna sa dreaptă. Și într'o bună dimineață, s'a făcut nevăzut cu ea, întocmai ca și aceia, când au luat sfintele moaște ale sfântului ierarh.

Lucrul s'a aflat foarte de grabă de cei ce păzeau sfintele moaște ale sfântului la Bari, așa cum s'a aflat și la Mira Lichiei; dar eră prea târziu. Clericul îngrijise să fie în siguranță pe o corabie care pornise dejă. Astfel el a

¹⁾ Această inscripție pusă pe cutia cea mare, este în limba greacă. Ea cuprinde cuvintele: *făcută de robul lui Dumnezeu, paharnicul Politimos*, care după nume se vede că eră grec de origină.

luat mâna sfântului și aducând o în Țară a incredințat-o Mitropolitului Țerii ¹⁾).

Domn în Țară pe atunci eră marele Voevod Mihai Vi-teazul, care convingându-se de adevăr, a poruncit Mitro-politului său iubit Eftimie, carele păstorea atunci sfânta Biserică a Ungro-Vlahiei, să îngrijească ca acest scump și sfânt odor al bisericei, să fie ferecat în aur și impo-dobit cu pietre scumpe.

Zis și făcut. Porunca domnească s'a adus la indeplinire, și astfel s'a făcut podoaba de aur înfrumusețată cu pietre scumpe de mărgăritare și safire, cu filgrane în aur și degetele lucrute ajur, podoaba în care se află sfânta mână a Ierarhului. Pe această îmbrăcăminte se află următoarea inscripțiune slovenească, pe care a avut deo-sebita bunătate a mi-o transcrie și traduce amicul meu, d. profesor Ștefan Nicolaescu dela Arhivele G-le ale Statului.

Iată această inscripție :

† СЮ РЪКЪ СТОМУ НИКОЛАЮ СЪРОРА СЪ
ЗЛАТОМЪ ГНЪ ІСО МИХАИ ВОБВОДЪ И
ГЖДА СТАНГА И ГНЪ ИХ ІСО НЕКЪЛА
ВОБВОДА В ЛѢТ СРН ИС МИТРОПОЛИТ
ЕФТИМІЕ.

Adecă

† Această mână a sfântului Nicolae au ferecat-o cu aur Domnul Io Mihail Voevod și Doamna Stanca și fiul lor Io Necula Voevod, în anul 7108 ¹⁾. Is(pravnic) ²⁾ Mitropo-litul Eftimie.

¹⁾ De atunci cei dela Bari au luat toate măsurile ca nimeni să nu se mai poată apropia de moaștele sfântului. Inchinătorii toți dela distanță îl privesc și se închin lui, invocând mila și aju-torul său.

²⁾ Anul dela creațiune 7108, este anul 1600 dela Chrtstos.

³⁾ Cuvântul „is“ din inscripție este, după explicarea d-lui Nico-

* * *

Aceasta este fericita împrejurare căreia se datorește faptul că sfânta noastră biserică are de trei sute și mai bine de ani mâna sfântului Ierarh Nicolae.

Când și prin ce împrejurare a ajuns ca acest sfânt odor sacru să se păstreze în Biserica sf. Gheorghe nou, n'am găsit nimic scris, și nici un fel de tradițiune orală. De sigur numai vechile inventare ale acestei sfinte biserici și ale Mitropoliei, pot lămurii lucrul, și pot da, de sigur și alte lămuriri asupra acestei prețioase și scumpe dobândiri, ale unui atât de însemnat odor bisericesc care trebuie a se cunoaște de toată suflarea pioasă și cuvioasă a Românilor. El trebuie a se venera după cuviință, căci este mâna marelui Ierarh Nicolae al Mirelor Lichiei, pe care creștinătatea întreagă îl are în deosebit respect și venerațiune, ca pre un sfânt al Bisericii Ecumenice. Mai mult chiar pre el îl cinstesc în părțile Răsăritului și neamuri necreștine. Autorul acestor rânduri vizitând Orientul a văzut corăbii turcești purtând numele ierarhului Nicolae, și sfânta sa icoană în ele.

Iată dar ce odor sacru și sfânt posedăm.

Dr. Drag. Demetrescu.
mare nomofylax.

---

laescu prescurtat din ispravnic și înseamnă *a adus la îndeplinire*. De unde rezultă că ferecarea în aur a sfintei mâni a ierarhului s'a făcut după porunca domnească, sub îngrijirea Mitropolitului Terii Eftimie.

Trei catiheți mari ai Bisericii Vechi.

Vezi «Biserica Ortodoxă Română, An. XXXVII, No. 9)

Sf. Grigore este și în chestiunea aceasta filosoful care speculează adânc și cu o pătrunzătoare agerime, și care știe să tragă concluziuni evidente printr'o măiestrită dialectică. Lucrurile ce le spune sunt însă atât de concentrate și dogmatic formulate, în cât nu se pot reproduce de noi într'o expunere liberă, așa că numai în originalul lor se pot ceti cu deplină înțelegere și fără pericolul de a le știrbi din valoare printr'o traducere care să nu poată da exact valoarea expresiunilor unui atât de mare cugetător. În rezumat ideia sa despre botez este, ca precum generațiunea omului, prin puterea lui Dumnezeu, operează ca și ceva cu totul neaparent, tot așa apa prin puterea celor trei nume ale Treimei este cauza regenerațiunii. Iar trupul lui Hristos în euharistie, pe care-l primim ca sacrament al altarului, nimicește otrava care a pătruns prin păcat în trupul omului și o scoate din trup prin puterea cea cu două firi a omului și a lui Dumnezeu.

Sf. Ciril se ocupă foarte pe larg în cele cinci cateheze ale sale, numite mistagogice cu taina botezului și cu taina euharistiei. Aceste cateheze sunt până în ziua de astăzi temelia învățaturii creștine, în Biserica Orientală, asupra acestor două taine. Ele sunt pline de idei înalte și de

precepte frumoase și sunt mai ales interesante, pentru că ne sunt o oglindă a primelor timpuri ale Bisericii, un nesecat izvor pentru tradiție și un tablou important al vieții creștine. Pe lângă altele, aceste cateheze mai sunt și o apologie a creștinismului și o dovadă pentru noi a continuității credinței.

*

Dintre toate catehezele, nu numai ale sf. Ciril și ale celorlalți doi cateheți, de care vorbim în studiul acesta, ci ale tuturor sfinților Părinți cari s'au indeletnicit și cu scrierea de opere catehetice, aceste cinci ale sf. Ciril sunt cele mai simple scrieri și mai ușor de înțeles, și de aceea sunt și astăzi lectura cea mai potrivită pentru un preot. El va găsi în scrierile sf. Ciril și oarecari termeni, care conțin sensul unor noțiuni dogmatice, pe care teologia de după el i-a primit numai cu rezerve. Acestea privesc mai ales învățătura despre Duhul Sfânt.

Această învățătură pe vremurile sf. Ciril eră în formațiune. Părerea dominantă în teologie eră pe atunci cea numită a neo-niceeanilor, pe care o formulară cei trei doctori din Capadocia: Vasile cel mare, Grigore de Nazianz și celalt Grigore de Nissa.

Lupta eră aprinsă pe multe terenuri, căci arianismul se întindea mereu. Acești trei, cu ajutorul culturii contemporane lor și influențați și de filozofia neoplatonică, au pus bazele unei teologii științifice și au dat o formă definitivă învățăturii despre Duhul Sfânt și despre Trinitate.

Conform teologiei acestora, între cele trei persoane divine nu există nici o subordonare, ci toate trei sunt egale întru toate, și ca Dumnezeuire și ca energie și ca demnitate; toate trei sunt o comunitate ca ființă, ceea ce se exprimă prin noțiunea homousie, și mărirea li se cuvine în mod egal ca la trei ipostase ale aceleiași ființe. Dar fiecare dintre aceste trei ipostase are totodată și par-

tea sa specifică, acea parte care o face să fie persoană separată. Prin urmare fiecăruia nume îi răspunde o însușire proprie, o reală deosebire: pentru Tatăl ființă nenăscută, pentru Fiul ființă născută, pentru Duhul Sfânt ființă emanată (purcedere). Așa dar după teologia acestor trei doctori este lucru fals, care duce la rătăcire, a vorbi numai de o ipostasă, în loc de a vorbi numai de o *usie*, când vorbim de Dumnezeire.

Duhul Sfânt eră până atunci privit de teologi în multe feluri. Unii îl priveau și-l explicau ca o putere nepersonală, alții ca o creatură a lui Dumnezeu, iar alții îl defineau vag numai ca oarece dumnezeesc. Cel dintâiu care a conceput Duhul Sfânt ca persoană a Dumnezeirii a fost sf. Ciril. El în catehezele sale a susținut mai întâiu învățătura că Duhul Sfânt este a treia parte din unul, care rămâne tot unul deși se desparte în trei, așa că unul nu se poate concepe decât numai ca trei și trei numai ca unul. Sf. Ciril deci a fost acela care a pus temelia dogmei care avea să se stabilească mai târziu în formula sa definitivă despre Trinitate. El dă Duhului Sfânt partea sa în Dumnezeire, care operează alături cu Hristos în sufletele oamenilor. Acestei învățături i s'au opus mulți, cari atacau pe sf. Ciril de idei eretice, care ar fi năzuit să introducă în teologia creștină triada zeilor olimpici.

Sustinătorul cel mai apropiat și cel mai puternic al sf. Ciril a fost Atanasie, care a apărat învățătura că Duhul Sfânt e persoană în Dumnezeire, și în scrierile sale și în fața întregului sinod din Alexandria în anul 362. Dacă Duhul Sfânt ar fi o creatură, zicea el, sau numai un fel de inger, atunci ar intra în Dumnezeire un element străin, nu de o ființă și nici având însușirea vecinicii, cum nu o poate avea nimic ce e creat, și astfel Dumnezeirea ar fi neegală în sineși, având în ea un element neegal ei, neidentic, și cu aceasta am nega Dumnezeirea, fiindcă ea

n'ar mai putea fi desăvârșită din vecinicie. De aceea Duhul Sfânt trebuie să fie de aceeași ființă și cu Fiul și cu Tatăl, neschimbător și vecinic. Iar acest lucru ni-l dovedesc chiar și faptele Duhului Sfânt, căci el n'ar putea nici să ne sfințească și nici să ne facă a fi părtași la natura dumnezească, dacă n'ar fi însuși el sfânt și n'ar avea natură dumnezească și vecinică.

Ideile sf. Ciril, susținute și amplificate de sf. Atanasie, au fost în urmă prelucrate științificește și duse la complectarea dezvoltare de cei trei doctori din Capadocia și în special de Grigore Nazianzul în catehezele sale, dar mai ales în așa numitele sale «vorbiri teologice».

Aceasta a fost deci continuitatea de idei între acești doi mari cateheți, între sf. Ciril și Grigore de Nazianz în ce privește învățătura despre Duhul Sfânt.

Precum am spus sf. Ciril poate fi întrebuințat cu mult succes chiar și astăzi de preoți și de cei ce se ocupă cu studii catehetice, pentru că e și cel mai apropiat de felul nostru de a gândi și de a concepe lucrurile, pe când sf. Grigorie e prea filozofic și prea adânc și cere studii serioase ca să-l poți pătrunde în toate spusele sale. Iar acest lucru cere și timp și pregătire mai întinsă. De altă parte sf. Ciril poate da cu imbelșugare nu numai motive și idei conducătoare, dar chiar și material abondent în foarte multe chestiuni, preoților predicatori, fiindcă însuși el în multe locuri catehizează aproape predicând și având în vedere neconținut scopuri practice, pe care nu le-a avut nici fericitul Augustin și nici adânc cugetătorul Grigorie de Nazianz. Fericitul Augustin are multă teorie și din punctul acesta de vedere e bun pentru cei ce se ocupă numai teoretic cu studiul dogmelor și al învățăturii despre Dumnezeu și Trinitate.

Acum, ca încheiere, vom face o privire generală asupra celor spuse până aici. Un tablou al acestor trei cateheți,

care să fie totodată și icoana lor proprie și a activității lor, nu se poate face în scurte studii fugitive care au modestul scop de a spune numai câteva vorbe cetitorilor săi și de a le atrage atențiunea asupra unor lucruri de interes obștesc. Pentru aceasta se cer studii mai lungi și timp mai îndelungat, iar pe de altă parte, firește, și spațiu mai larg, ceea ce nu este cazul în revista aceasta. Așa dar ne mulțumim numai cu indicațiunile ce urmează, care pot fi de folos cititorilor în continuarea dragostei lor de a cerceta mai aprofundat lucrurile.

Din toate scrierile acestor trei cateheți preotul poate învăța multe lucruri. După cum are puțința să citească pe unul ori pe altul dintre trei, va afla la fiecare câte ceva ce-l poate interesa sau 'i poate fi de ajutor în predicile sau învățăturile sale și numai puțin în felul de a scri și de a-și expune ideile. Fericitul Augustin îi dă într'amândouă schițele sale de catehizare un model nelntrecut cum poți explica în mod foarte simplu și pe înțelesul tuturor dogmele creștine, și cum poți povesti simplu și totuși cu adânc înțeles narațiunile istoriei biblice, ca să le faci și atrăgătoare și instructive totdeauna. Pentru omul dispus spre povestire, catehezele lui Augustin sunt foarte bune îndrumări; în ele are dovadă evidentă cum poți ajunge la țintă și fără de a face multă teologie și desfășurare de idei adânci și filozofice. Augustin e cel mai potrivit catehet pentru școalele primare.

Sf. Ciril stă pe o scară mijlocie. El ne dă modelul cum putem explica simbolul credinței cu un oarecare aparat mai științific, cu idei mai înalte dar limpezi și înverdate deadreptul, fără nevoia de a fi dovedite cu silogisme mai profunde. Totodată ne e model de retorică plină de avânt, nesilită și atrăgătoare. Iar învățăturile sale sunt totdeauna calcule în vederea unui scop practic și au ca țintă fapte bune și viața lucrătoare.

Cu totul altfel este sf. Grigore, care e filozoful catehezei creștine. El e greu de studiat. Interesant este la sf. Grigorie neconținutul îndemn ce-l dă cateheților să studieze serios filozofia și științele naturale, ca prin acestea două să poată ajunge la o mai adâncă și mai stabilă concepțiune a adevărurilor lor creștine, așa ca mintea lucrând în acord cu credința să producă în sufletul lor o convingere religioasă mai vie și mai puternică și învățătura lor să curgă astfel în inimile ascultătorilor pornită dintr'un izvor curat și natural. Sf. Grigorie n'are destule cuvinte să recomande cateheților studiul științelor naturale și mai ales fizica și astronomia: un lucru pe care mai târziu l-a desaprobat în mare parte, iar Biserica occidentală a Romei îl oprește cu totul.

În rezumat scrierea fericitului Augustin este vorbind în genere, un model de cateheză inferioară; a sfântului Ciril e un model de discursuri, pe un teren mai înalt, iar a sfântului Grigorie este o operă academică, un complex de conferințe și de studii filozofice.

M. P.

CREMAȚIUNEA.

(Vezi «Biserica Ortodoxă Română» Anul XXXVII, No 8).

Pe această temă au fost multe discuțiuni și s'a afirmat că cremațiunea n'ar conține nimic contrar dogmelor Bisericii creștine și deci învățături Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Christos; dar, în discuție contrară, s'a dovedit cu prisosință că Biserica întotdeauna a stat deacurmezișul la practicarea acestui obicei urit.

În apus, unde bineînțeles este vorba de cremațiune, există în biserică d'acolo trei decrete memorabile contra cremațiunii. Primul datează din 19 Mai 1886; al doilea din 15 Decembre acelaș an; iar al treilea din 27 Iulie 1892. Cuprinsul acestor decrete este foarte interesant și doritorul d'al citi pe d'antregul în latinește se poate adresa la lucrarea lui Perrot și Chipiez, pe care am mai citat-o.

Dar să vedem pe ce se sprijine Biserica creștină, când condamnă cremațiunea? Sunt motive de umanitate, de credință și chiar de salubritate.

Un puternic argument, pe care Biserica îl aduce în contra cremațiunii, este spiritul de religiositate și materialism, ce se degajează din acest act al arderei corpurilor.

Dar chiar admitând că nu ar fi vorba de ireligiozitate și materialism, totuși trebuie să desaprobam cremațiunea și să fim pentru înmormântarea corpurilor din mai multe puncte

de vedere, mai întâiu pentru un motiv de simplă umanitate și curat creștinesc. În adevăr, ce fel de omenie și demnitate este aceea de a trata un corp, în care au strălucit atâtea virtuți, în timpul cât a stat în înfrățire cu sufletul, de care s'a despărțit, cu ardere și cu animalitate, dându-l focului și pulberii, sub chiar ochii tăi? Și mai mult decât aceasta: pietatea filială, dragostea conjugală, iubirea frățească, prietenia chiar, nu vor consimți niciodată la o distrugere atât de brutală a corpului, care, în timpul cât a hălădiut într'insul o viață, a fost înconjurat de atâtea dragoste și a avut ațintite asuprași atâtea priviri pline de cel mai nobil sentiment și de cea mai aleasă iubire.

Atară de aceasta, cele mai multe obiceiuri și cele mai multe rugăciuni și ceremonii și-ar pierde din importanța înțelesului lor creștinesc, dacă am admite arderea corpurilor. Biserica, credincioasă frumoaselor ei ceremonii, pline de sentiment cu adevărat creștinesc, a respins și va respinge întotdeauna asemenea apucături și obiceiuri sălbatice. Vorbim, bineînțeles, de Biserica ortodoxă, de adevărata Biserică.

Dar se aduce în sprijinul cremațiunii un argument de ordin medico-legal, care nu e fără oare-care importanță și din punct de vedere sanitar. Din punct de vedere, însă, medico-legal, este cunoscut și probat de atâtea ori faptul cât au slujit, ca dovezi pentru descoperirea multor crime, corpurile desmormântate după o anumită vreme și ce rezultate sigure, și precise s'au dobândit, prin anumite analize ale rămășițelor de oase și cărnuri trecute în putrefacțiune, precum și ale craniului, rezultate ce nu s'ar fi putut obține cu nici un chip, dacă toate acestea ar fi fost date dela început văpăiei focului.

Am spus, însă, că partizanii cremațiunii aduc în sprijinul susținerii teoriei lor și un argument nu fără importanță încă, din punct de vedere sanitar. În adevăr, ei

susțin că înmormântarea corpurilor periclitează igiena generală a localităților din împrejurimi, și că grație straturilor de pământ și apelor care se scurg printre acestea, microbii se pot transporta prin fântâni și de aci, prin întrebuințarea apei ca băutură, să se răspândească cu ușurință boalele molipsitoare și infecțioase.

Științificește, însă, s'a dovedit că acest argument este foarte slab, întru cât răul de care e vorba este remediabil și ușor de înlăturat, cu foarte puține precauțiuni.

În adevăr, concluziunile experienței, unite cu susținerile și dovezile a o mare parte de medici, demonstrează cu toată evidența că principiul înmormântării corpurilor are o valoare igienică, care nu suferă nici o discuțiune contradictorie.

Felul de descompunere al cadavrelor prin înmormântare, pe îndelete și cu toate grijile naturei, este mai în armonie cu marele principiu fizic al materiei. Putrefacțiunea normală a corpurilor este superioară cremațiunii și pământul își primește tributul său în sprijinul atâtor și atâtor avantagii. Pe lângă aceasta, s'a dovedit științificește că apele, care provin din terenurile unde se află cimitirile, nu pot, grație puterii naturale de purificare a solului, care purificare se execută și se petrece în timpul filtrațiunii prin diferitele straturi geologice prin care trec și care dau puțința de a omorî microbii neputincioși, de a stă la asemenea temperaturi și a străbate atâtea și atâtea greutateți.

Dar, pentru a nu fi în contradicțiune cu legile igienei, care, în treacăt fie zis, niciodată n'au fost aceleași, valoarea lor fiind stabilită numai într'un anumit timp, atât cât știința a crezut că face un pas înainte sau s'a înapoiat la ceea ce a fost și eră cu mult în urmă, practica înmormântării trebuie să fie înconjurată de precauțiuni numeroase și conforme cu datele cele mai recente ale științei. Într'un proiect de revizuire al reglementării înmormântă-

rilor, Brouardel și Du Mesnil au cerut în Franța ca orice cimitir nou să fie așezat la o depărtare de cel puțin o sută metri dela periferia sau marginea satului și că drenajul, acolo unde există, să fie păstrată la aceeași distanță, pentruca nu cumvâ scurgerea apelor să poată avea abateri prin vreun puț sau fântână. Consiliul superior sanitar din Franța a aprobat acest proiect cu unanimitatea glasurilor și l-a declarat în concordanță cu ultimile descoperiri și vederi ale științei. Faptul se petrece în anul 1892 pentru prima oară și se repetă în 1912, susținând acelaș lucru.

Se știe că ireligioasa Franța a revenit în diferite rânduri asupra greșitelor ei principii, în materie de credință și sgduirile din urmă socotim că-i va da mai mult de gândit. Și este un semn îmbucurător pentru noi, care ne-am adăpat la ideile asvârlite cu chila și de multe ori în mod nechibzuit de Franța, împrumutând mai adesea pe cele mai rele, că pe deoparte ne-am păstrat fondul adevărat al credinței, iar pe de alta ne-am desmeticit din ameteala împrumutată și ne-am dat socoteală de groaznicul povârniș pe care alunecasem în elanul imitațiunei aceea ce ni se părea la început cristal și aur, dar care în fond nu eră decât foc distrugător. Când s'a spart globul, în care ardeă flacăra consumătoare de vieți, dar care nouă ni se părea aducătoare de lumină binefăcătoare, atunci ne-am dat socotoala de arsura și răul pe care ni-l producea și, slavă Ție Doamne, bine că a fost la vreme!

Am spus dela începutul acestui studiu că ceea ce l-a motivat a fost tocmai faptul nenatural și neînțeles că, prin imitațiune, iar nu prin profundă judecată, s'a înființat și la noi o societate cu aderenți pentru cremațiune. Ce vor fi mánat pe membrii acestei societăți către acest sfârșit nu putem ști și nici bănul, fiindcă, după analiza făcută asupra obiceiurilor din trecut cu privire la acest subiect, după a-

naliza argumentelor de credință și științifice, s'a dovedit că obiceiul cremațiunii a fost și este mai mult o imitațiune bolnavă și foarte arare ori născut din necesitatea împrejurărilor, ca boli molipsitoare, războiu, ori altceva de acest fel. Să fie oare un motiv, care a împins numita societate la asemenea hotărâri, de felul cestora din urmă, ori mai mult cu izvor într'o imaginațiune și imitațiune bolnavă? Inclina'm a crede partea a doua a întrebării. De altfel, din fericire, din câte știm din publicațiunile, ce s'au făcut în această privință, membrii acestei societăți nu prea își dau destulă socoteală nici ei înșiși de ce i ar fi îndemnat să intre în sânul unei asemenea societăți, cu toate că unii dintr'înșii ocupă chiar înalte demnități în stat, fapt care tocmai ne face și mai mult să credem că nu și-au dat socoteala de ceace au făcut, dat fiind timpul și locul în care s'au aflat, când au săvârșit un act, după noi nechibzuit.

Să sperăm, însă, că sfânta noastră Biserică, peste capul căreia au trecut multe, căreia i-a fost dat să vadă multe ereticii, să le rabde și să le suporte, dar însfârșit întotdeauna să le învingă, va fi și de data asta veghetoare neadormită pentru păstrarea dreptei credințe și neștirbirea creștineștilor și strămoșeștilor obiceiuri cu privire la înmormântarea corpurilor.

B. Mangăru

ADEVAR ȘI DREPTATE

Temeliile legii creștine se sprijină pe adevăr și dreptate, întemeiate pe dragostea evanghelică fără de care nu este cu putință nici un act bun și creștinesc.

Mântuitorul Hristos ne-a adus bunurile ce ne asigură o viață cum se cuvine pe pământ și viața cea fericită în ceruri. În mijlocul unei lumi rele, supusă la toffelul de patimi; în mijlocul unei lumi care prin ea însăși nu putuse face nimic bun și statornic și în care lupta dintre oameni eră mai rea ca între fiare; în mijlocul acestei lumi, sfânta doctrină a Mântuitorului înlătură relele firei omenști, incapabilă de mântuire fără ajutor Dumnezeesc, și printr'o transformare radicală ridică omenirea dela pierzania ce-și pregătise prin depărtarea ei dela Dumnezeu. Incet încet în locul urei dintre oameni vine dragostea frățescă și în locul minciunei și nedreptății se stabilește adevărul și dreptatea.

Schimbarea săvârșită de creștinism este arătată în colorile cele mai vii nu numai de scriitorii bisericestii ci și de cei profani, ba chiar și de unii cari nu primiseră creștinismul.

Dar dacă lumea se schimbă, primind sfintele adevăruri ale credinței creștine, aceasta se datorește faptului că viața creștinilor se conformează cerințelor dragostei creștine, căutând ca în fiecare act al lor să domnească adevărul și dreptatea. Căci, după cele spuse de Mântuitorul, ucenicilor săi, pomul bun se cunoaște după fructele sale și omul adevărat creștin după faptele ce săvârșește. Și nici nu se poate altfel. Minteă sănătoasă spune că acel care numai spune adevărul pentru alții, iar el în viața sa nu-l face, acela nu este om cu adevărat, ci un fariseu care spală paharul pe din afară și-l lasă plin de murdărie în interior. Creștinismul cere perfectă conformare între vorbe și fapte. El spune la toți că mare va fi acela,—deci creștin adevărat care se va bucura de făgăduința Mântuitorului,—care va învăța și va face. Iar Mântuitorul Hristos de aceea a venit în lume ca să aducă adevărul și dreptatea întemeiate pe dragostea dintre oameni, căci El însuși este adevărul, cum spune sfântul Ioan Evangelistul XIV, 6: «*Eu sunt calea, adevărul și viața*». Și în lume a venit ca să aducă adevărul: «. . . Și spre aceasta am venit în lume, ca să mărturisesc **adevărul**. Tot cel ce este din **adevăr**, ascultă glasul meu». Adevărul nu este primit de diavol și de servitorii lui, de toți câți se închină la idoli și deci de toți câți nu cred în Dumnezeu; pe când creștinii sunt datori a iubi adevărul, a-l spune întotdeauna fără teamă, a umbla toată viața pe calea adevărului și a servi Domnului în adevăr și dreptate. Sf. Apostol Pavel la I Corinteni 5, 8 zice: «*Pentru aceea să serbăm, nu întru aluatul cel vechiu, nici întru aluatul răutății și al viclesugului, ci întru azimile curăției și ale **adevărului***. Iar sf. Ioan la III ep. 3, 4: «. . . vă rog să stați vitejește pentru credința cea ce o dată s'a dat sfinților. Căci au intrat oarecari oameni (cari de mult mai înainte au fost scriși spre această osândă) necredincioși; cari schimbă darul

Dumnezeului nostru întru înverșunare, și pe cel unul Stăpânul Dumnezeu și Domnul nostru Iisus Hristos tăgăduesc.

Sfânta Scriptură este plină de citate din care se vede datoria creștinului de a umblă în adevăr și dreptate, de a se feri de minciună și a aduce la adevăr pe acei cari nu-l cunosc sau cari s'au depărtat dela el. Mai ales toți câți au vr'un rol în școalele și educația lumii sunt datori de a stă întru adevăr și a-l propovedui și altora. Nici nu se poate închipui vr'un profesor care să nu fie întru adevăr, tot asemenea nici un alt educator. Sf. Scriptură pune acestora indatoriri, pe care dacă nu le îndeplinesc, trec în rândul acelor cari resping adevărul și deci ies din rândul adevăraților creștini. In epistola a II-a către Corinteni 4, 2 sf. apostol Pavel zice: «*Că ne-am lepădat de cele ascunse ale rușinei, nu întru viclesug umblând, nici amestecând cuvântul lui Dumnezeu. ci cu arătarea **adevărului** adevărindu-ne pe noi spre toată știința oamenilor, înaintea lui Dumnezeu.*» Iar la II Timotei 2, 15: «*Nevoește-te să te arăți pe tine însuși lămurit înaintea lui Dumnezeu, lucrător nerușinat, drept îndreptând cuvântul adevărului.*» Și la Efeseni 6, 14: «*Stați drept aceea încingându-vă mijlocul vostru cu adevărul și îmbrăcându-vă cu zaua dreptății.*» Pentru că descoperire mărirea lui Dumnezeu din cer peste toată păgânătatea și nedreptatea oamenilor, cari țin adevărul întru nedreptate (Romani 1, 18).

Acel care stă întru adevăr, nu poate lucra nedreptatea căci adevărul e din dragoste și dragostea nu lucrează rău vecinului (Romani 13, 7) Și apoi minciuna este oprită expres de Dumnezeu care zice la Eșire 20, 16: «*Să nu mărturisești strâmb asupra vecinului tău mărturie mincinoasă.*» Iar la 23, 1: «*Să nu primești cuvânt deșert, să nu te unești cu cel strâmb, ca să fii mărturie strâmbă.*» Sf. apostol Pavel la Tit. 3, 2: «*Pe nimeni să nu hulească, să nu fie sfadnici. . . .*» Tot așa sl. Iacov 4, 11: «*Nu grăiți de rău*

unul pe altul fraților, că cel care grăește de rău pe fratele său și judecă pe fratele său, grăește de rău legea și judecă legea». In mod destul de categoric Mântuitorul Hristos ne învață cum să procedăm când judecăm pe fratele nostru, ferindu-ne de a' l huli sau judecă strămb: «Nu judecați, ca să nu fiți judecați. Că cu ce judecați veți fi judecați, și cu ce măsură veți măsură, se va măsură nouă. Și ce vezi paiul cel ce este în ochiul fratelui tău, iar hârna ce este în ochiul tău nu o simți?» «Pentru aceea ești fără răspuns, o omule! tot cel ce judeci; zice sf. apostol Pavel la Romani 2, 1: căci întru ce judeci pe altul, pe tine însuși te osândești».

Lipsa de adevăr, calomniea, bârfirea sunt urme ale celor fără Dumnezeu; sunt mijloace infame, cum infami sunt și acei cari se folosesc de ele, prin care se lovește nu numai adevărul și dreptatea și se abat dela poruncile legii evanghelice, dar depărtează pe făptași dela regulele cele mai elementare ale demnității omenești. Calomniiarii și bârfitorii sunt scoși din rândul oamenilor; ei fac parte din drojdia oricărei Societăți. Și este o datorie de căpetenie a oricărui bun creștin și om de omenie a nu stă în nici un fel de contact cu aceste răutăți sociale, care ca și diavolul, umblă răcnind și căutând pe cine să necinstească. Societatea nu suferă nimic mai rău decât dela consecințele detestabile ale calomniiarilor, vânduți de cele mai multe ori străinilor sau puși în solda acelor cari nu pot nimic pe căile cinstite ale vieții. Datoria servitorilor bisericii este de a aduce și pe aceștia la adevăr, ca să fie elemente de ordine socială și a se putea bucura de roadele făgăduințelor evanghelice; iar la rezistență constantă, să se ferească de ei și să-i arate tuturor ca pe niște elemente periculoase. In altfel calomniiarii și bârfitorii se vor strecura, ascuțindu-și perfidia, și vor pricinui pagube de care Biserica și Societatea trebuie ferite spre Intronarea și stă-

pânirea adevărului și a dreptății. De aceștia sf. Pavel zice la Romani 1, 30: «*Șoptitori, grăitori de rău, urători de Dumnezeu, ocărători semefi, trufași, aflători de rele, neascultători de părinți*». Și la Galateni 5, 15: «*Iar de vă mușcați unul pe altul și vă mâncați, căulați să nu vă mistuiți unul de către altul*», în ipoteza răului obicei de a se prici frații între ei, lucru pe care acelaș sf. apostol 'l oprește în multe locuri din epistolele sale.

Calomnia și bârfirea ca arme ale infamiei și netrebniceii omenești sunt combătute cu cea mai mare tărie de învățatura evanghelică și nu pot aduce decât pagube. Calomniatorii sunt «*Pui de năpârcă*», de care vorbește sf. Evanghelist Matei 12, 34—35, și pe care 'i întreabă: *Cum veți putea grăi cele bune, răi fiind? Că din prisosința inimii grăiește gura. Omul cel bun din comoara cea bună a inimii scoate cele bune; iar omul cel rău din comoara cea rea, scoate cele rele. Că din inimă ies gânduri rele ucideri, preacurvii, curvii, furtișaguri, mărturii mincinoase, hule* (15, 19).

Calomnia și bârfirea sunt întrebuițate câte odată ca arme ale trufiei de sine așa cum sf. Apostol Pavel ne spune la I Timotei 6, 4: «*Acela s'a trufit neștiind nimic; că bolnăvindu-se întru întrebări și în cuvinte de prigonire, dintre care se face pizma, prictrea și hulele*. Despre preocuparea și lucrarea diavolească a unor așa trufași, zice mai departe, în aceeași epistolă, 5 13: *Impreună încă și fără de lucru a fi se învață, umblând din casă în casă, și nu numai fără de lucru, ci și limbute și iscoditoare, grăind cele ce nu se cade*. Iscodind în toate părțile, uitându-se pe cheia ușilor, ascultând pe unde nu trebuie, acești ucenici ai diavolului aud ceea ce nu se vorbește și văd ceea ce nu se face, dând în lume nu fapte reale, ci produs al închipuirii lor susținută ori prin răutatea inimii, ori prin simbria ce primesc dela aceia în solda cărora se află,

pentru ca mai târziu trecând în slujba altora, să-i hulească și pe aceia. E o meserie de tot urită și plină de toate întinăriunile meseria calomniatorilor și hulitorilor. Faptele lor însă dacă pot înșelă pe oameni și aduce suferința celor huliți pe pământ, vor fi aspru pedepsite în Ceruri, unde nu vor găsi cuvinte de iertare. Iar dacă în vr'un moment sau altul le va veni limpezimea conștiinții și a judecății, vor avea de suferit tot atât cât a suferit Cain omorînd pe fratele său Avel. Căci calomnia și hula sunt mai rele ca armele ce ucid dintr'o dată; de aceea și pedeapsa lor este mai mare. Un ucigător de oameni îți ia punga și viața; un hulitor te lovește în cîstea ta, îți ia tot ce ai mai scump și te înfațișează semenilor așa încât dacă hula prinde prin iscusința și perfidia cu care este dată, îți aduce nemulțumiri morale ce te supără; singură conștiința ta te încălzește și te susține față cu faptele netrebnice ale calomniatorilor și hulitorilor și mai te ajută opinia acelor cari te cunosc și nu se lasă ademeniți de calomniatori. În orice caz fapta bârfitorului aduce gălcevi între oameni, desparte pe prieteni de prieteni și câteodată duce chiar la omor. De aceea sf. apostol Pavel îndeamnă în epistola către Efeseni 4, 31: *«Toată amărăciunea și mânia și strigarea și hula să se lepede dela voi împreună cu toată răutatea»*; ceea ce spune și la Coloseni 3, 8: *«Iar acum lepădați-le și voi acelea toate, mâniea, iușimea, răutatea, hula, cuvântul de rușine din gura voastră»*. De aceea la 2 Corinteni 12, 20 zice: *«Ci mă tem ca nu cumva de voi veni, să vă aflu pe voi precum nu voesc, și eu să mă aflu vouă precum nu voiți; ca nu cumva să fle prigoniri, pizme, mâni, sfezi, clevetiri, postiri, semeții, netocmiri»*. Iar la Romani 3, 13: ***«Grupă deschisă gâtlejul lor, cu limbile lor viclenia, venin de aspidă sub buzele lor.»***

În calomnie și hula, adevărată în minciună este lipsă totală

de drept și de onoare. Acel care spune minciuna știe că una este realitatea și alta spune el; cu conștiința înlăturată adevărul și pune în sarcina aproapelui vorbe și fapte ce nu s'au zis nici s'au petrecut în realitate. Prin neadevărul ce se vulgarizează se caută în mod conștient și voit de a înșelă pe oameni cu scopuri nepermise. Dar poate fi și cineva care să spună neadevăruri spre a se înălța pre el, spre a și ridică ființa sa, fără a atinge pe altul. Sunt atâția oameni cari se laudă pe sine, care dau un colorit extrem faptelor ce săvârșesc, spre a se ridică în fața altora; dar nu mint pe socoteala nimănu. Mincinosul însă, calomniind și hulind, în mod conștient voește a înșelă pe alții cu gândul de a-i stăpâni sau de a-i aduce în situații ce nu le convine, ca apoi să tragă foloase hulitorii.

Minciuna diavolului a îndepărtat pe om dela fericirea ce i se acordase; minciunile ucenicilor diavolului au adus tot soiul de rele în omenire. De aceea, față cu cele arătate mai sus, este de datoria tuturor, mai ales a acelor cari au vr' un rol în educație, ca să facă tot posibilul spre a deprinde lumea cu adevărul și dreptatea și a o feri de uneltirile mincinoșilor. Fiecare să se gândească că dacă nu cooperează la lucrarea aceasta, răul se va întinde și ceea ce azi va suferi unul, mâine va suferi altul. Iar când va ajunge ca numărul calomniatorilor și hulitorilor să crească, atunci cangrena va fi mai mare, mijloacele de vindecare mai anevoioase. Să nu se uite că unui creștin să se cere curățenia inimii, fără de care nu poate lucra nici o faptă a legii creștine. Iar dacă în locul purității intră necurăția, vasul nu mai poate fi al duhului care sfințește și ajută spre mântuire. Inima curată oglindește bunătatea sufletului, iar un suflet bun este capabil de a îndeplini faptele cerute de legea evanghelică. Sufletele bune servesc de îndreptare celor rele și întinate și printr'o acțiune co-

mună a celor buni se pot modifica înclinările celor răi. Acei cari nu se îmbunătățesc cu toată lucrarea constantă a celor buni, n'au ce căută în Societatea creștină: ei trebuie excluși ca păgâni și nevrednici.

Contra lucrării bune pentru adevăr și dreptate păcătuiesc atât acei cari nu-și conformează vieța cu preceptele evanghelice, cât și acei cari prin indiferentismul lor nu se interesează de loc, dacă persoana lor nu este în joc. Mântuitorul nu recomandă numai îngrijirea de sine ci și aceea de aproapele; iar cine uită pe aproapele, greșește și contra poruncilor și aduce prejudiții societății, căci lasă răul să se întindă, lasă focul să coprindă casele din prejurul său și mai pe urmă va intra și în casa sa. Mai ales păcătuiesc acei cari stau de vorbă cu hulitorii și calomniatorii, nu spre a-i îndrepta, ci numai spre a-i îndupleca să nu se atingă de ei. Căci, pe lângă că incurajază niște viții grele și periculoase, dar nu este exclusă posibilitatea de a fi huliti și calomniați de îndată ce interesele hulitorilor vor cere aceasta. Și apoi mai este zicătoarea înțeleaptă ca merele cele bune să nu stea la un loc cu cele putrede, ca să nu putrezească și ele.

Orice creștin este dator să fie cu multă prudență și cu mare precauțiune, spre a nu lăsa vre-o deschizetură cât de mică duhului celui necurat, care se vâra ori pe unde poate, pânăce prinde victima și o stăpânește. Duhul necurat poate aprinde în creștin iubirea prea mare de sine, îl poate duce pe om la trufie, ca apoi să-l arunce contra fratelui și așa s'aducă războiul dintre frați. Dar puterea credinței întărind pe credincios, îl pune mai presus de uneltirile diavolului, știe a se stăpâni pe sine, ascultă de poruncile lui Dumnezeu și rămâne pe calea adevărului. Creștinul adevărat știe că, după cum spune sf. Evanghelist Ioan 8, 44: *«Voi din tatăl diavolul sunteți, vorbind de minciunoși, și poftele tatălui vostru voiți să faceți: a-*

cela ucigător de oameni a fost din început, și într'adevăr n'a stătut; că nu este adevăr întru dânsul. Când grăește minciuna, dintre ale sale grăește; că minciunos este și tatăl ei. Adevărații creștini fug de minciună ca de răul cel mai periculos, care aduce pierzanie între oameni, ba câteodată este însoțită și de crime. Căci, după cum spune sf. Ioan în Apocalipsă 21, 8: «Celor fricoși, și necredincioși, și păcătoși, și spurcați, și ucigași, și curvari, și fermecători, și închinători de idoli, și tuturor celor mincinoși, partea lor în ezerul cel ce arde cu foc și cu piatră pucioasă, care este moartea a doua».

Înlăturarea calomniatorilor și hulitorilor aduce pacea între oameni și prin ea armonia dela care ne vine tot binele, căci fiecare cheltuește priceperea și energia pentru binele aproapelui și cu toții căutând împărăția lui Dumnezeu, aduc bine pentru Societatea în care trăesc. Și pacea, cum spune fericitul Augustin, este o cerință internă a naturii omenești, este un bun pe care-l dorește și de care se bucură toată ființa, afară de bârfitorii și hulitorii, cari prin lucrarea lor netrebnică, ies din rândul oricărei ființe. Toată ființa caută pacea; numai calomniatorul, clevetitorul voeste lupta dintre oameni, pe care o provoacă cu minciunile ce le pune în circulație. Clevetitorul este ființa cea mai josnică pe care și o poate închipui cineva și cuvintele și faptele lui prin care turbură pe oameni sunt pornite tocmai în scopul de a aduce lupta dintre trați. Clevetitorul urăște pe cel care face binele și'l defaimă tocmai pentru că stă pe calea binelui: «**Pentru care pricină și acestea pățimesc**, zice sf. apostol Pavel la II Timotei 1, 12; *ci nu mă rușinez, căci știu cui am crezut, și sunt încredințat, că puternic este a păzi lucrul cel încredințat mie la ziua aceea*»; iar *cugetul duhului este viață și pace* (Romani 8, 6).

Prin îndepărtarea tuturor celor plini de duhul cel rău

ce împarte pe oameni și se îndeamnă la lupte contrare învățaturii creștine, se restabilește adevărul și dreptatea și se aduce pacea și liniștea, singurele în stare de a spori lucrarea cea bună și aducătoare de viață.

Datoria oricărui creștin, dar mai ales a oricărui educator este de a lucra din toate puterile ca să înlăture dintre frați pe hulitori și bârfitori. Datoria fiecăruia este nu de a stă cu mâinile încrucișate și a lăsa zi cu zi ca cangrena să se întindă; nu de a privi cu indiferență la lucrarea ucigătoare a celor cari și răspândesc calomniile și îndeamnă pe oameni a se uni cu ei spre a distruge pe cei drepecți și corecți prin armele hulei. Fiecare trebuie a fi deștept, a privi răul în sine, a îndreptă pe păcătoș ca să nu moară, căci legea Mântuitorului ne învață nu moartea păcătoșului, ci îndreptarea lui. Dar, dacă cel înărăvit, din calculele sale nu voește îndreptarea, să scuturăm și praful de pe picioare și să ne ferim de orice contact cu acei cari voesc să rămână păgâni și vameși. În afară de aceasta trebuie să educăm pe frați a nu cădeă în cursele celor cari vor să sdruncine credința și deci temelia Societății. Nimic nu doare mai mult pe un creștin decât când vede pe fratele său perzistând în greșală, dar iarăș, nimic nu poate aduce mai multă amărăciune și rău decât contactul cu cei cari nu vor să se îndrepte, pentrucă prin aceasta chiar nu punem preț pe îndreptarea celui greșit și dăm urit exemplu altora, cari pot fi lesne înșelați, când ne vād pe noi stând alături de hulitori și bârfitori. Să ne facem tuturor toate ca să'i dobândim; dar să ne ferim de a face lumea din noi ceea ce îi convine ei în paguba adevărului și a dreptății.

Sfânta noastră învățatură stă pe temelia cea neclintită a adevărului dumnezeesc. Din ea luăm fiecare tot ce ne trebuie pentru hrana sufletească și numai creștin nu este acela care prin lucrarea sa ascunde adevărul și dreptatea și nu vorbește și nu face decât neadevăr și nedreptate.

În timpurile vechi ale creștinătății erau excluși din sinul societății creștine toți câți se depărtau dela adevăr și de la dreptate, când toată încercarea de îndreptare rămânea zadarnică. În orice caz creștinii țineau cu multă tărie ca în sinul lor să nu se găsească hulitori nici ai cuvântului celui viu, nici a fraților. Sirguința unei vieți întemeiată pe dragoste eră tot ce a întronat triumful activității creștine la care ne îndreptăm și azi ca la un izvor plin de învățăminte utile și necesare.

B.

Bulgaria din punct de vedere istorico-religios.

(Vezi «Biserica Ortodoxă Română» Anul XXXVII No. 9).

În temă generală, reprezentanții elinismului pe acest scaun arhiepiscopal au luptat toți din răputeri pentru apărarea prerogativelor acestui scaun. Homatianos nu numai că ține cu mândrie și bărbăție în mâini vânjoase drapelul elinismului, luptând contra slavismului, dar se arată de o intransigență ne mai pomenită, când este vorba de atingerea demnității scaunului episcopal. În acest sens putem cită cazul, când Bulgarii au pus mai multe episcopate sub jurisdicțiunea patriarhului de Târnova. Chomatianos le face aspre observațiuni și întreprinde o luptă aprigă, pentru susținerea drepturilor sale, pe care de multe ori le exagerează și caută să profite de cea mai mică incurcătură, ca să și adaoge la drepturi. În 1204, Latinii cuprind Constantinopolul și știm din istoria Cruciadelor că atunci se formează imperiul latin de Răsărit. Cu această ocazie, patriarhul ecumenic se găsește în mari Incurcături și Chomatianos nu întârzie un moment, ca să nu profite de ele.

În timpul când patriarhul din Constantinopol i se plânge că a încoronat ca imperator al Tesalonicului pe Teodor Duca Angelul la 1222 și prin aceasta a încercat să desmembreze patriarhatul de Constantinopol, Chomatianos nu numai că nu desminte acest fapt, dar revindică cu mândrie atitudinea și conduita sa pe această chestiune, afirmând că, dela luarea Constantinopolului, centrul istoric al patriarhului bizantin a fost deplasat și ca el, patriarhul, domiciliat la Niceea, ar putea să se mulțumească cu provinciile asiatice, pe când dânsul, Chomatianos, ar administra provinciile europene. Acestea spuse, el trece, la rândul său, la observațiuni și întreabă cu aroganță pe patriarh și-i cere cu stăruință să-i răspundă cât mai neîntârziat, pentru care motiv a recunoscut biserica sârbă dela Ipek, precum și biserica bulgară dela Târnova, care s'au constituit în detrimentul bisericii din Ohrida.

Fără îndoială că, lucrând astfel, Chomatianos nu faceă altcevă decât să urmeze linia de conduită, pe care i-o dictă imperatorul grec din Tesalonic, care ținea cu ori ce chip să restrângă cât mai mult posibil drepturile atât ale patriarhului cât și ale imperatorului din Niceea. Dar nu e mai puțin adevărat că și un alt motiv, de ordin pur eclisiastic, îl mână în această luptă.

* * *

Doritori de a analiză cât mai îngrabă timpurile și evenimentele moderne, trecem peste câteva chestiuni, pe care le vom descri la urmă, în manual, însă, păstrându-le locul cronologic. Așa, vom trece peste câteva lucruri, cu privire tot la arhiepiscopatul din Ohrida; peste patriarhatul din Târnova 1204—1393; peste patriarhatul din Ohrida 1393—1767, unde vom găsi multe lucruri și fapte de o importanță deosebită, și vom analiza deocamdată biserica bulgară sub influența fanariotă, 1767—1860; exarhatul bul-

gar, 1860—1872; perioada contemporană, dela 1872 încoace, precum și organizația exarhatului.

Biserica bulgară sub influența fanariotă.

Îndată ce fanarioții se făcură stăpâni în peninsula Balcanică, grație slugărniceii lor pe lângă Poartă, prima lor grijă în ordinea bisericească, fû de a înlătură încetul cu încetul limba slavonă din biserică și a introduce limba grecească.

În toate școalele eclesiastice, în centrele mari culturale, pe lângă mitropoliți, ca și în afacerile comerciale, limba greacă își făcea loc cât mai mult, așa că într'o vreme ajunsese să se considere o rușine pentru cel ce nu știa carte grecească; iar penrru învățați eră o deconsiderare, dacă nu știa să reciteze din Homer sau să facă citațiuni din Plato. Eră la modă de a face corespondența în grecește sau cel puțin, chiar dacă ai scri bulgărește, dar să fie întrebuițat alfabetul grec. Primii profesori de filologie slavă, ca Dobrowsky în 1814 și Kopitar 1815, mărturisesc că n'au nici o idee de limba bulgară și că n'au auzit-o vorbindu-se decât foarte rar și în mod vag.

Când Schafarik publică la Buda, în anul 1826, studiul său: «Istoria literaturii slave», nu-și putuse procura o singură carte bulgărească și, în anul 1845 voiajorul rus Grigorovici nu găseă în Ohrida un singur locuitor, care să știe cel puțin să citească alfabetul slav. A fost un timp, când se părea că naționalitatea Bulgară numai există. Savanții din Europa numai știau și numai vedeau, între Dunăre și marea Egee, decât ori Greci sau Eleni, ori Otomani. Din această cauză, nici nu s'a făcut vre-o cercetare serioasă în direcțiunea cestiunei bulgare, ba nici chiar a slavismului din aceste părți, fapt ce mai târziu făcu ca să se pară în Occident că o descoperire științifică de mare valoare, când se publică câte ceva cu privire la această chestiune.

În aceste împrejurări singur clerul bulgăresc, deși foarte ignorant, mai putea vorbi și abia ceti și scri alfabetul slavon. Episcopii după vremuri dăduseră ordin să se adune toate documentele vechi din limba bulgară și toate manuscrisele, să le ardă și să le arunce în mare. Până aici ajunsese influența elinismului. În adevăr, s'au mai conservat câteva și câte ceva din slavonește, dar acestea au fost toate din cele ce s'au tipărit fie prin România, fie prin Serbia sau la Veneția. Puțin câte puțin istoria slavo-bulgară a Țărilor, precum și a Sfinților, culeasă și aranjată de eromonahul Paisie dela muntele Atos, începă să circule printre credincioși și persoanele instruite. Se începă cu aceasta un suflu de redeșteptare și se aprinse flacăra, care trebuia să alimenteze mai târziu focul mâniei contra grecismului. Cel dintâiu, care a cutezat să predice în limba bulgară, fu episcopul Sofronie, pela sfârșitul secolului al XVIII. În 1806, el scrie memoriile sale și completează opera lui Paisie. Unul încercase se reinvieze gloriile trecutului; celalt aruncă săgeți și dispreț sângeros și omoritor prezentului. În sfârșit amândoi, pe căi diferite, căutau să deștepte conștiința națională.

Această conștiință națională fu înfine scoasă din lăncezeala și toropeala de până aci, în cei dintâi cincizeci de ani ai veacului al nouăsprezecelea, grație străduințelor unor patrioți ca Berovici, care a inventat alfabetul bulgar, ca Aprilof, Palozof și alții, care plâneau prezentul și admirau trecutul ca oarecând Ieremia pe ruinile Ierusalimului.

Odată cu renașterea literară se produce și renașterea religioasă și politică. În anul 1835, se fondă în orașul Gabrova, cu toată opunerea mitropolitului Ilarion, prima școală bulgară pentru învățământul secundar și unul din primii profesori ai acestei școli, anume călugărul Neofit, scria în prefața gramaticii, pe care o alcătuiuse, aceeași repetă și azi învățătorii, institutorii și profesorii bulgari, adică, că

trebuie mai întâi a deschide școli și apoi a zidi mănăstiri; trebuie să se compună mai întâi manuale de literatură și după aceea să se învețe catechismul. Stăpâniți de această idee, ajung ca în scurtul timp de șase ani să aibă trei-sprezece licee sau colegii. Și numai după zece ani, dela deschiderea școalei din Gabrova, numărul acestor școli se ridicase la cincizeci și trei. În acelaș timp, se înființară tipografii bulgărești la Tesalonic în 1839, la Smirna în 1840, la Constantinopol în 1843 și tot în vremea asta funcționau și cele de prin străinătate. Numărul cetitorilor creștea în raport cu înmulțirea imprimeriilor și a școlilor. Niște publicațiuni, care se anunțară în 1840, numărară numai puțin de două mii de subscriitori. Scriitorul Jirecek în *Geschichte der Bulgaren*, la pagina 543, scrie următoarele, cu privire la această chestiune: «... Regenerațiunea poporului Bulgar se înfăptui cu o repeziciune în adevăr uimitoare. La începutul secolului al nouăsprezecelea, s'ar fi putut întreba oricine dacă ar mai fi posibilă vreodată o ridicare a poporului Bulgar; dar după patruzeci de ani numai, te minunai de numărul patrioților, comercianților, învățătorilor și preoților, care ardeau de dorința de a se instrui și a chema poporul la viață. Mai în toate orașele se fundară școli naționale și cărți bulgărești în mii de exemplare se răspândeau în toate părțile, păstrându-se o deosebită grijă și pentru populațiunea rurală. Și această regenerațiune nu se operă cu puterea armelor, nici prin vărsare de sânge; ci pe calea pașnică și nobilă a cărții și a scrierilor de diferite cuprinsuri în diferite direcțiuni».

Odată această mișcare națională începută, eră imposibil să se mai oprească sau să fie stânjinită. Dar focul naționalismului lor se va vedeă și-l vom putea observă mai ales în lupta, pe care o întreprind Bulgarii contra Fanarioților, începând cu anul 1860.

CONFLICTUL

1860—1872.

Lupta, întreprinsă de Bulgari pe terenul cultural, trebuia să se continue și pe terenul religios, pentruca mai pe urmă să se termine cu emanciparea politică. Din acest punct de vedere, acest conflict se prezintă ca unul din cele mai mari evenimente istorice ale secolului al nouăsprezecelea. Lupta între Biserica bulgară și patriarhia de Constantinopol se vadeuce cu o îndârjire de nedescris și cu cât se va inteți mai mult, cu atât dăinuirea ei se va prelungi mai mult. De altfel ea se continuă și azi și nu s'a găsit încă formula de a se aplană lucrurile.

Pretextul, invocat de Bulgari pentru începerea conflictului, fû aplicarea «hati-humaiumului» din 18 Februarie anul 1856, cari, acordând libertatea religioasă, suprimă în principiu veniturile ecclesiastice. Indată ce s'a dispus aceea, o mulțime de plângeri fură adresate de comunitățile bulgare către sublima Poartă contra șefilor lor religioși. Aceste plângeri fură atât de violente și atât de multe, încât guvernul turcesc după vremuri se văzû nevoit să ceară convocarea unei adunări naționale, în anul 1858. Această adunare eră compusă din Greci și Bulgari și în așa chip ca să cuprindă în numărul membrilor săi pe patriarh, șapte episcopi și treizeci și opt de delegați, dintre care douăzeci și opt din provincii.

Rezultatul alegerii fû, însă, dezastros pentru Bulgari. Ei n'au reușit să aibă decât patru locuri, și din acești delegați numai unul luă parte la adunare și expuse plângerile și cerințele națiunii sale, dar aceste plângeri au fost respinse fără discuțiune în ședința dela 16 Februarie 1860. Patriarhatul credeă că procedând astfel va termină întreaga chestiune; dar se înșelă crud, fiindcă acest fapt scormoneă mânia și ura bulgărească și o împingeă până la sălbătăcia, de care e capabil poporul bulgar, demn re-

prezentant al rasei hunice. Strigăte de blestem se ridicară din toate părțile Bulgariei și umplură întreg văzduhul. În acest timp, protestațiunile și plângerile contra imoralității clerului grec își găsiră ospitalitate prin mai toate ziarele străine și o mulțime de broșuri, cu conținut privitor la aceste imoralități și cu fapte anume, se răspândeau în mod gratuit prin toate părțile.

Din mai multe puncte ale imperiului turcesc, episcopii greci tură expulzați și înlocuiți cu administratori provizorii, și în acest timp Bulgarii din Constantinopol obțineau, în cartierul Galata, biserica Sf. Ștefan, pentru a-și îndeplini slujbele și cerințele religioase în limba slavonă. Dar aceasta nu eră destul. La 3 Aprilie, 1860, în ziua de Paști, episcopul Ilarion din Macariopolis, săvârși liturghia chiar în această biserică și nu pomeni numele patriarhului. Exemplul, dat de acest episcop, fu imitat de o mulțime de preoți cari înlocuiau uneori numele patriarhului grec cu numele Sultanului, alte ori cu numele lui Ilarion, care dăduse primul exemplu de revoltă.

La 4 Octombrie 1860, fu înălțat la scaunul ecumenic Ioachim al II-lea, în locul lui Ciriil al VII-lea, care demisionase; dar revoltații nu voriră să-l recunoască. Grecii începură să se miște și să se îngrijească de un conflict care luă proporțiuni din ce în ce mai neliniștitoare.

B. Mangâru.

Telegrama I. P. S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei, PIMEN, adresată Maiestăței Sale Reginei României, cu prilejul împlinirii a 70 ani de vîrstă.

Măriei Sale

Doamna și Regina Elisabeta.

București

Azi, când împliniți șaptezeci ani—și mulți înainte—poporul român slăvindu-Te, își aduce aminte, că după Tronul de Regină pogorîndu-Te, ai îngrijit de răniți, ai adăpostit pe orbi, ai miluit pe săraci, ai scris cărți sfinte, înpodobite cu flori și chipuri îngerești și cu mîna ai lucrat odoare scumpe bisericești; căci, așeă Te-a făcut Dumnezeu, pentru fericirea noastră.

În numele clerului și al poporului, din Moldova, vă aduc prinos de recunoștință și nemărginită iubire, pentru inima bună ce aveți pentru popor și pentru înțelepciunea cu care știți a înfățișa lumii pe Regina României și pe Carmen Sylva a cugetărei.

Să trăiți încă vreme îndelungată cu Augustul Vostru soț și al nostru iubit Suveran.

Pimen Mitropolitul Moldovei.

Răspunsul Maiestăței Sale Reginei României.

Din tot sufletul mulțumesc pentru bunele urări, ce-mi aduceți din partea clerului și poporului din Moldova.

Mărturisirile de dragoste, ce mi-au venit din partea turturora cu prilejul aniversărei Mele, îmi dau puteri nouă, pe care le voi închină cu drag țarei și binelui obștesc.

ELISAVETA

Carte pastorală destinată Clerului și Creștinilor drept
măritori de Răsărit din Noul Teritoriu Dobrogean.

VARTOLOMEIU

din mila lui Dumnezeu, umilit serv al lui Hristos; purtând întru slăvirea Lui, prin cinul călugăriei, *tristeța Crucii și nădejdea Invierii*; iar prin chipul sfințit al Arhieriei, purtând către neamuri apostolia mântuirii; har vouă filor duhovnicești și fraților iubiți, de limbă bulgară, de limbă greacă, și de orice limbă, cari slăviți pe Domnul, după rânduelile sfintei noastre *Biserici Ortodoxe de Răsărit*; și pace, și parte de alinare dela Dumnezeu-Tatăl, dela Dumnezeu-Fiul și dela Dumnezeu-Sfântul Duh; iar dela tot neamul meu după trup, din Patrie și din împreștiere, dragoste multă și frățească îmbrățișare.

* * *

Trebuind să vin la voi, prin lucrarea lui Dumnezeu și prin cinstitoarea poruncă a Inaltelor *Căpetenii* ale Bisericii și țării, mă bucur că vă văd; pentrucă, vederea voastră îmi întărește deopotrivă, și pietătea către strămoși, și credința în Dumnezeuire.

Cu voi, filor și fraților de limbă bulgară, strămoșii noștri au întemeiat odinioară o puternică împărăție. Și întâlnind astăzi în voi pe pogoritorii acelora, cu cari stră-

moșii noștri și-au purtat și și-au împărțit cândvă împreună greul zilei și bucuria isbândirilor, aducerea mea aminte de strămoșii mei se înviorează mult la vederea voastră; și inima și dorul sufletului meu mă poartă astăzi către acești glorioși strămoși, cu mult mai multă pietate.

Cu voi, filor și fraților de limba grecească, strămoșii noștri au luptat și s'au ostenit odinioară împreună, pentru întărirea *credinței*, pentru slava Bisericii lui Hristos, cea una, sfântă, sobornicească și apostolească și pentru mântuirea sufletelor lor. Și mângâiat este sufletul meu astăzi văzându-vă, căci vederea voastră îmi înviorează aducerea aminte de acei fericiți strămoși, care veacuri de-a rândul s'au întrecut să facă atâtea danii bogate așezămintelor creștinești ale Elinilor și au mângâiat cu ele atâtea suferințe, în cât cu dreptul, creștinătatea îi poate numi peste tot și întotdeauna stâlpi ai Bisericii, și implinitori desăvârșiți ai Evangheliei lui Hristos.

Aceste pioase aduceri aminte, scumpe sufletului meu, și atât de glorioase și pentru strămoșii mei, și pentru strămoșii voștri, prin voi le am astăzi, scumpii și prea iubiții mei fii și frați în Domnul; și pentru aceasta, dragostea mea de părinte suflesc al vostru sporește pentru voi, în aceeaș puternică măsură, în care îmi cinstesc pe toți străluciții strămoși, cu care și neamurile voastre după trup, au lucrat cândvă împreună.

* * *

Prin vrerea lui Dumnezeu, deastădată din nou a venit vremea să lucrăm împreună, noi adecă cei de limbă română, luând cu toții parte la această lucrare, câți ne găsim sub glorioasa oblăduire a M. S. Regelui *Carol I*; iar voi numai în parte.

Știu că dintre voi numai fiii și frații mei de limbă bulgară își au tristețea lor, ca unii cari au trecut sub o nouă stăpânire. Către ei dar, îmi voi îndreptă mai ales sfaturile,

purtarea de grijă și mângâerile, ce întru smerenie pot împărți celor cu mâhnire, și ca Ierarh al Bisericii lui Hristos, și ca șef duhovnicesc al acestui nou teritoriu al Patriei Române.

* * *

Vă zic vouă deci, filor și fraților de limbă bulgară:— nu vă întristați ca cei ce nu au nădejde. Sunteți creștini de multe veacuri; și știu că dumnezeiasca învățătură a Mântuitorului v'a lămurit și pe voi cași pe noi, că în lumea aceasta, *«nici măcar un fir din perii capului nu se clătește fără știrea și fără rânduiala lui Dumnezeu»*.

Dacă pentru voi deci, lucrurile sunt așa precum sunt astăzi, rânduiala aceasta vă vine dela Dumnezeu, ale căruia hotărâri sunt înalte și tainice; și care poate că v'a pus sub aceeaș *Coroană Suverană* ca și pe noi, spre a vă întări pe voi prin noi, și pe noi prin voi.

Lăsați-vă deci în grija lui Dumnezeu, căci El este Regele etern al veacurilor; și destinele popoarelor, de mâinile lui se poartă.

Nu ne purtați pismă în sufletele voastre; ci mai vârtos iubiți-ne cum vă iubim și noi, pentru că corabia românilor n'a venit în aceste ținuturi, decât numai spre a-și aruncă o ancoră de siguranță, întrucât drumul spre care o împing durerile și nădejdiile de veacuri ale neamului nostru, nu e în spre fosta voastră patrie, ci către alte orizonturi.

Voi, și cei de o limbă cu voi, știți acest drum, după cum și noi l-am știut pe al vostru, dovedindu-vă dragostea și admirația pentru râvna comună a sufletelor voastre, atunci când voinicii neamului vostru erau pe câmpul de glorie; iar noi cei de limbă română stăteam cu toții acasă.

Poate că în nemărginita lui bunătate și purtare de grijă pentru dreptatea lumii, Dumnezeuul părinților noștri al tu-

turor, ne pregătește și nouă ziua, când voinicii neamului românesc vor fi și ei pe câmpul de glorie; și pentru aceasta ne-a dăruit încă o temelie de sprijin și un port de siguranță în aceste ținuturi, pe care cu mult mai înainte de voi le-au stăpânit veacuri dearândul strămoșii noștri Romani.

* * *

Fiți deci înțelepți și iubiți-ne și voi, precum v'am iubit și vă iubim noi. Căci noi v'am dovedit această iubire, chiar și prin oștirile noastre, venite să vă pună sub glorioasa *Coroană* a celui mai *Înțelept* și mai *Venerabil Suveran* din Europa; și care dela cel mai înalt comandant și până la cel mai de rând ostaș, nu numai că nu v'a adus vre-o vătămare, dar și-au împărțit cu văduvele și cu orfanii voștri până și solda și hrana lor zilnică.

Atâta frumusețe de suflet nu s'a mai văzut în lume. Și — dacă în loc de a ne iubi, cum ni se cuvine — voi dimpotrivă ne veți pismui, atunci va trebui să ascultăm și noi de cuvântul Sfintei Scripturi, care zice:

«*Cu cel cuvios, cuvios vei fi; cu cel întreg, întreg vei fi; cu cel blând, blând vei fi; iar cu cel îndărătnic te vei îndărătnici*»¹⁾.

* * *

Nădăjduesc însă, că Dumnezeu și înțelepciunea voastră vă vor feri de a silii stăpânirea, să-și facă cândvă față de voi vre-o *tristă datorie*; pentrucă deși sunteți cu nouă veacuri mai tineri în creștinism decât noi, totuși și voi cunoașteți din *Sfintele Scripturi* pedeapsa, pe care Dumnezeu o trimite celor ce își *pismuesc* pe aproapele lor, și se *îndârjesc* pe nedreptul în contra stăpânirilor *orânduite*.

Cain a ucis prin pismă pe fratele său Abel; și Dum-

¹⁾ Psalm XII, v. 26—28.

nezeu l-a pedepsit pe toată viața cu luarea minților și cu ascunderea de fața oamenilor.

Frații lui Iosif, prin pismă l-au vândut pe acesta rob în Egipt; și Dumnezeu i-a pedepsit cu foamete, și cu rusinarea de a fi fost scăpați din foamete numai prin el.

Datan și Aviron, prin pismă s'a resculat în contra lui Moise, pe când acesta îndeplinea porunca lui Dumnezeu, de a conduce pe Israel în pământul făgăduit; și Dumnezeu i-a pedepsit, făcând să-i înghită pământul de vii.

Din potrivă, supunerea la rânduelile lui Dumnezeu și la stăpânirile stabilite, — care nu-și împilează pe supușii lor, ca stăpânirea noastră față de voi —, a fost deapănarea răsplătită de Dumnezeu din belșug.

Avraam de pildă, se supuse rânduelilor lui Dumnezeu, de a-și părăsi patria și chiar casa părinților lui, și de a merge și viețui în mijlocul altor popoare, streine de neamul lui; și Dumnezeu l-a răsplătit pentru supunerea lui, făcându-l părintele neamului din care s'a născut Mântuitorul omenirii. Iar înainte de Avraam, Patriarhul Enoch s'a supus lui Dumnezeu, în toată viața lui; și ca răsplată Dumnezeu l-a înălțat la ceruri de viu. Patriarhul Noe s'a supus și el cu sfințenie rânduelilor lui Dumnezeu; și drept răsplată, el singur a fost învrednicit de Dumnezeu să scape de potop, și pe neamul omenesc, și pe celelalte viețuitorae ale pământului.

«Către cine oare îmi voiu îndreptă privirile, — zice Dumnezeu prin proorocul Isaia — dacă nu către omul blând, pașnic și care se teme de cuvintele mele» ¹⁾.

Ca și Avraam deci, supuneți-vă și voi rânduelii lui Dumnezeu și căutați de vă simțiți bine, astăzi sub glorioasa Coroană a României, căci și Avraam, urmând rânduelilor lui Dumnezeu, a trecut ca și voi din patria lui în patria altor neamuri: și nu i-a fost rău.

¹⁾ Isaia, LXVI, v. 2.

«E drept și sfânt, fraților, — le scriă creștinilor din Corint, Sfântul Clement Romanul, încă de prin veacul I-ii al creștinismului, cu prilejul unei răsvrătiri a acestora —, e drept și sfânt să vă supuneți lui Dumnezeu, și să nu vă luați după mândria și îndărătnicirea celor ce vă află spre întăritare. Căci, dacă vom face pe placul acelor oameni, care ne vără în certuri și răsvrătiri, pentru a ne împiedeca dela bine, vom suferi nu numai o pagubă oare-care, ci vom cădea într'o grea primejdie. Să fim deci blânzi unii cu alții, după pilda milostivului și blândului nostru Creator căci scris este: «Cei blânzi vor moșteni pământul, cei cucernici, îl vor avea în dar, iar cei răi vor fi exterminați»¹⁾).

* * *

Să vă mai vorbesc oare și de supunerea la stăpânirile orânduite? Dar oare nu știți cu toții, că Mântuitorul ne-a poruncit, zicându-ne: «Dați Cezarului ce este al Cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu? Iar a da Cezarului ce este al Cezarului însemnează — după Apostolul Pavel — a ne supune cu toții stăpânirilor celor orânduite, căci iată ce zice el în scrisoarea către creștinii din Roma:

«Tot sufletul să se supună stăpânirilor celor orânduite, căci nu este stăpânire, care să nu vină dela Dumnezeu: și stăpânirile care sunt, de Dumnezeu sunt orânduite. Pentru aceasta, ceice se împotrivesc stăpânirilor, rânduitorilor lui Dumnezeu se împotrivesc. Căci stăpânirile nu sunt spre înfricoșarea celor buni, ci a celor răi. De voești așa dară să nu-ți fie teamă de stăpânire, fă binele și vei avea plată dela dânsa; căci stăpânitorul îți este slujitor al lui Dumnezeu pentru bine. Iar de faci rău, teme-te, căci nu în zadar poartă sabia, ca unul ce este slujitor al lui Dumnezeu, rânduitor pentru urmărirea și pedepsirea celui

¹⁾ Clement Romanul, Epistola I-a către Corinteni. Cartea XIV, v. 1—5.

ce face răul. Nouă creștinilor însă ni se cade a fi supuși nu numai de teama pedepsei, dar și din motive de conștiință¹⁾.

Așa vorbește, fiilor și fraților de limbă bulgară, despre supunerea la stăpânirile orânduite, marele Apostol Pavel, prin care neamurile fură încreștinate.

El ne spune, dpă cum auzirăm, că noi creștinii în deosebi, trebuie să ne supunem stăpânirii, nu numai de teama pedepsei, ci mai ales din motive de conștiință, adică din respect și din dragoste către rânduiala lui Dumnezeu, de către care sunt statornicite toate stăpânirile lumefști.

* * *

Știu că sunt unii dintre voi, care murmură în contra stăpânii noastre, pentrucă *v'a făcut școalele și bisericile de Stat*, în loc să le fi lăsat pe seama comunităților.

Murmurarea aceasta, însă, este fără temei; pentrucă școala și biserica sunt cele două mijloace de formarea în bine a sufletelor; și statul, care are între grijile sale de căpetenie mai întâiu și mai ales pe aceea a formării în bine a sufletului cetățenilor lui, nu poate să lase școala și biserica din acest teritoriu pe mâinile particularilor.

În virtutea suveranității naționale, Statul are dreptul față de cetățenii lui, *de a judecă și de a pedepsi*.

Acest drept însă, oricât ar fi de întemeiat, prin foloasele pe care le aduce ordinii publice, ar rămâne totuș tiranic, dacă n'ar fi împreunat și cu datoria pentru stat, *de a instrui și de a educă* pe cetățenii lui, adică de a le dă știința și deprinderea feririi de judecată și de pedepsirea lui.

Dar, ca să poată instrui și educă pe cetățeni, Statul trebuie să aibă școala și Biserica, nu în mâinile, ci numai la îndemâna lui; pentrucă numai el poate să aibă mijloa-

¹⁾ Romani XIII, v. 1—6.

cele trebuitoare, și morale și materiale, de a feri școala și Biserica, și de lipsuri, și de orice abateri dela adevărata lor țintă.

În mâinile particularilor de pildă, școala nu mai poate rămâne la îndemână și a celor săraci; pentru că particularul vrea și trebuie să câștige; iar săracul nu va avea de unde să-și plătească taxele învățaturii. Iar dacă va fi scutit de plată, sau dacă alții vor plăti pentru el, atunci săracul nu va mai putea să fie stăpân pe voința și persoana lui, ca unul ce va datori recunoștința și deci ascultare celor ce l-au scăpat de plată pentru învățatură.

Acelaș lucru va fi și cu Biserica; căci și întreținerea cultului costă multe parale.

Statul deci, nu poate să se conducă în chestiunile morale și sociale cum se conduce de pildă în chestiunile comerciale; pentru că inițiativa particulară și libera concurență dintre particulari, care dă rezultate atât de folositoare în comerț, în chestiunile de ordin politic și mai ales de ordin moral însă, nu pot dimpotrivă să aducă de cât vătămare.

Trebuind să plătească, cel sărac, sau nu va putea să se instruiască și să se educe, sau își va pierde independența lui personală. Și într'un caz și într'altul Statul va avea în masa săracilor,—care e la toate popoarele și cea mai numeroasă,—*un cetățean de o rea calitate*, pe care nu-l va putea face să respecte persoanele și proprietatea altora și să păstreze ordinea publică, decât prin frica de baionetă, ca pe animale.

Un astfel de Stat însă, este un Stat condamnat la pieire și periculos progresului omenirii. Și Statul Român, care chiar de când și-a luat ființă s'a arătat bun, blând și mai ales *înțelept*, nu se poate lăsa să fie numărat—mai cu seamă astăzi—printre Statele condamnate și periculoase progresului omenirii.

* * *

Totuși, sunt și cazuri, când cetățenii de o limbă deosebită de cea a Statului pot reclama dreptul să-și aibă școala și Biserica lor, deosebite de cele ale Statului. Aceasta însă nu se întâmplă decât numai atunci, când cetățenii de acest fel formează majoritatea populației din ținutul ocupat de ei și când au o cultură care cel puțin ca drum de urmat nu mai are nevoie de complectări.

* * *

Desigur că, voi scumpii mei fi și frați de limbă bulgară, nu îndepliniți în acest de Dumnezeu păzit teritoriu, nici una din aceste două condițiuni, pentru că majoritatea populației din acest teritoriu nu o formați voi; și pentru că școala voastră nu e îndrumată în întregime către adevărata țintă destinată unei școale, și în fine pentru că Biserica voastră națională e mai tânără decât a noastră cu aproape 900 de ani.

Siliți de grelele împrejurări prin care a trecut poporul vostru voi v'ați îndrumat școala mai numai în felul *luptei pentru traiu*, adecă în vederea *conservării naționale* și nu și în spre *lupta pentru ideal*, adecă și pentru *desăvârșirea sufletească a omului*.

Școala română din potrivă, altoindu-se pe un suflet deja lucrat cu multe veacuri înainte de Hristos, de cultura greco-romană,—pe care am adus o și moștenit-o ca coloniști romani,—și având în sprijinul ei duhul vesel, blând și idealist pe care-l dă o țară frumoasă, o țară bogată și de un Creștinism atât de vechiu și așa de milostiv ca țara noastră, a putut să se îndrumeze dintru început mai mult înspre lupta pentru ideal, care tinde la desăvârșirea sufletească a omului, decât înspre lupta pentru traiu ca școala bulgară.

Școala voastră deci are nevoie de o mare întregire. Și

pentru aceasta chiar de ați formă majoritatea populațiunii din acest teritoriu, Statul Român rămâne totuși în drepturile lui de a se ocupa în deaproape de școala voastră.

Și cu toate acestea, Statul Român, iubindu-vă ca pe cei mai scumpi cetățeni ai lui, a voit să se ocupe de școala voastră, fără să vă vatăme limba, și fără să vă nedreptățească dascălii. Dar ei n'au primit; și a trebuit ca atare să-și iă plata lor.

* * *

În ce privește Biserica, este adevărat că ați păstrat-o până astăzi—ca învățatură și ca rândueli în aceeaș sfântă curățenie, în care v'au lăsat-o fericiții Apostoli *Metodie* și *Kiril* și strălucitul Prelat al Ierarhiei Bulgare *Teofilact al Ohridei*.

Ați avut însă durerea să fiți dela 1872 încoace, îndepărtați prin schismă, din comunitatea Bisericilor Ortodoxe ale Orientului.

Această schismă deși i-a fost spre mare măhnire mai ales clerului vostru,—care în afară de sfintele altare ale neamului lui nu mai putea sluji lui Dumnezeu, în altarul nici unei alte Biserici surori,—prin motivele din care a eșit însă nu vă e spre necinstire. Iar prin curățenia, în care ați știut și ați putut să păstrați învățătura *Bisericii una, sfântă, sobornicească și apostolească*, pe tot timpul acestei alungări dela sânul ei, v'ați acoperit de o glorie neperitoare, ca unii cari fiind lăsați în afară de împărtășire cu ea, ușor ați fi putut fi duși în ispită de cel rău, spre a-i strâmbă sfintele ei rândueli și învățături.

După sf. Ciprian al Africei, care întrunește în persoana lui întreita calitate evangelică de mare dascăl al Bisericii, de Ierarh și de martir, schismele—ori din ce motive, s'ar ivi—sunt toate lucrări ale celui rău, prin care Satana caută să strice pacea și unitatea Bisericii lui Hristos.

«*Uitați-vă,—zice St. Ciprian—la meșteșugirile și vicleniile lui Satana, care au început, de îndată ce venirea lui Hristos l-a descoperit și l-a biruit, de îndată ce lumina s'a revărsat peste neamuri și steaua mântuirii a strălucit peste oameii.... El scornește erezii și schisme, ca astfel să răstoarne credința, să vatăme adevărul și să sfășie unitatea¹⁾.*

Schisma voastră însă, prin înțelepciunea ierarhilor bulgari și cu ajutorul lui Dumnezeu, nici n'a răsturnat credința, nici n'a vătămat adevărul, ci numai a sfășiat până astăzi unitatea sfintei noastre Biserici Ortodoxe de Răsărit.

* * *

Bucurați-vă însă și vă veseliți, căci cu începere dela 31 Octombrie a. c. voi, cei de sub Coroana M. S. Regelui Carol I, și de sub duhovniceasca oblăduire a Sf. Sinod Român, nu mai sunteți schismatici. În ședința ținută în acea zi, Sf. Sinod al Bisericii Autocefale Române Ortodoxe de Răsărit, v'a scos de sub povara schismei, ca pe unii cari intrând sub suveranitatea Regatului nostru ați eșit prin aceasta potrivit sfintelor canoane și rândueli ale Bisericii, de sub jurisdicțiunea Exarhatului și a Sf. Sinod bulgar.

Acum voi toți, fiilor și fraților de limbă bulgară ați dobândit din nou împărtășirea duhovnicească cu toată lumea ortodoxă, care prin națiunea rusă mai ales se întinde de la o margine până la alta a lumii.

* * *

Acum ați intrat și voi în unitatea Bisericii lui Hristos; și veți fi întăriți în Domnul pentru că prin unirea tuturor în aceiaș credință, în aceiaș deprindere sfântă și în aceiaș rugăciune *se sporesc deopotrivă puterile, șe ale tuturor la un loc, și ale fiecăruia în parte²⁾.*

¹⁾ Sf. Ciprian. De unitate Ecclesiae. Cart. III.

²⁾ Com. Rom. I. 11—12,

Pentru această sporire a puterilor, atât Mântuitorul, cât și Sfinții Apostoli, cât și Sfintele Sinoade, cât și Sfinții Părinții și Ierarhi ai Bisericii au poruncit și rânduit cu mare grijă ca Biserica lui Hristos să fie și să rămână peste toată fața pământului una, după cum unul este și Hristos întemeetorul ei, și Duhul Sfânt *inspiratorul și privighetorul ei*, și Dumnezeu Tatăl *urzitorul ei* din veacuri.

În privința unității Bisericii de pildă Mântuitorul zice următoarele, servindu-se de frumoasa asemănare cu vița de vie:

«Eu sunt vița cea adevărată, și Tatăl meu este vierul..»

«Rămâneși întru mine, și eu întru voi. Căci după cum mlădița nu poate să rodească dacă nu rămâne unită de viță, tot așa și voi nu veți putea rodi de nu veți rămâne întru mine.»

«Eu sunt vița, iar voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne întru mine și eu întru el, aduce mult rod; iar despărțiți de mine nimic nu veți putea¹⁾».

Marele și dumnezeiescul Apostol Pavel slătuiește și el cu multă grijă pe creștinii de pretutindeni să-și păstreze între ei unitatea duhovnicească.

«... luptați-vă, — le zice el de pildă Efesenilor —, să păstrați unitatea duhului prin legătura păcii... Căci nu este decât un domn, o singură credință, un singur botez, un singur Dumnezeu Tatăl al tuturor, care e mai presus de toți care lucrează în toți, care e în toți»²⁾.

Mai mult el spune, că dacă n'ar fi vrăjmășia omenească și lucrarea satanei, unitatea creștinilor ar fi asigurată ca de sine-și, întrucât pe ea nu o poate vătămă nici felurimea darurilor cu care sunt împodobiiți creștinii de Hristos. El însuși dând *«pe unii Apostoli, pe alții Prooroci,*

¹⁾ Ev. Ioan, cap. XV, vers. 1, 4—6.

²⁾ Epistola către Efeseni, cap. IV, 3—5—6.

pe alții Evangheliști, pe alții conducători și oameni cu învătătură, numai pentru a înlesni desăvârșirea Sfinților», și nici felurimea națiunilor creștine, pentru că «cu toții am fost bolezăși într'un singur Spirit spre a formă un singur corp — zice el — fie Iudei, fie Elini, fie sclavi, fie liberi, și cu toți am fost adăpați de către acelaș Duh Sfânt»¹⁾.

Sfintele Sinoade ecumenice deasemenea, începând chiar cu cel dintâi dintre ele care s'a ținut la Niceea în 325 după Hristos, au stabilit cu așezământ dogmatic și canonic cumcă Biserica cea adevărată este și trebuie să rămână numai una până la sfârșitul veacurilor, după cum auzim repetându-ni-se dela acel sinod încoace prin «*Simbolul Credinței*».

Cât pentru Sfinții părinți și Ierarchi ai Bisericii, iată ce zice despre unitatea Bisericii creștine Sf. Ciprian:

«... nu există decât o singură Biserică cu toate că din cauza cuceririlor făcute prin glorioasa ei putere de lăfire, Biserica s'a întins la o mulțime de membre (adică de neamuri). Uitați-vă și vedeți: cum soarele răspândește multe raze, dar nu dă decât o singură lumină; cum copacul se desface în multe ramuri, dar nu există decât un singur trunchiu sprijinit de o singură rădăcină...; cum izvorul își împrăștie în depărtări apele lui, dar ori-care le-ar fi numărul, origina tuturor acestor numeroase râulețe rămâne aceeaș. Despărțiți raza soarelui de focarul ei, și veți vedea că unitatea luminii nu vă îngăduiește să o faceți; rupeți o ramură din copac, și veți vedea că ea nu mai poate rodi; despărțiți râul de izvorul lui și veți vedea că va seca».

Tot așa e și cu Biserica lui Dumnezeu. Soare universal, ea își răspândește razele în universul întreg; iar lumina, pe care o revarsă, rămâne deapururea una și aceeași, fără ca unitatea întregului să fie împărțită²⁾.

¹⁾ Epistola către Corinteni, XII 13—14.

²⁾ Sf. Ciprian. De unitate Ecclesiae, c. V, VI).

Din toate aceste sfinte învățături se vede că Biserica lui Hristos este și trebuie să rămână *una*, că adică ea nu trebuie să fie nicăeri sfâșiată, nici de erezii, și nici de schisme; pentru că aceste schisme și erezii; fiind ramuri rupte de pe trunchiul copacului unic, ele nu vor mai rodi după cum zice Sf. Ciprian.

* * *

Și Sf. Ciprian are dreptate; pentru că unirea creștinilor prin Biserica lor, pe lângă puternicia pe care ea o dă — ca orice fel de unire —, și grupului întreg, și fiecărui membru al grupului întreg, în parte, ea a mai făcut și acea unică și dumnezeiască lucrare, de a fi îndătinat omenirea cu ideea pe deoparte a înfrățirii oamenilor între ei, pe dealta, a înfrățirii popoarelor între ele, adică de a fi făcut să se nască pe tărâmul laic libertățile publice și umanitarismul.

Pentru acest mare motiv și țel, pentru a cărui ajungere de altfel dintru început s'a svârcolit omenirea, Creștinismul a pus și pune atâta preț pe unitatea, pe care trebuie să o păstreze între toți membrii ei, societatea întemeiată pe pământ de Iisus Hristos.

A fi creștin, și a nu fi în unitate duhovnicească cu Biserica *una, sfântă, sobornicească* și apostolică fie prin erezie, fie chiar prin schismă, însemnează a fi în resvrățire cu atâtea milioane de membri, pe care îi numără Biserica ca fi ai ei; și a lucra cu știință nu numai în contra poruncilor Mântuitorului, dar chiar și în contra binelui social al omenirii. Intr'adevăr se știe la ce lupte dureroase și păgubitoare pentru omenire au dat naștere ereziile și schismele religioase; și cât de mult a suferit progresul lumii în mersul lui din pricina aceasta.

Printr'o deosebită purtare de grijă a lui Dumnezeu însă, numai schisma bulgară n'a vătămat nici poruncile Mân-

tutorului, și nici binele social al omenirii; căci mulțumită piosului și de Dumnezeu cinstitului vostrului cler, voi ați păstrat și învățăturile, și disciplina și cultul Bisericii Ortodoxe de Răsărit tot în aceiași sfântă curățenie, în care vi le-au predat strălucii și întru tot fericiții voștrii Apostoli, *Metodie și Kiril*.

Pentru aceasta readucându-vă astăzi printre milioanele de ortodoksi ai pământului, bucuria noastră este mare; pentrucă nimic altceva nu avem a vă spune cu acest fericit prilej, decât laude și admirație pentru tăria voastră în adevărată împlinire a rânduelilor Bisericii noastre, de atâtea ori seculară.

*
* * *

Intrați prin Biserica noastră națională în sânul sfintei Biserici universale, vă sfătuesc, fiilor și fraților iubiți, să vă depărtați cu hotărâre de îndârjirea lumească, în care ați fost pe vremea schismei voastre; pentrucă de astă dată toți cei de o limbă cu voi fiind sub stăpânitori creștini ca și voi, și ca și noi, nu mai e niciun motiv ca prin clerul și așezământul vostru bisericesc să lucrați și mai departe treburi de ale politicei.

Vouă, clericilor de limbă bulgară, prin cuvântul cu înțreită autoritate, de învățat, de Ierarh și de martir al Sfântului Ciprian, vă poruncesc să știți, că: *«un om împodobit cu sacerdoțiul dumnezeesc, și rânduit servirilor bisericești trebuie să fie numai al altarului, al jertfei și al rugăciunii. Căci scris este: oricine este în slujba lui Dumnezeu se leapădă de treburile lumești, pentru a i plăcea aceluia cărui i s'a afirosit.*

Această regulă care se impune tuturor (creștinilor) li privește însă în mod deosebit mai ales pe aceia, care, destinați lucrurilor dumnezeiești și spirituale, sunt ca atari datori să nu uite Biserica spre a se deda la negoțuri, sau

spre a se amestecă în treburile lumesti. Chiar legea veche (a sfintei Scripturi) ne arată pe Leviți supuși tot unor astfel de porunci...

Aceiași legislație este în vigoare și astăzi în ce privește clerul. Ca oamenii, intrați în cler, să nu-și lase în pară-sire lucrările dumnezeiești și să nu fie cumva abătuți dela servirea altarului și a sfintei jertfe, ci din potrivă, ca zi și noapte să se ocupe de lucrurile cerești și spirituale, Biserica (iar la noi Statul) i-a scăpat de grijile și greutățile lumesti, plătindu-le un fel de dijmă (adică un salariu anumit cum e astăzi»¹⁾).

Păstrați deci buna ordine și pentru voi și pentru păstorii voștri, pentru că după același Sf. Ciprian: «*Ordinea este pasnicul speranței, ancora credinței, călăuza care ne conduce pe drumul mântuirii, focarul și hrana fericii fi-resti, mama virtuților*. Prin disciplină vom putea rămâne deapănarea în Hristos, vom putea vieții nelncetat pentru Dumnezeu, vom putea în fine să dobândim făgăduiala cerească și dumnezeiasca noastră răsplătire.

Duhul Sfânt ne-a zis în Psalmi: Păstrați disciplina, de teamă ca Domnul să nu se mânie și ca să nu periți, depărtându-vă de calea cea dreaptă, când mânia lui Dumnezeu se va aprinde împotriva voastră»²⁾.

Voi mirenilor, cari formați poporul lui Hristos, ascultați în cele ale credinței și ale înțelepciunii pe Preoții voștri, păstrând și voi disciplina în Stat și în societate, căci zice Domnul prin Profetul Ieremia, după cum ne spune Sf. Ciprian: «*Vă voi da păstori după inima mea, care să-și cărmuiască turma lor cu spiritul disciplinei*»³⁾.

Voi Preoților să știți a nu avea întru nimic altă voință decât a Episcopului vostru, afară bineînțeles de voința de

¹⁾ Sf. Ciprian, Epist. c. clerul din Furnes No. LXVII.

²⁾ Sf. Ciprian. De habitu virginum I.

³⁾ De habitu virg. I.

a face binele. Căci voi știți că Episcopul este capul cel văzut al Bisericii lui Hristos. «*Biserica,—zice Sf. Ciprian,—este poporul unit cu Episcopul său, este turma unită cu păstorul ei. Episcopul este în Biserică și Biserică este în Episcop; și a nu fi împreună cu Episcopul, este a fi afară din Biserică*»¹⁾).

Și a fi afară din Biserică înseamnă a pierde mântuirea. «*Căci afară de Biserică nu este mântuire*» (nemini salus esse nisi in Ecclesia potest²⁾).

* * *

Voi mirenilor deci iubiți și urmați în cele bune pe Preoții voștri atât pe cei pe cari deja li aveți cât și pe aceia pe cari vi-i va rândul de astăzi înainte smerenia mea.

Voi mirenilor, și Preoților împreună, iubiți și urmați pe Episcopul vostru în toate cele bune pe care în calitatea de Arhiepiscop Delegat al Sf. Sinod îl aveți astăzi în persoana smereniei mele, după găsirea cu cale și prin bunăvoință a Excelenței Sale D-lui Ministru al Cultelor C. G. Disescu.

Dela Sf. Sinod și dela Înaltul Guvern am poruncă să nu alung din servirea Sfântului Altar nici o limbă din cele găsite în acest de Dumnezeu păzit nou teritoriu al Patriei noastre, ci numai să le întovărășesc cu limba Statului și a Bisericii naționale, slujind împreună în toate bisericile ortodoxe pe lângă clerul deja în ființă, și un cler românesc; și folosindu-se în privința limbii fiecare de a neamului său, și la rândul său după o rânduială anume întocmită de smerenia mea.

Clerul vostru va fi plătit de Stat ca și al nostru, în cazul când va voi aceasta, iar averile bisericile vi se vor păstră și chivernisi neatinse și cu destinația lor, dacă se

¹⁾ Sf. Ciprian, Epist. către Pupian No. LXIX.

²⁾ De unitate Ecl. VI și Epistola către Pomponius No. LXII.

vor dovedi întemeiate pe titluri de proprietate valabile după lege.

În schimb însă dau poruncă clerului de ori-ce limbă, din acest nou teritoriu, de a nu mai pomeni la Sfintele slujbe de astăzi înainte, pe nici un alt suveran afară de Majestatea Sa *Carol I Regele României* cu toată familia Regală, după următoarele formulare, întocmite de către Sf. Sinod al Regatului nostru, în ședința dela 18 Octombrie a. c.

I-IUL FORMULAR

Pomenirea la toate ecteniile cele mari începătoare, precum: la Sf. Liturghii, Vecernii și Utrenii etc.

«Pentru Prea Înălțatul și de Hristos Iubitorul, Domnul nostru *Carol I Regele României*, cu soția Sa Doamna și Regina *Elisaveta*; și pentru Iubitorul de Hristos Principele *Ferdinand* Moștenitorul Tronului, cu Soția Sa Principesa *Maria*; și cu bine credincioșii lor fii și fiice, Principii: *Carol, Elisaveta, Maria, Nicolae, Ileana și Mircea*; dinpreună cu toată Augusta Familie Regală și cu toată Curtea și ostașii lui».

„Domnului să ne rugăm“.

Strana (Doamne miluește, odată).

AL II-LEA FORMULAR

Pomenirea la Ectenia de după Evanghelie, idem Litie, Utrenie și Tedeumuri.

«Încă ne rugăm pentru Prea Înălțatul și de Hristos Iubitorul etc. continuându-se primul formular până la fine, după care se vor adăoga cuvintele:

«Pentru stăpânirea, biruința, petrecerea, pacea, sănătatea, mântuirea, lăsarea și iertarea păcatelor lui; și pentru ca Domnul Dumnezeuul nostru mai mult să-i ajute și să-i îndrepteze calea lui întru toate, și să-i supună sub

picioarele lui pe tot vrăjmașul și protivnicul» «Domnului să ne rugăm»

Strana: (Doamne miluește, de trei ori).

AL III-lea FORMULAR

Pomenirea la Vohodul cel mare al Sfintei Liturghii sau ieșirea cu Sfintele Daruri:

«Pe Prea Înălțatul și de Hristos Iubitorul, Domnitorul nostru *Carol I* etc. ca în formularul I, după care se adăogă în continuare: «Să-l pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor».

AL IV-lea FORMULAR

Pomenirea la Polihroniul Tedeumurilor săvârșite la ocaziunile solemne:

«Prea Înălțatul și de Hristos Iubitorul, Domnitorul nostru *Carol I*, etc., ca în primul formular, adăogându-se în continuare cuvintele: «dă-le Doamne zile bune și îndelungate, cu viață pașnică, sănătate, mântuire și întru toate bună sporire; iar asupra vrăjmașului biruință și îi păzește pre dânșii întru mulți ani».

Strana: «Mulți ani trăiască», de trei ori.

De asemenea Episcopul pe care toți clericii creștini ortodoxi îl veți pomeni la sfintele slujbe, va fi de acum înainte Smerenia mea, sub titlul de: «*Vartolomeiu*, Arhiereul delegat al Sf. Sinod», după cum s'a hotărât de către Sf. Sinod al Regatului prin propunerea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit al Moldovei și Sucevei, votată de Sf. Sinod în ședința din 15 Octombrie acest an.

* * *

Aceste porunci am avut să vi le dau, cu acest înălțător prilej și pentru noi și pentru voi; iar ca încheiere vă sfătuesc îndemnându-vă cu Sf. Apostol Petru:

«Iubiților, feriți-vă de ispitele trupului, care se răsboesc înotriva sufletului... Pe toți socotiți, frăția iubiți, de Dumnezeu vă temeți, pe stăpânitori cinstiți. Intre voi să domnească numai unirea sufletească, bunătatea, înduioșarea, milostenia frățească, dragostea îndurătoare, umilința. Nu răsplătiți răul cu rău și batjocura prin batjocorire; dinotrivă, binecuvântați. Celce voește să iubească viața și să vadă zile bune, să-și oprească limba dela rău și buzele sale să nu grăiască vicleșug; să fugă de rău și să facă binele; să caute (în fine) pacea și s'o urmeze pe ea. Pentrucă ochii Domnului sunt spre cei dreپți și urechile lui spre rugăciunea lor»¹⁾. Amin.

Dată în reședința Administrației Bisericești a noului teritoriu Dobrogean din orașul Balcic, în anul mântuirii 1913 și cetită de noi Vineri 6 Decembrie acelaș an în biserica din acest oraș cu Hramul «Sfântul Marele Ierarh Nicolae» unde am slujit sfântul praznic al zilei, înconjurat de întregul cler de limbă română și de limbă bulgară din localitate.

---

¹⁾ Petru, Epist. I, Cap. II, vers. 11, 17 și Cap. III v. 8—13.

Congresul Profesorilor de Științe religioase.

(Urmare. Vezi «Biserica Ortodoxă Română» Anul XXXVII No. 8).

Iată acum și referatul președintelui către Onor. Minister de Culte și Instrucțiune Publică:

Domnule Ministru,

Conformându-mă cu ordinul D-voastre No. 33819 Seria B din Iunie, a. c., cu onoare vă aduc la cunoștință, că în zilele de 2, 3, 4 și 5 Octombrie acest an am prezidat primul Congres al profesorilor de religie din țară, Congres ținut în București și în consecință, prin aceasta, vin să vă fac o scurtă dare de seamă despre modul cum s'a ținut, ce a lucrat și la ce concluziuni au ajuns membrii Congresului.

Înainte de începerea lucrărilor și anume la orele 9 dimineța s'a oficiat în ziua de 2 Octombrie un Te-Deum în biserica Radu-Vodă (Capela Internatului Teologic) de personalul respectiv, Te-Deum la care au asistat profesorii de religie, subsemnatul și P. S. Bartolomeu Stănescu, Inspector al Seminariilor. Apoi la orele 10 a. m. ne-am prezentat I. P. S. Mitropolit Primat D. D. Conon, spre blagoslovenie și canonicască rânduală, membrii Congresului fiind în majoritate preoți. Subsemnatul în numele Congreșiștilor am prezentat Înaltului Erarh omagiile noastre și urări de arhipăstorie îndelungată, fericită și pacinică.

I. P. S. mulțămind, arată că învățământul religios nu are la noi estinderea cuvenită, că el se reduce la câteva

ore, că învățământul religios nu se predă în toate școlile, că sunt în învățământ elemente care sub masca pretinsului conflict dintre știință și credință, aduc pagubă sufletească și în fine urează isbândă Congresului.

După amiază, la orele 3 în sala No. 17 a Universității se încep lucrările cu o cuvântare de deschidere a sub-semnatului, prin care am arătat, că momentele sunt prielnice pentru îndrumarea tineretului către sentimente religios-morale și că momentul acesta este istoric în mersul învățământului religios din țara noastră.

După completarea biuroului cu un vice-președinte și secretar se trimet telegrame de omagiu Majestații Sale Regelui, Chiriarhilor țării, d-lui Ministru Arion, d-lui Spiru Haret și Tache Ionescu.

Imediat apoi s'a intrat în discuțiunea primului punct al programului: «rolul și scopul învățământului religios în școale în genere și în cele secundare în special».

Asupra acestei chestiuni, potrivit însărcinării date, a citit un documentat referat Părintele Grigorie Popescu Breasta Profesor în Craiova. La discuția acestei chestiuni au luat parte mai mulți profesori și P. S. Bartolomeu Stănescu.

Din referatul prezentat de părintele Popescu-Breasta și din cele discutate s'a desprins și a ieșit în evidență adevărul, că sentimentul religios este o însușire permanentă a sufletului omenesc, că după cum școala se îngrijește, se cultive toate puterile omului spre folosul lui și al Societății, tot astfel ea trebuie să cultive și sentimentul religios. Această cultivare se impune cu atât mai mult cu cât științele d. e. fac pe om puternic, însă în sens egoist, pe când religia face pe om puternic, însă îl transformă în factor altruist, în factor social și de progres: inima joacă un rol mare în stabilirea relațiilor dintre indivizi, cultivarea ei însă, e problema religiei și deci a învățământului religios. În fine, cultivarea sentimentului religios se impune, pentru că el dă cea mai mare contribuție, în rând cu celelalte obiecte de învățământ în special cu cele etico-morale, la idealizarea și ridicarea morală a generațiilor viitoare, taurind caractere tari și puternice, voințe energice și nelnfrânate prin nevoile din ce în ce crescânde ale lumii.

Prin urmare s'a pus în evidență faptul, că sentimentul religios e un factor de căpetenie în educația tineretului și cum tot tineretul trebuie educat, urmează că învățământul religios trebuie să se dea în toate școlile, începând cu cele mai inferioare și mergând până la cele mai superioare, fără a excepta pe cele speciale. Cu acest prim desiderat Congresul a terminat de discutat primul punct din programul său.

În dimineața zilei de 3 Octombrie se pune în discuție a doua chestiune din programul Congresului și anume: mijloacele pentru atingerea scopului învățământului religios între care primul loc îl ocupă programele de studiu.

Referentul oficial Părintele econom I. Mălăescu, profesor în T.-Jiu arată mai întâiu, că programele de studiu au mare rol în învățământ, întrucât ele sistematizează materia. Pornind de la importanța studiului religiunii, ajunge la faptul, că acestui studiu i se dă prea puțină estindere în programe și că programele nu respectă principiile pedagogice de concentricitate. Apoi arată, că învățământul nostru religios este lipsit de armonizare și uniformizare, întrucât sunt atâtea tipuri de programe, câte tipuri de școli; iar în școlile primare învățământul religios, predat pe baze de istorioare e lăsat la chibzuința persoanelor, foarte competente în alte privinți, puțin competente însă în materie religioasă. Relevă și faptul, că sunt școli în care nu se predă religia de loc. Ca încheiere Prea Cernicia Sa cere a se spori numărul orelor de religie la două de clasă pe săptămână și materia să se distribuie pe ani conform cerințelor pedagogice. Alte țări cu mult mai înaintate, în cultură de cât noi, acordă învățământului religios numărul de ore amintit. Tot părintele Mălăescu mai preconizează ideia înființării de capele pe lângă școli.

Un alt referent, Părintele Simeon Popescu, profesor în București, critică programele actuale și arată, că instrucțiile lor de multe ori sunt un non sens, că programele contrazic principiul concentricității, continuității, simultaneității și de acomodare. Concluzia la care ajunge Părintele Simeon Popescu este, că se impune o altă programă, care ar trebui să prevadă în cl. I și a II-a istoria

biblică, în a treia istoria bisericească universală, în a IV-a istoria bisericii române, în a V-a explicarea evangheliilor și în a VI-a Dogmele și Morala.

La discuția acestei chestiuni au luat parte P. S. Bartolomeu, Econom. Const. Ionescu, Econom P. Romanescu, Econom Popescu-Breasta, Profesor I. Mihalcescu, Părintele Profesor Tarangul din Bucovina, Econom I. Gotcu și alții. Atât din referate, cât și din discuțiunile urmate, reese, că programele actuale nu sunt bune și deci urmează a fi modificate, nefiind proprii nici pentru actualul număr de ore. Profesorii par a înclina să se distribue materiile după numărul de ore actual astfel: cl. I istorie biblică, cl. II-a istoria bisericească universală, cl. III-a dogmele, cl. IV-a morala cu liturgica, cl. V-a Istoria Bisericei Române și cl. VI-a Apologetica.

În fine, Congresul votează în unanimitate și în legătura cu această chestiune următoarele deziderate:

1. Sporirea numărului de ore la cel puțin două pe săptămână de fiecare clasă.

2. Programele să fie alcătuite în ultima redacție de specialiști în ale religiei, bine înțeles în ce privește formularea chestiunilor.

3. Proiectele de programe să se trimită profesorilor de religie, spre a-și da părerea asupra lor și astfel comisia ce le alcătuește să ia cunoștință de asemenea părere.

4. Învățământul religios să se uniformizeze în toate școlile astfel, ca în primele patru clase învățământul să fie unul și același în toate școlile și după același program. În școlile speciale cu mai mult de patru clase, (cum sunt școlile normale, etc.), în ultimile clase învățământul religios să se predea, potrivit cu menirea specială a școlii. Deasemenea se va unifica învățământul religios și în școlile de curs superior. Tipul liceului se va aplica tuturor școlilor similare, ținându-se seamă, în ultimile două clase, de menirea specială a școlii.

5. Să se introducă studiul religiunii în clasele primare, cu aceleași materii de învățământ, ca în cursul secundar, dar dezvoltate potrivit cu gradul de pricepere al copiilor.

6. În fine, programele actuale să se modifice în cadrul actual de ore și să se trimită Prea Cucernicului Președinte

al Congresului, iar acesta organelor în drept, cu rugămintea de a se introduce.

În ziua de 4 Octombrie se trece la discuția metodei de predare a învățământului religios. Referentul asupra acestei chestiuni Econom V. Pocitan, Profesor în București, arată că nu este decât un singur metod de predare și anume metoda intuitiv, justificat de cercetările pedagogice științifice. Mai departe spune, că fiecare obiect își are metoda sa specială așa: Istoria biblică se va predă intuitiv, plecând de la concret la abstract cu tablouri biblice. Morala s'ar putea predă după o carte cu bucăți alese din care să se tragă învățăturile morale. Dogmele să se predea prin analiză și sinteză. Istoria bisericească universală și română se va predă ca și istoria profană. În fine, spune, că personalitatea profesorului de religie joacă rol principal: erudiția, viața și faptele profesorului trebuie să corespundă cu cele ce învață. La discuția acestei chestiuni au luat parte: părintele Popescu-Breasta, Dr. Tarangu din Suceava, Economii Grigoriu, Gotcu, C. Ionescu, Prea Cuviosul Arhimandrit Scriban și Dr. I. Mihălcescu.

În fine Congresul exprimă următoarele deziderate:

1. Să se ceară de la autoritatea școlară superioară icoane pentru școli, tablouri biblice, tablouri cu fapte din istoria bisericii române și hărți.

2. Rugăciunile să se zică în toate școlile din țară la fel și în același timp.

3. Ca rugăciunea să se zică dimineața la intrare și anume: Slavă ție Dumnezeu, Împărate Ceresc cu în numele tatălui, iar la ășire: cuvine se cu adevărat cu pentru rugăciunile.

Seara: la intrare tatăl nostru cu în numele tatălui, iar la ășire cuvine-se cu adevărat cu pentru rugăciunile.

La Paști la intrare: Învierea lui Hristos cu Hristos a înviat iar, la ășire luminează-te tot cu Hristos a înviat; la intrare și ășire seara se vor zice aceleași rugăciuni.

În ora profesorului de religie rugăciunea să se zică și la începutul și la sfârșitul orei.

4. Elevii, cel puțin câte o clasă să meargă Duminecă și sărbătorile la biserică, unde vor cântă în cor și vor zice Crezul și Tatăl nostru.

În postul Crăciunului și al Paștilorelevii să se mărturisească și să se împărtășească.

În ziua de 5 Octombrie dimineța, profesorii au asistat la o lecție practică de religie ținută cu elevii clasei I la liceul Lazăr de părintele Simeon Popescu, iar în urmă la Universitate au intrat în discuția ultimei chestiuni din program: raportul dintre studiul religiei și celelalte discipline. Referentul părintele I. Chirica profesor în Ploești, arată, că pretențiile conflicte dintre religie și știință sunt pure invențiuni și când aceste conflicte preținse sunt propăduite prin scris și grai de profesori au urmări dezastruoase asupra educației tinerimei.

Tot cu această ocaziune d-l Theodor Ghiga profesor la Iași, cere pe motive absolut întemeiate egalizarea salariilor, profesorilor de religie.

În fine se admit dezideratele:

1. Că autoritatea superioară să intervină ca profesorii de alte studii să nu prezinte religia ca obiect nefolositor și deci să nu introducă desarmonie în sufletul tinerilor școlari.

2. Ca salariile profesorilor de religie să se egaleze cu ale celorlalți profesori și

3. Ca la anul viitor să se țină un nou Congres la Iași care să discute următoarele chestiuni: a) Profesorul de religie ca factor moralizator al elevilor în școală și afara de școală. b) Rolul profesorului de religie în Societate sau activitatea lui extra școlară. c) Biblioteca școlară religioasă. d) Biblia în școală.

După aceasta s'au ales două comisii una compusă din patru membrii cu misiunea de a se prezenta D-voastre în scopul egalizării salariilor profesorilor de religie, iar alta compusă din cinci membrii cu menirea de a alcătui o nouă programă în cadrul numărului de ore actual, care să fie înaintat D-v. spre cele de cuviință.

După masă Congreștii au vizitat Casa Bisericeii și Casa Școalelor.

Astfel au decurs, Domnule Ministru, lucrările primului Congres al Profesorilor de religie despre care deși v'am dat numai o idee absolut sumară, totuși puteți a vă con-

vinge că ele au fost importante, iar dezideratele exprimate sunt purul adevăr și deci urmează să fie înlăptuite cât mai neîntârziat, dacă dorim ca învățământul religios să dea roadele cuvenite.

Aducându-vă acestea la cunoștință, vă rog a le avea în vedere și a hotărî și în privința ținerii viitorului Congres și a chestiunilor de discutat în el spre a fi trimise profesorilor spre studiere și a se numi referenții trebuitori din vreme.

Tot acum vă comunic că Consistoriul Superior Bisericesc a aprobat ca lucrările Congresului și referatele sa se publice în Revista Biserica Ortodoxă Română; vă rog însă a dispune a se extrage numitele lucrări și în 2 sau 300 broșuri spre a se trimite școalelor secundare, Chiriarhilor, profesorilor și facultății de Teologie, ai seminarelor școalelor românești din afară etc.

Mulțumindu-vă pentru distinsa onoare ce mi-ați făcut numindu-mă Președinte al Congresului profesorilor de religie, cărora le exprim față cu D-v. toată admirația mea pentru priceperea și tactul de care au dat dovadă la Congres, vă rog a primi asigurarea stimei și devotamentului ce vă păstrez.

Președinte, *Icon. Constantin Nazarie.*

MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI SUCEVEI

A.

Tezele, cari vor fi discutate în conferințele pastorale generale ale clerului din arhidieceasa Mitropoliei Moldovei și Sucevei în anul 1914.

I.—Pentru ca preotul să fie «lumina lumii» precum a rânduit Mântuitorul Hristos, trebuie, ca neconținut și fără preget să lucreze, spre a se lumina el însuși, înmulțindu-și cunoștințele din școală: cetind, scriind și urmărind nevoile poporului.

II.—E o datorie sfântă a preotului român, de a conduce pe poporâni lui, către cunoașterea celor mai bune mijloace de îmbunătățire, a stărei lor economice și a gospodăriei casnice.

B.

Chestiunile ce urmează a fi discutate la cercurile culturale pastorale în anul 1914:

I.—Datoria preotului de a propovedui și întreține dragostea de neam și țară în sufletele păstoriților săi.

II.—Cum ar putea preotul să înființeze în parohia sa, un sfat de împăciuire, pentru înlăturarea certurilor și neînțelegerilor ivite între păstoriții lui?

III.—Uniformitatea îmbrăcăminteii preoțești; prezentarea și ținuta preotului în enorie și mai ales în călătorie prin orașe și sate.

IV.—Obligația preotului de a îndeplini cu vrednicie oficiul parohial cu privire la corespondența cu autoritățile publice. ținerea comptabilității și a arhivei parohiale.

Din corespondența Episcopului de Buzău Dionisie Romano.

În diferite reviste bisericești și culturale, am împărtășit câte ceva, din corespondența aflătoare la Academia română a fostului Episcop de Buzău, a cărui personalitate credem că n'a fost îndeajuns de cunoscută și just apreciată până acum. O analiză de amănunte, pe baza faptelor, scrierilor și corespondenței sale, socotim că ar arunca lumini nouă, asupra complexei sale personalități. Un cleric, eșit din școala pe care îi produsese spiritul cult al unui Ilarion de Argeș, el își înavuțește cercul cunoștințelor, prin muncă sârguincioasă, de lecturi diverse. De altfel, mediul intelectual și în general cult, cu care avea relațiuni îl obligă la aceasta. Eră un Ardelean, din Săliștea Sibiului, unde i se păstrează de un consătean pios, micul tablou (fotografie) al chipului său trudit¹). Din cele ce lăsăm să urmeze, se dovedesc legăturile ce avea cu oameni de cultură, cum eră: dascălul brașovean Gavril Munteanu, pe care-l chemă ca profesor la școlile din Țară; cu un autor de dicționare cum eră I. Costinescu; cu tipografi și editori ca Socec și Gh. Ioanid, cari îi cereau odată cu însemnate ajutoare și permisiunea de a-i retipări cărțile; cu un Crețulescu, colonel, care-i aducea daruri din partea generalului Tün, adjotantul Regelui Italiei, cu un Valentineanu, un luptător dela 48, cu gazetarii timpului dela «Reforma» și în sfârșit cu tovarășul de gânduri și cultură, cu învățatul Episcop Melchisedec, care ne dă totodată și o succintă dare de seamă, asupra Episcopiei de Ismail. Din aceste câteva scrisori adăogăm, ni se învederează superio-

¹) Dr. Onisifor Ghibu, e în posesiunea fotografiei Episcopului, pe patul de moarte.

rul cerc în care trăia el sufletește. Dacă timpul și împrejurările ne vor da răgaz, ne gândim a prezenta cândva clericilor cât și publicului cititor român, întreagă, această bogată și interesantă corespondență.

T. G. Bulat
1913 Dec. 14

Prea Cuvioase,

Mă grăbesc a-ți vesti bucuria cu care am primit scrisoarea din urmă a Prea Cuvioșiei Tale. Cetind instalarea lui Ghenadie știind așezarea lui Patrachie, nu mi mai rămăsese nimic de sperat. Inchipueșteți (sic) surpriza ce mi-ai făcut.

Mă voiu grăbi dar să viu, astăzi ași pleca dacă ași fi gata. Demisia mi am dat-o dela 1 Martie, am trimis cerere la Ministerul de interne să mi dea voie a primi postul în străinătate, că așa e pracsă. Mai am să mă desfac cu zestre de cumnați. Mă voiu grăbi dar să viu. Cu toate aste fiindcă anul scolastic curgător e pe aproape de sfârșit, eu nu o să intru în activitate. Voiu să iau anul dela căpătăiu.

Sper scumple, că încât va atârna din parteți, nu se va face vre-o mutare în propunerea ce ne-ai făcut.

Până la vedere fi sănătos.

G. Munteanu.

Brașov, 14 Martie 1856.

Scumple amice,

Brașov ²/₁₄ August 1856.

Fără să mă jur vei crede, că consternarea, ce am simțit acum când am citit în «Zimbru» tratarea cea nemeritată ce-ți au cășunat-o (i)nemicii, au trecut transportarea de bucurie, ce mi-a fost făcut o măreață resplatire a meritelor Cuvioșiei Voastre din partea celui mai bun dintre Domni. Deși știam foarte bine, că încă n'ai ajuns la limanul cercărilor și al ispitelor: totuși evenimentu acesta m'a surprinsu și a surprinsu pe tot românul bun. Atâta răzbunare nu se putea așteptă dela aceia cari stau în fruntea învățătorei «ca să iubim pe vrăjmași, și să facem bine celor ce ne fac nouă rău...». Dar curaju. Ispita aceasta va

adăogă o nouă cunună la numele de martiru ce-ți încinge deja fruntea. Apoi e dovedit că martiriile niciodată nu sunt pierdute nici pentru cei ce le sufer nici pentru cauza pentru care se sufer.

Și am fost scrisu că o să vin până în Martie ¹⁾. Ci omu propune și Dumnezeu dispune. Când am învins o pedecă, și se ridică alta neprevăzută. Eu încă nu m'am putut desface de rudeniile reposatei, căci unii din coerizitori se află la Galați — și până n'or veni — li s'a scris deja — și până nu m'oi desface, ca să-mi pot lua fiscu % sau, nu mă pot mișcă din loc.

Acum nu știu să privesc această pedecă ce mi s'au întinsu în drumulu plecării, ca niște stavili providențiale, sau nu? Nu cumvâ prevedința a căreia influență dirigătoare asupra trebilor umane nu se poate negă, ridicându-mi stavili întârziatoare, a vrut să ne cruce de astădata de neplăceri?

Răspunsul la aceasta va fi răspunsul ce vei binevoi a-mi dà la întrebarea: Ce să fac eu acum? Să vin cum ne-a fost vorba, sau să mai aștept — deși demisionat — până când se va defige deplin soartea Țărilor Românești?

Sper, că ori în ce împrejurări te-ai află — și Dumnezeu să vrea să te afli în cele mai favorabile cum dorescu, nu vei pregetă a-mi răspunde cât s'ar putea mai curând.

Al C. Voastre sincer.

Gauriil.

București 24 Iulie 1858.

Respectabile Părinte,

Primiți 2 adevărinite pentru cărțile trimise aici, iar cea d'atreiea dela Ioaninu se trimete prin poște. Pe nănașu(?) la scossu din profesorat cu promisiuni de un alt post mai avantajos, în loc s'a rânduit (pe un) Ionescu unul din elevii sf. v. que ia-ți dus la Rusia.

Critica D. Botesatu dela Botoșani trimis (D. Nănașu?) nu s'a lăsat de censură a se imprimă dar se speră întor-

¹⁾ Ca profesor la seminarul din Buzău.

cându-se de la băi D. Penescu. Bani dela Velica (Vlădica) s'au regulat prin schimbarea polițelor cu clironomi lui.

Vocabularu meu s'a tipărit pină la 30 coală cu 4 coale pe datorie, acum am a plecă cu sacul prin lume qua sa mai capăt bani dela quinevă.

Primiți respectoasele mele inchinăriuni fiind al Sfinții Voastre plecat,

I. Costinescu.

București 9 Maiu 1878.

S. Sale Părint. Arhim. Dionisie Romano,

Dela ultima-ne întrevedere la Sf. Monastirea Neamțului și până mai în zilele trecute nu-mi fu prin puțință a afla ceva pozitivu despre Sf. Voastră, când viind d-n Petruche Nenișoru (actualu sameș alu Vornicii orașului) pe la mine 'mi dădu oare și cari informații și 'mi dădu însemnare adresa Sf. Voastre: întrebuițând această împărtașire imi iau libertatea a vă adresă prezentele rânduri ca început de o mică corespondență ce ași dori a întreține cu Sf. Voastră.

Nu știu de vă este cunoscut că sunt acum doi ani de când m'am desfăcut de d-l G. Ioanid și că am deschis o librărie și magazin de hârtie aici în București pe contul meu, pentru cazul dar de a nu vă fi aceasta cunoscut este ținta prezentei înainte de toate aceea de a Vă informă despre aceasta, și apoi, de a vă face o propozițiune care constă în, a-mi da permisiunea de a face o edițiune nouă și frumoasă din «Adunarea de rugăciuni» făcută și imprimată deja de două ori de Sf. Voastră, pentrucă, cel puțin pe aici, nu se mai află exemplare din sf. această operă religioasă a Sf. Voastre și ar fi păcat să nu se retipărească iar, cu oare care infrumusețări. De aceea dar vă rog să binevoiti a'mi arată condițiunile cu cari ați fi aplicați a acceptă propozițiunea ce vă fac și voi fi cu deosebită plăcere gata a corăspunde dorințelor Sf. Voastre.

Bunavoința ce ați arătat totdeauna către mine imi dă curagiul a speră la un răspunsu corăspunzător dorinței mele și rămâi deci în astă așteptare cu convenita stimă și considerațiune al Sf. Voastre serv.

Socac

București din 11 Maiu 1860

Prea Sf. Sale Părintelui Arhimandrit D. D. Dionisie Locot,
Episcop. Buzău.

Prea Sfințite Stăpâne,

Cu ocasiunea treceri omului meu (aducătorul presentei d. G. Predovitz) prin Buzău nu lipsii a'mi îndeplini în fine promisiunea de a vă trimete o serie din cele trei tablone naționale bine alese în un cadru asemenea destul de frumos (în plăcută speranță că le veți accepta și pe aceste) pe care îmi iau libertatea a vi le oferî ca unuia cui li place tot ce e național și frumos în plăcuta speranță că le veți accepta și pe aceste ca orice obiecte atingătoare de artă și naționalitate. Dar rugăciunea mea de astădată nu se oprește aci: știind că voi găsi în Prea Sf. Voastră și acum ca și în trecut, un sprijin poate, am credința a da omului meu cu sine și alte vre o câteva serii aceste tablone spre a le recomandă patrioților amatori din acel oraș.

Rugăciunea ce v'o fac este dar de a-i recomandă niște persoane ca acele ce credeți că le voru lua, recomandându-le chiar și Sf. Voastră, căci sunt sigur că ori care văzându-le recomandate de Prea sf. Voastră nu va putea să le refuze și astfel cred că va putea trece acele 5 serii ce mai are cu sine.

Deși locul nu e convenabile, dar pentrucă cunoașteți trista pozițiune în care se află comerțul nostru în generalu cât și al meu în particular prin incetarea desăvârșită a vinderii cărților, cutezu a vă rugă că atātu prețulu cu care veți binevoi a prețui tablourile; cătu cei lei 900 după cele 100 broșuri (pentru care v'am mai scris) să aveți buna voință a-i respunde aducătorului spre a ni-l înaintă în cât să-mi pot întâmpina trebuințele. Tot deodată imi iau libertatea a vă recomandă serviciul meu în trebuință de hârtia etc. ce veți fi având în tipografia Episcopiei promițând a esecută comandele Prea Sf. Voastre cu promptitudine și cu prețuri cu totul moderate, și rugându-vă a nu mă ocoli la ocasiune, am onoare a mă subsemnă cu cel mai profund respect

Al Prea Sf. Voastre plecat și devotat serv

George Ioanid.

București 1863 Noemvrie 7.

Respectabile,

După terminarea misiî cu care fusesem însărcinat în Italia m'am oprit câteva zile pe lacu Major, la un vechiu și bun amic al meu generalul Türr¹⁾; petrecerea noastră după cum puteți v'o închipui, s'a mărginit în lungi convorbiri asupra țărilor noastre;—el nu vorbeă despre mizeriile și aspirațiunile Ungariei (?? credem a fi o greșală) și eu d'ale României. În cursul discuțiilor noastre, numele oamenilor celor mai marcanti ai amândorora țărilor s'au găsit și ele locul lor, și negreșit, că numele Prea Sfinției Voastre, ca al celui mai demn reprezentant al clerului nostru, n'a fost uitat. Lui Türr, i-ați lăsat o mare întipărire, acest nobil bărbat vă păstrează o adevărată stimă, și-și aduce aminte cu plăcere și vorbește adesea de nobila ospitalitate, ce i-ați dat în prima-vara acestui an, pe când călătoreă în România. Sunt însărcinat Respectabile a vă rugă din parte-i să primiți alăturat, pe lângă aceasta, suvenir pe care-l încredințai cu aceasta d-lui maior Păianu. Cauza de nu l-am trimis mai curând provine, că lăzile mele cu efecte, ce din eroare a(n) luat o direcție opusă de a mea, abiă acum de puține zile a sosit în țară . . .

Vă rog să primiți încredințarea celei mai adevărate stime și respect ce vă păstrez al Prea Sf. Voastră plecat și su-
pus fu

*Kolonel D. Krețulescu.*București ¹³ Aprilie 1864.*Venerabile Părinte și amice,*

Am fost tare mâhniți, atât eu cât și toată familia noastră care vă trimite cele mai respectoase salutări, de trista și nefericita măsură luată de guvern în privința P. Sf. Voastre; nu v'am scris până acum pentrucă am sperat ca răul se va repară îndată; cu toate acestea, speru împreună

¹⁾ Adjutant al Regelui Italiei.

cu toți amicii Prea Sfinției Voastre că veți fi restituiți peste puțin în postul P. Sf. Voastre și că guvernul se va convinge că a comis o greșală și o nedreptate luându-se de pe calomni și alergând la o măsură așa de aspră și neintemeiată.

S'a făcut mai multe demerse în privința P. S. Voastre și cred că în curând se aduce un rezultat bun. Nu trebuie să vă descurajați, ați suferit alte lovituri cu mult mai tari și cu toate acestea ați știut a le bravă, și a învinge restriștea soartei.

Eu când am aflat despre măsura aspră luată de guvern în privința P. S. V. vă asigur că am rămas incremenit și nu am putut crede niciodată că o persoană așa de intelegentă și patriotică și cu atâta experiență de lume ca bunul meu amic Părintele Dionisie o să poată fi capabil de o faptă ca aceea ce vi s'a atribuit; și însuși amicul nostru D. Bolintineanu credeți mă nu a putut crede una ca aceasta despre P. S. V. și a fost silitu să subscrie cu durere decretul de destituire, pentrucă nu putea face altfel, fiind încredințat că adevărul se va descoperi, și că veți fi satisfăcut de răulu ce vi s'a făcutu. Vorbim adeseaori de această împrejurare și totdeauna ni exprimă aceeași durere și speranță ce are că răul se va repara.

Când am aflat despre venirea P. S. Voastre aici m'am grăbit a veni să vă văd, împreună cu Alexandrina, dar din nefericire plecaserăți chiar în acea zi, și n'am avut fericirea să vă întâlnesc și să vă vorbesc. Nu credeam că o să plecați așa grabnic și fără să ne putem întâlni și vorbi împreună. Mi-a părut foarte rău; am voit să vă scriu îndată dar, precum vă mai spusei așteptând ocasiunea ca să vă pot anunța o navelă bună; această ocasiune cred că se apropie după cum mi-a spus însuși amicul nostru Bolintineanu, precum și bătrânul și respectabilul nostru amicu D. Gr. Cuza.

Primiți, Venerabile Părinte și amice salutările noastre cele mai cordiale și încredințarea celei mai distinse stime și iubiri ce vă păstrăm.

Al Prea Sfinției Voastre devotatu fiu întru Christos și amic sicer.

I. G. Valentinianu.

P.S. Bunilor noștri amici Băltăceanu și c. l. Imbrățișările noastre. ♥

Răstriaștea, are bună tristețe și încă poate și mai bună, ce să cere dar; o Răbdare! în care vedurăm și ziduri dărâmandu-se.

Plecat (nesteseirabil)

Primiți asemenea, vă rog, prea sfinte Părinte, și respectul cel mai profund din partea Administratorului «Reformei» Th. A. Paschide.

Ismail 1865 Ianuar 25.

Prea Sfinșile Părinte,

Am primit catagrafiile cu alăturările lor și iscalindu le vi le inapoesc, mulțămindu-vă tot odată de bunavoința cu quare ați procedat.

Mă bucur quă sunteți bine, și rogu pe Dumnezeu, quă să fiți tot bine intru toate.

Eu încă sunt bine cu sănătatea. Periodul de poesie al nōei mele pozițiuni a trecut qua toate visurile. Ceea ce a fost poeticu în poziția mea aceasta nōă cred quă cunoașteți din spunerile Prea sfântului Isaia. Acum sunt în periodul de prosă și încă foarte naivă. Abia mi-am inchipuit o căsuță pe timp de 5 luni, în quare ne-am gramădit cu toții. A trebuit să-mi înjgheb gospodărie din talpă. De doue săptămâni dejă tot cumpăr, și încă nu am gătit. A trebuit de asemenea să mă aprovizionez cu cele necesaru la viețuire. Scumpete mare, și spre nenorocire și glod mare, și ploae necontenită, acum de o săptămână: dar astă noapte a inghietat bine. Biserica îmi este departe. Cu un cuvânt Episcopia mea este, și cred quă va fi mult timp, un lucru numai ideal. Dar înainte cu Dumnezu cel sfânt! pre quāt va fi voia lui.

Vă rog, Prea Sfinșite, fie-vă milă de bieți băeți ce sunt internați în Episcopie. Intre ei sunt orfani, cari n'au pe nimeni în lumea aceasta, afară de Prea Sfinșia Voastră, precum este d. e. Budescul, fiul răposatului protopop Budescu. Eu cred quă nici un bine mai mare pe lume nu putem face, dequāt a ocroti pe copiii orfani, părăsiți de toți și lăsați numai în protecția lui Dumnezeu. Cel ce

primește pe unii ca aceștia, viderat este ales de organ al
Providenței. *Tatăl meu și mama mea m'au părăsit, însă
Domnul m'a luat.*

Vă rog să nu luați aceste zise, qua cum aș voi să vă
facu moralu; quăci sunt obștește cunoscute creștinești sen-
timente ale Prea Sfîției Voastre; ei să le priviți numai qua
o exprimare cordială a amicului Prea Sfîției Voastre.

Quând veți trimete catagraphia la Minister vă rog să las-
muriți în adresu, că obiectele ce se arată în listă qua lips-
sesc, au fost în cea mai proastă stare și netrebnice, chiar
când le-am primit, și s'au trecut în catagraphia veche nu
mai de mărturie, pentruqua fusese în catagraphia precedentă
dar în realitate n'au fost de nici un folos practic, precum
se arată chiar în catagraphia aceea la numerile respective
în rubrica observațiilor. Pe de altă parte acel neajuns
părut să acopere cu prisosința prin o mulțime de alte
obiecte făcute din nou, ce se arată în noua catagraphie.
Apropos de prisosuri: trebuie a se mai adăogi: 1) doi
gonitori 2) un odien de vârlt vasele în pivniță, care s'a
scăpat din vedere a se trece în noua catagraphie 3) obiectele
cancelariei și ale consistoriei, toate făcute din nou.

Vă rog, quând vi se va înfațișa ocazie înștiințați-ne, cum
vă aflați; quăci și eu din parte-mi nu voi lipsi a face
asemine. Imi place să știu despre Prea Sfîția voastră.

Am onoare a fi al Prea Sfîției Voastre amic și frate
în Christos Arhiereul

Melchisedec

P.S. La toate scrisorile s'au respectat, felul de scriere, exact al
originalilor.

T. G. B.

Acte privitoare la alegerea și instalarea episcopului
ardelean Vasilie Moga

(1810-1811)

Comunicate de Dr. Iosif Lupuș

(Urmare. Vezi «Biserica Ortodoxă Română» Anul XXXVII, No. 8)

III.

Cuvânt de gratulație a Arhiepiscopului celui ce vine în Eparhie.

Fără tot felul de împotrivire și de pricinuire, noi ca și făptura cea dăruită cu minte, și ca oamenii cei luminați cu lumina Evangheliei, datori suntem și a crede și a mărturisi, precum bunătatea, puterea și prea înțelepciunea Dumnezeuului celui dintru înălțime nu numai toate cele văzute și cele nevăzute din nimica într-o ființă le-au făcut, ci încă pentru toate fapturile cele făcute în ființa sa păzindu-le, hrănindu-le și fiindu-le, grijește părintește, pentruca el dă tuturor viață, suflare și toate celelalte.

Dar această pronie și purtare de grijă a Tatălui ceresc, după cum singuri vedeți iubiților, iaste deobște, care spre toată făptura se întinde, cu cât dar, acestea mari și minunate sunt, și fiind peste mintea omenească cea putreditoare, le aduce la mirare, cu atâta mai presus grijește Dumnezeu cel prea înalt de neamul omenească, pre toți mi-

luindu-i, tuturor binefacându-le din destul. Inșă aceasta trebuie înțeles așa, precum darul lui Dumnezeu cel nespuns și neobicinuit a împărți acest tel de bunătăți cu oarecare minunată desfacere, pentru că credincioșilor și dreptilor, dăruiește el bunătățile sale ca un milostiv Părinte iubitor al tuturor săi celor ce cred în numele lui întărindu-i pe ei în credință și în fapta cea bună. Dacă pe cei necredincioși și pe cei nedrepti îi dăruiește ca făcătorul cel bun și ca un purtător de grije, au chemându-i la credință, au întorcându-i la pocăință, nevrând ca să piară cineva, ci ca toți să se mântuiască și să vie la înțelegerea cea adevărată, că milostiv iaste Domnul și îndurările lui preste toate lucrurile lui.

Pronia și purtarea de grije cea mai osebită a lui Dumnezeu să socotește despre Biserica cea dreptcredincioasă și creștinească, adecă despre credincioșii lui Dumnezeu care slujesc întru bună încuviințare și întru dreptate. Și dupăcum osebit cunoaște pe ai săi, așa și osebit poartă grije pentru dânșii după cum este scris au privit și au cunoscut Domnul pe cei ce sunt ai lui și pre Sfinți, și iau adus la sine. Dintru aceasta arătat este, precum cea mai osebită Pronie și grijire Dumnezească nu se cuprinde numai întru dăruirile cele firești, adecă întru îndelungarea vieții, întru buna petrecere a vieții sau într'altceva lucru bun, ci încă întru darul cel mai presus de fire, care slujesc cătră luminarea și sfințirea neamului omenesc. Pentru că spre aceasta au și venit Mântuitorul cel iubitoriu de oameni și au viețuit pre pământ cu oamenii arătând calea cătră mântuire și cătră sfințire, pentru că el iaste lumina cea adevărată, care luminează preste tot omul ce vine în lume. Cu acest chip adunând Mântuitorul Biserica Sa prin credincioșii robii și slugile Cuvântului, au voit ca aceea să rămâe adunată și înmulțită întru numele lui până la sfârșitul lumii. Pentru aceea au și pus într'insa multe fe-

luri de rândueli despre povățuire și îndreptare, după cum povestește Invățătoriul limbilor. Hs, zic, au dat Bisericii pre unii apostoli, pre unii proorocii pre unii propoveditori, pre unii păstori și învățatori cătră săvârșirea sfintelor in lucrul slujirei, întru zidirea trupului Hs.

In numărul acestora după urmă și pe slabiciunea mea Stăpânul tuturor bine au voit a mă pune, ca să fiu și eu sluga lui Hs. și întocmitorul Tainelor Dumnezești adevă să fiu învățator celor neștiutori și păstor turmii lui Hs. după cum este scris. Pre voi a pus Duhul Sfânt Episcopi să păstoriți Biserica Domnului și Dumnezeului, pre care o au câștigat cu sângele său. Pentru aceea dar după judecările cele neispitite și după bună voința ai sale Kesaro—Kraești și Apostolicești măriri păzind la Scaunul Indreptării cei duhovnicești a Eparhiei aceștia cei de Dumnezeu păzite, mă voiu sili după puterea și tăria mea spre lucrătoare ostenire a datoriei mele, așa, ca să mă arăt nerușinat întru chivernisirea a Casii cei mari a lui Dumnezeu, ce mai vartos cu Domniea Voastră împreună bine săvârșind petrecerea aceasta să dobândesc cununa cinstei cerești.

Iară tu prea bunule Grijitoriu, înduratele dătătorule de dar Dumnezeule, dă'mi mie robului tău inimă cu înțelegere și cu înțelepciune, ca să învăț și să îndreptez oamenii tăi în credință și în faptele cele bune cu cuvântul și cu pilda. Doamne caută din ceriu și vezi și cercetează via aceasta, si o întărește, pe care o au sădit dreapta ta, ca și pământul nostru să dea roada sa. Întru celelalte Darul și pacea dela Dumnezeu Tatăl să se înmulțească întru voi, îndurările și mila Domnului nostru Is. Hs. să se odihnească pre voi umbrirea și acoperământul Duhului Sfânt să fie cu voi acum și în veci. Amin.

IV.

Cuvântarea ocazională a episcopului Vasilie Moga.

Prăznuirea aceasta, pe Excelenția voastră pentru introducerea smereniei mele în stăpânirea Episcopoească, cu milostiva sa față ați binevoit astăzi a o împodobi¹⁾ și la care prăznuire voi încă iubiților frați (fiilor sufletești) și ceilalți cinstiți ascultători, împreună a fi nu v'ați pregetat, precum despre o parte tare mă veselește și ca să mă cu toată îndrăznirea mă îndeamnă, așa despre altă parte nu puțină grijă și oareșcare întristare îmi aduce. Pentru că de mă voiu lăți cu gândul la aceea, precum spre pomenita dregătorie Episcopoească prin slo(bo) dele votumuri ale iubitului cler sânt ales, precum Excelenția Voastră și în (altul) k (răesc) Gubernium aleagerea aceasta cu părintească recomandare ați binevoit, a o sprijini, și precum a sa preasfințită mărire împărătească alegerea clerumului și puternica mijlocire a Excelenții Voastre și a în (altului) k (răesc) Gubernium cu mila sa cea prea înaltă au covârșit, nu pociu ca să nu mă bucur și ca să nu primesc cu îndrăznire Dregătoria aceasta, la care mă văz că sânt chemat.

Iară de voi socoti vrednicia și mărima păstoriceștii aceștii Dregătorii, care se pune pe umerii mei, de voi cugetă la datoriile cele grele ale darului episcopesc, de voi privi statul acestei Eparhii, care acum peste 15 ani este văduvită, și de voi gândi, cât sânt de tare îndatorat ca să răspunz răvârsatei spre mine mili împărătești, cunoscutului Excelenții Voastre și a în (altului) k (răesc) Gubernium patroînium și așteptării iubitului cler, stau încremenit și mă cutremur strigând, cine sânt eu. Doamne, ca să mă puni pe mine peste moștenirea ta?

¹⁾ De aci se vede, că la introducerea lui Vasile Moga a fost de față și contele S. Teleki, președintele guvernului ardelean.

De acestea dară gânduri sieși împotrivoare fiind eu împresurat și bucuria cu supărarea așa întru mine luptându-să cu totul aș slăbi din inimă, dacă mai întâi pronia cea Dumnezească nu m'ar rădica întru acea nădejde, că după cum au binevoit a face aceasta cu mine, va binevoi și putearea, vârtutea și înțelepciunea la plinirea Datoriei mele trebuincioase am(i) da. Dacă mai încolo în neodihna aceasta a inimii mele nu m'ar liniști și înaltul pătroținium, care până acum dela Exțelenția Voastră și dela în. k. Gubernium peste vrednicia mea cu totul părintesc l-am simțit—[aceste șire sunt șterse în concept și înlocuite cu următoarele părinteasca Exțelenții Voastre și a în. k. Gubernium spre mine aplecare și bunăvointă, care până acum peste vrednicia mea am simțit] și dela care nu înzădar îm(i) făgăduiesc, precum totdeauna nevinovatele și strădaniile mele vor fi bine primite și vor lua sfârșitul cel dorit. Dacă mai pe urmă n'ar înmulți liniștea inimei mele și aceea, căci sânt deplin încredințat, precum atât fețele acelea a iubitului cler, carii sprijinesc ramurile administrației a Eparhiei mie din deosebită milă încredințate, cât și în vrednicile aceale fețe consistorialicești, cari în așa delungată vreme a văduvirii scaunului episcopesc greutatea ocârmuirii până în ziua de astăzi cu râvnă și cu laudă au purtat-o, mie încă pentru mișcarea înainte a binelui de obște și a fericirii clerumului cu îndoită râvnă și strădanie îm vor fi întru trebuinciosul ajutoriu.

Cât iaste despre mine, cu adevărat aceea voi ține datoria cea mai întâi, ca să păzesc nevatămată homaghialiceasca credință către a sa preaosfințită mărire împărătească și către iubita patrie, ca milostivile rândueli prea înalte și ale în(altului) k(răesc) Gubernium după cuviință și întocmai să le duc în îndeplinire și ca pe cleru și norodul întru cele sufletești mie încredințat cu sănătoasă în-

vătături să-l povățuesc a fi în toată vremea supus și ascultatoriu a păzi legile D-zeești și cele omenești și cu un cuvânt ca să facă destul datoriilor către Dumnezeu, către împăratul și către deaproapele său.

Mai pe urmă veți binevoi Ext. a'mi îngădui, ca pe lângă mulțămirea care sânt datoriu Prea osf. sale măririi împărătești din jenunche și cu homaghialicească supunere a o face, să dau dinpreună și Exțelenții Voastre umil(ită) mulțămire pentru osteneala, care astăzi pentru și întru săvârșirea acestii instalații a face și pentru milostivirea, care spre mine prin aceasta de iznov a o dovedi v'ați milostivit și fiindcă n'am cuvinte de am putea destul descoperi după cuviință mulțămirea, mă voi sili din toată puterea, ca și cu reverenția ce se cuviue Ext. tale și cu împlinirea slujbelor dovezile mulțămitoare mele inimi să le arăt, și așteptării ce iaste despre mine întocma să pociu răspunde.

LITERATURĂ RELIGIOASĂ

1. *Câteva conferințe ținute elevilor Seminarului din Galați de Diaconul Gr. Popescu, Secretarul Seminarului. Craiova 1913.*

Felicităm din toată inimă pe păr. Gr. Popescu atât pentru publicarea acestei lucrări, cât mai ales pentru scopul urmărit. Nu se putea o inițiativă mai frumoasă într'o școală specială cu internat ca Seminarul. Câte chestiuni nu trebuiesc discutate și lămurite în forma și felul acesta!

Sufletul copilului trebuie îngrijit și supravegheat de aproape și să fie preocupat și frământat cu totul ce e în serviciul

viitoarei lui chiemări. Să nu pierdem un singur moment din vedere, că acum e vârsta, când din varietatea cunoștințelor se toarnă și se plămădesc multe în sufletul fraged al tineretului. Și cum vom îngriji astăzi sufletește pe seminariști, așa-i vom avea mâine ca preoți. Părintele Gr. Popescu a făcut un lucru bun și trebuie generalizat.

Iată conținutul acestei lucrări:

1. Ce să citim și cum trebuie să citim.
  2. Munca intelectuală și corporală este izvor de lumină, sănătate și mulțumire sufletească.
  3. Legătura dintre școală și viață.
  4. «In slujba adevărata» de N. Potapenko (Dare de seamă).
  5. Cum trebuie să trăiască și să se privească seminariștii cu normalisții?
  6. Câte-va reguli de purtare și bună cuviință.
  7. «Pe urmele lui Hristos» de preotul G. Petrov (Dare de seamă).
  8. Cuvântare de sf. Apostol Andrei.
- Asemenea lucrare merită să fie citită de toți seminariștii.

*

2. Corespondența dintre Patriarhia din Constantinopol și Mitropolitul Ungro-Vlahiei D. D. Nifon, între Domnitorul Alexandru Ioan Cuza și între toate bisericile cu privire la legile aprobate de guvernul român pentru Sinodul din anul 1864. Tradusă din grecește de Arhimandritul F. Balamaci, spiritualul Seminarului Central, București 1913.

Părintele arhimandrit Balamaci a tradus această lucrare din grecește în urma indemnului regretatului C. Erbiceanu și eră destinată să apară în această revistă sub titlul de

documente. Din punct de vedere istoric lucrarea e foarte importantă, pentru că coprinde laolaltă actele privitoare la o mare chestiune bisericească internă: E vorba de Sinodul bisericesc al lui Al. Cuza. Unele din aceste acte au mai fost publicate, altele însă nu și toate vor servi, când se va face o lucrare completă asupra acestui sinod, până la reforma din 1872.

E un frumos serviciu, pe care îl face pâr. arhimandrit Balamaci literaturii noastre bisericești.

Iată încă un spiritual din seminariile noastre, care stă să sfințească locul.

*

3. *Patriarhii din Pământul Canaan, istorie extrasă din sf. Scriptură a Vechiului Testament și tradusă în românește de F. A. în anul 1846, iar acum retipărită precum se vede de un pios creștin spre a o împărți gratuit. București 1913.*

Piosul creștin cu a cărui cheltuială s'a retipărit aceasta frumoasă scriere și ca limbă și ca cuprins duhovnicesc e d-nul Iorgu Dumitrescu din comuna Podu-Bârbierului, județul Dâmbovița, iar îndemnătorul e P. S. Nifon, Episcopul Dunării de Jos. Lucrarea e dedicată scumpei și vitezei noastre armate pentru frumosul, creștinismul și patrioticul rol, pe care l'a avut pe câmpiile și văile Bulgariei.

Și P. S. Nifon termină astfel rândurile adresate creștinilor și soldaților: «Primiți, iubiți creștini și bravi soldați ai țării mele, această minunată carte și folosind-vă de învățămintele ce veți culege dintr'ansa, ca astfel să vă păstrați sufletul vostru curat, sincer, cinstit și pornit numai spre fapte frumoase, ferindu-l totdeauna de ură, vicleșug, răsbunare și alte patimi urite, care înjosesc pe om.» Scrierea aceasta e plină de învățături morale și se poate citi cu mare și bogat folos de ori și cine. Ce laude

s'ar putea aduce d-lui Iorgu Dumitrescu și P. S. Nifon pentru această hrană duhovnicească pe care o dau din belșug sufletelor flămânde?

*

4. *Calea Vieții de Grigore Criveanu student in teologie. București 1913.*

D-nul Criveanu pleacă dela cuvintele lui Hristos din evanghelistul Ioan XIV v. 6: «Eu sunt calea, adevărul și vieața; niminea nu vine la Tatăl decât prin mine,» și ajunge la concluzia, că toată fericirea vieții omenești nu poate stă decât în înțelegerea și ascultarea cuvintelor lui Hristos. Broșura se poate citi cu interes.

G...

Chestiunea jurământului și datoria preotului față de martorii de meserie.

Combaterea jurământului fals

Între actele neobligatorii ale cultului extern se socotește cu drept cuvânt și în primul loc jurământul (iuramentum, iusiurandum). El este o invocare solemnă a lui Dumnezeu ca martor pentru adevărul unei mărturii sau ca garant pentru sinceritatea unei promisiuni. Această invocare a lui Dumnezeu are în acelaș timp înțelesul special că în cazul violării adevărului relativ la cele mărturisite, sau a credinței în privința celor făgăduite, chemăm pe Dumnezeu ca răzbunător al acestei violări și renunțăm la ajutorul său. Jurământul constă deci în aceea, că invocăm pe Dumnezeu cel atotștiutor și întru toate adevărat ca martor, că voim a spune adevărul, sau a țineă promisiunea făcută. Deci se vede, că el este de două feluri și a-

nume: sau asertoriu (iuramentum assertorium), sau depunere de promisiune (iuramentum promissorium). Primul se raportează la lucruri trecute, al doilea la lucruri, a căror realizare este rezervată în viitor. În primul caz invocăm pe Dumnezeu ca martor, că este într'adevăr adevărat aceea ce mărturisim despre fapte întâmplate în trecut, iar în al doilea, că promisiunea, pe care o facem pentru viitor este făcută cu intențiune adevărată și serioasă, sau cu alte cuvinte că voim într'adevăr a face aceea ce promitem. Pentru Dumnezeu însă este cel atotștiutor și întru toate adevărat, de aceea și mărturia sa este cea mai mare și mai puternică întărire a adevărului lucrurilor, pe care le mărturisim ca atare. Cine depune deci un jurământ, acela exprimă cu aceasta, că aceea ce mărturisește el, este așa de sigur, încât Dumnezeu însuși cel atotștiutor și întru toate adevărat s'ar putea prezenta ca martor pentru aceasta, și că cele mărturisite se pot privi ca adevărate în mod tot așa de nelindios, ca și când le-ar mărturisi Dumnezeu în mod nemijlocit. Cel care jură, provoacă în mod formal pe Dumnezeu la această mărturie și-l roagă ca să deponă această mărturie, sau mai de grabă ca mărturia sa să poată fi întărită de mărturia dumnezească. Aceasta este sursa jurământului.

Din cele zise până acum se vede, că jurământul privit în esența lui este un act religios, un act al venerațiunii lui Dumnezeu sau al cultului (actus latriae, actus secundarius religionis). Căci cine invoacă pe Dumnezeu ca martor pentru adevărul unei mărturii, acela recunoaște și mărturisește cu aceasta în mod public atotștiința și veracitatea lui Dumnezeu, fiindcă tocmai pe aceasta se sprijină invocarea mărturiei dumnezeiești și în același timp aduce o venerațiune lui Dumnezeu, recunoscându-l și mărturisindu-l în mod solemn și înaintea oamenilor ca atotștiutor și adevărat întru toate. Acest caracter religios al jurământului

tului a fost recunoscut încă din cele mai vechi timpuri și la toate popoarele. Ba încă la Romani el se mai numea și sacramentum. (Vezi A. Stockl, Lehrbuch der Apologetik, Mainz, 1895, erster Theil, pag. 137 și urm.)

Pentru a se înțelege mai bine acest lucru nu va fi fără folos schițarea în trăsături generale a rolului, pe care l-a avut acest act la câteva din popoarele cele mai culte ale anticității și anume la Greci, Romani și mai ales la Ebrei.

Încă din timpurile cele mai vechi Grecii întrebuițau jurământul socotindu-l ca un fel de rugăciune, deci ca ceva cu totul religios. Cel care jură, imploră asupra capului său ori a numelui său răzbunarea zeilor, dacă nu spune adevărul sau nu și va împlini o obligațiune luată asupra-și. De obicei se arată în mod lămurit în ce ar constă pedeapsa, ce ar trebui să sufere cel care jură, dacă ar jură strâmb. De cele mai multe ori el puneă ca garanție sau amanet viața sa, ba încă uneori declară, că renunță chiar la o înmormântare cinstită. Un exemplu clasic de un astfel de jurământ găsim în piesa lui Euripides (poet grec născut la 485, după alții la 480 înainte de Hristos și mort la sfârșitul lui 407 sau începutul lui 406 in. d. Hr.) intitulată: *Hippolitos*, în care acesta din urmă, se jură pe zeus că nu este vinovat de acuzațiunea ce i se aducea și să nu aibă parte de înmormântare.

Altădată se mai puneau ca amanet și alte lucruri de mare preț. Așa un principe jură pe sceptrul său, dând să se înțeleagă prin aceasta, că vrea să-și piarză domnia, dacă jură strâmb. Ostașul jură pe lancea sa și așa mai departe. La Greci apoi, cari personificaseră natura cu forțele și fenomenele ei și pe care ei nu le puteau pricepe ba chiar nici nu-și dau tocmai multă osteneală, ca să le priceapă, nu este de mirare, dacă găsim personificat și jurământul sau Orcos, cum îl numiau ei, și cugetat ca o divinitate răzbunătoare a jurământului fals. Hesiod (poet grec

din secolul al 9-lea sau al 8-lea în. d. Hr.) îl numește pe Orcos fiu al zeiței Eris (ceartă) și-i dă ca tovarășe Eri-niele. Dealtmintearea, după cum este în deobște cunoscut zeul principal al jurământului și răzbnătorul jurământului fals eră tot Zevs, așa numitul Zevs orkios.

Totuși se obicinuiă a se invocă și alți zei ca martori ai jurământului, mai ales când acesta eră de o deosebită importanță. Astfel Agamemnon în cântarea III-a a Iliadei invoacă pe lângă Zevs și pe Helios (soarele) și Gîta (jurământul) ca marturi ai legăturii încheiate cu jurământ între Eleni și Troeni. Heliastii (un fel de jurați) în Atena depuneau jurământul lor de judecatori pe Zevs, Apolon și Demetera. Solemnitatea unor astfel de jurăminte se mărită considerabil prin aceea, că se depuneau în anumite locuri în temple sau la altare. Atunci se unia de obicei cu aceasta și o jertfă. Cel ce jura, atingeă altarul și băgă mîna cea dreaptă în sângele animalului sacrificat. Unii văd oare care asemănare cu atingerea sfintei cruci sau a sfintei evanghelii la popoarele creștine.

La celelalte încredințări obicinuite în viața de toate zilele, foarte rar se făcă uz de numele ființelor divine. În schimb foarte adeseori se întrebunțau în astfel de ocaziuni nume ca Hercules, sau se recurgeă la tot felul de obiecte neinsuflețite, la animale, etc. Oamenii pioșii însă evitau cu desăvârșire astfel de încredințări, cerând să fie crezuți pe cuvântul lor, dat fără formele de încredințare. Fata de o întrebunțare așa de largă a jurământului asertiv nu mai încapă îndoială, că și cel de promisiune își avea rolul său, mai ales în viața de stat a vechilor Greci. Acesta este istoricește constatat, că slujbașii publici de pretutindeni aveau să depună uu astfel de jurământ înainte de a intra în slujbă. Dar dacă se țineau cu sfințenie aceste jurăminte, nu se poate spune cu siguranță. Un răspuns negativ pare a ne da faptul, că Platou în statul său ideal

nu vreă să permită jurământul la procese judiciare, pentru că n'ar oferi destulă siguranță. În orice caz însă jurământul fals eră pedepsit de stat, cu toate că legislația diferitelor state, în această privință, eră foarte telurită (Vezi Dr. Otto Seemann, *Die Gottesdienstlichen Gebräuche der Griechen und Römer*, Leipzig, 1888, pag. 46—48).

Tot cam această concepție aveau despre jurământ și Romanii, a căror cultură și religie eră foarte mult influențată de cea elenă. Ideia înaltă despre sfințenia jurământului se exprimă la ei mai ales în conștiința, că Jupiter însuși veghiează în mod nemijlocit asupra împlinirii jurământului de promisiune sau a veracității celui asertoriu. Astfel divinitatea apărea Romanului ca veracitatea și fidelitatea intrupată în *Jupiter Fides* (Fidius), corespunzător lui Zeus Orkios, și din care se născu cu timpul o zeiță proprie *Fides*, corespunzătoare lui Orkos (vezi dr. Cornelius Krieg, *Der Monotheismus der Offenbarung und das Heidenthum*, Mainz, 1880, pag. 225, Nota 2). După mărturia lui Plutarh, Numa a fost cel dintâiu, care i-a învățat pe Romani, să jure pe acest Fides, adică pe zeul credinței și numai un astfel de jurământ trecea ca cel mai înalt.

Dar cât de profund eră respectul, pe care se învățaseră ei să-l dea jurămintelor și ce deosebire colosală eră în această privință între ei și Greci, ne arată în mod strălucit mărturia lui Polybiu din anul 550 dela fondarea Romei sau 203 în. d. Hr., și care zice: «Pe când zece garanții și douăzeci de promisiuni și tot atât de mulți martori nu pot opri pe Grecii cei perfizi dela ispita de a înșelă și a vicleni, Romanii, chiar când le vin în mâinile magistratilor și solilor lor sume mari de bani, totuși își țin cu credință cuvântul dat, ca o urmare a considerației înalte față de sfințenia jurământului». Polyb., *Statul roman comparat cu altele*, 56, citat de Krieg, op. cit. pag. 282 și 283). Plin de admirațiune pentru această însușire

superioară a Romanilor, chiar fericitul Augustin exclamă într'una din operele sale: «Deși zeii, pe cari ei îi venerau, erau zei falși, totuș cu privire la jurământ nu eră nici o înșelăciune în veneratorii acestor zei; din contră ei își țineau cu cea mai mare credință jurămintele lor» (Civ. Dei. 1, 24). ¹⁾

Am ținut să arăt până aici pe scurt, dar în trăsături cât se poate de caracteristice, esența acestui act la Greci și Romani spre a ilustra oarecum prin aceste două exemple afirmațiunea de mai sus, că jurământul a fost în totdeauna considerat ca un act religios, și a combate astfel părerea ateștilor moderni, cari voiesc să-l desbrace de orice veșmânt religios, socotindu-l numai ca o chestiune de conștiință, ca ceva cu totul profan. Un astfel de jurământ însă nu mai poate fi numit jurământ în adevăratul înțeles al cuvântului, ci o simplă încredințare sau afirmare, ori cu câtă solemnitate ar fi făcută. Căci din însăși definițiunea jurământului, cum și din practica lui chiar la popoarele, a căror religie nu se bază pe o venerațiune adevărată, se constată îndeajuns, că el constă tocmai în invocarea lui Dumnezeu ca martor pentru adevărul celor spuse și dacă este așa, atunci un alt jurământ decât cel religios nu există și nici nu poate exista. »Cine vrea să îndepărteze din jurământ momentul religios, acela suprimă odată cu aceasta și noțiunea jurământului». (Albert Stöckl, op. cit. pag. 138). Se înțelege dela sine deci că ateștii și toți cari într'un fel sau altul tăgăduiesc existența sau chiar numai providența lui Dumnezeu, nu sunt capabili a depune un jurământ, iar a-i admite sau chiar a-i obliga

¹⁾ Despre jurământ la Greci și Romani comp. și E. v. Lasaulx, *Der Eid bei den Griechen und Römern*, in *Studien des Klassischen Alterthums. Akademischen Abhandlungen*. Mainz, 1854, pag. 177 și urm., 208 și urm.

la depunerea jurământului, este împotriva însemnătății și ființei jurământului ca un act religios.¹⁾

Dar dacă se găsesc astfel de idei înalte și frumoase cu privire la jurământ chiar în religiunile nerevelate,²⁾ cum sunt acelea ale Grecilor și Romanilor, cu cât mai mult trebuie să se aștepte cineva la aceasta în religiunea descoperită de Dumnezeu însuși, descoperire, care este depusă și păstrată ca un tezaur în sfânta Scriptură a vechiului și a noului testament?!

Așa în legea veche găsim întrebându-se jurământul chiar pe timpul lui Abraam. (Fac. cap. 21, vers 23; c. 26, v. 28). El eră privit ca ceva permis, ba încă, în unele împrejurări ca absolut necesar. Aceasta se vede din cartea Eșirei (Exod) cap. 22, v. 10—11, unde citim: «Iar de va da cineva vecinului său asin, sau bou sau oaie sau orice vită să o păziască și se va strică, sau va muri, sau se va răpi, și nimenea nu va ști, va jură înaintea lui Dumnezeu, cum că el n'a făcut vicleșug, ca să aibă parte ori de ce vită a aproapelui său, și așa va primi stăpânul lui și el nu va plăti». Rânduilele legii mozaice inzistau foarte mult asupra ținerii cu sfințenie și întrebuintării conștiințioase a jurământului, interzicând pe deoparte cu asprime jurământul fals și sperjuriul (Eșire 20, 7; Levit. cap. 19, v. 12), iar pe de altă parte permițând la depunerea jurămintelor numai invocarea numelui lui Dumnezeu singurul, care se potrivește cu religiãoa cea adevărată a poporului ales (Deuteronom 6, 13). De această înaltă însemnătate și demni-

¹⁾ Vezi Dr. Anton Koch. Lehrbuch der Moralthologie, Freiburg im Breisgau, 1910, p. 393.

²⁾ Despre jurământ la Germanii vechi și dezvoltarea lui istorică sub influența creștinismului vezi: *George Phillips: Deutsche Geschichte mit besonderer Rücksicht auf Religion, Recht und Staatsverfassung*, Berlin, vol. I pag. 246 și urm.; la Mohamedani vezi *v. Häneberg* în *Wetzer und Weltels Kirchenlexikon* Freiburg im Breisgau, 2 Auflage, vol. IV, pag. 266 și urm.

tate a jurământului erau pururea pătrunși și profeții și deseori certau pe Israeliiți rătăciți pentru jurămintele, care le depuneau pe viața zeilor streini (pe viața vițelului din Samaria, Os. 4, 15; Am. 8, 14; pe Moloch, Sofonie 1, 5; pe Baal, Ieremia 12, 16), arătându-le, că aceasta nu este decât o adevărată idololatrie, întrucât prin această invocare solemnă, idoli aceia erau venerați ca ființe atotștiutoare și atotputernice, pe când în realitate ei ca niște zei, cari nici nu existau, nu puteau întări adevărul celor spuse (Ieremia 5, 7), ci din contră numai lui Dumnezeu singur i se cuvine existență adevărată și a tot știință.

Din faptul, că jurămintele adevărate și sfinte se puteau depune numai pe numele lui Dumnezeu, se explică îndeajuns însemnătatea formelor de jurământ, care se amintesc în vechiul testament. De obicei jurământul începea cu formula: «Viu este Domnul» adică, pe cât de adevărat cred eu, că Domnul este și rămâne singurul Dumnezeu adevărat, tot așa de adevărată este și rămâne mărturia mea» (Judec. 8, 19; 1 Lam. 14, 45; 19, 6; 20, 22; 29, 6; 2 Sam. 4, 9; 14, 11; 15, 21; Ieremia 16, 14; 23, 7; etc.). O altă formulă este aceasta: «Domnul să fie martor între noi» (Fac. 31, 49; Ierem. 42, 5; comp. și Rom. 1, 9; Filipeni 1, 8). Domnul însă ca singurul adevărat și credincios în asigurările sale pedepsește minciuna și răzbună sperjuriul. Pentru aceasta nici nu s'au pus în legea mozaică pedepse pentru jurământul fals, de oarece Dumnezeu însuși vrea să fie răzbunător al acestei nedreptăți. Tot pentru aceasta cel care jură, odată cu invocarea numelui lui Dumnezeu, se predă și pre sine dreptății răzbunătoare a lui Dumnezeu, în cazul, când ar săvârși crima de a invoca pe Dumnezeu cel a totștiutor ca martor al unui neadevăr spus cu intențiunea de a înșelă. Formula obicinuită pentru astfel de blesteme constă în cuvintele următoare: «Așa să-mi facă mie Domnul, dacă» sau «dacă nu», ceea ce ex-

primă dorința, ca o mare nenorocire să vină asupra sa, dacă jură strâmb.

Ca ceremonie specială la depunerea jurământului se o-bicinuiă a se ridică mâna dreaptă spre cer sau chiar și amândouă, din care cauză «a ridică mâna» însemnează în unele cazuri atât cât «a jură». (Fac. 14, 22; Eșire 6, 8; Deuteronom 32, 40; Ezechil 20, 5; comp. Apoc. 10, 5). De asemenea femeile, când jurau, trebuiau să-și lepede voa-lul (Numerii 5, 18), iar pe timpul patriarhilor, acela, care depunea un jurământ de promisiune, punea mâna sa sub coapsa aceluia, care primea promisiunea (Fac. 24, 2; 47, 29), un gest, care după însemnarea eufemistică a coapsei (Gen. 46, 26; Eșire 1, 5; Num. 5, 21) sta probabil în legătură cu urmările jurământului privitoare la descendenți¹⁾ și in-dică răzbunarea, ce trebuia să cază asupra acestora, dacă ar jură strâmb, sau însemnă angajamentul luat pe drago-
stea și credința, pe care ei o datorau urmașilor, în cari trăiește mai departe casa și numele celui ce moare și care trebuie să fie pentru ei ca un lucru sfânt.²⁾ La jurămin-tele judiciare, judecătorul conjură pe acuzați și pe mar-tori cu un blestem și-i amenință cu pedepsele Dumneze-ești, la care ei răspundeau: «Amin», adică «așa să fie», dacă nu mărturisesc adevărul (comp. Numeri 5, 11 și urm.; Levitic 5, 1; Deuteronom 27, 15 și altele). O întrebuin-țare solemnă a jurământului se găsește la incheieri de a-lianțe, cu care se uniau adeseori și jertfe (Fac. 26, 30; 31, 54; II Lam. 3, 20). Bucăți de carne din animalul jert-fit se puneau pe două rânduri în așa fel, ca părțile, ce contractau alianța, să poată trece prin mijlocul lor, spre

¹⁾ Vezi Storch Art. Eid bei den Juden, in Wetzer und Weltels Kirchenlexikon, ed. II, vol. IV, pag. 265.

²⁾ Vezi Dr. E. C. Aug. Riehm, Handvörterbuch des Biblischen Altertums für gebildete Bibelleser, Bielefeld und Leipzig, 1884. Art. Eid. vol. I, pag. 344 și urm.

înștiințare, că cel care ar violă alianța încheiată, va trăi să moară cu aceeași moarte, pe care a suferit-o și animalul jertfit (Fac. 15, 10; I Lam. 11, 7; Ieremia 34, 18).

În ce privește apoi sfințenia jurământului la Ebrei se poate constata, că timp îndelungat ei își țineau în mod conștiincios chiar jurămintele neprevăzătoare, cum era acela al lui Ieftae și al lui Saul (Judecători 11, 30—39; I Samuil 14, 24—29, 37—45). Aceasta se poate observa în tot timpul, în care ei, următori poruncii expresive din legea mozaică (Deuteronom 6, 13) depuneau jurământul numai pe numele lui Dumnezeu. Din timpul lui David însă se obicinui a se jură nu numai pe numele lui Dumnezeu, ci și pe viața unui rege sau a unui profeț (I Samuil 1, 26; 17, 35; 20, 3; II Samuil 11, 11, 15, 21; II a Împărățiilor 2, 2). De aci se desvoltă apoi și obiceiul Iudeilor de mai târziu, de a jură pe cer, pe pământ, pe templu, pe altar, pe Ierusalim și alte orașe consacrate lui Dumnezeu, pe capul său propriu și așa mai departe. Prin provocarea la demnitate și puterea celor mai alese făpturi ale lui Dumnezeu, cei ce întrebuițau astfel de jurăminte voiau să satisfacă cerința legii de a jură numai pe Dumnezeu, dar fără a aduce numele cel Prea sfânt al lui Dumnezeu în gura păcătoase și deci a-l profană. Privită în principiu, această procedare nu cuprinde nimic rău în sine, dar cât de ușor a degenerat în frivolitate această prea mare scrupulozitate, ne dovedesc îndeajuns principiile cazuistice ale Fariseilor (comp. Mat. 5, 34—36; 23, 16). Intr'adevăr, legea zicea: «Să nu juri strâmb» (Levitic 19, 12 și urm.) și iarăși: «Pe numele Domnului Dumnezeului tău să te juri» (Deuteronom 6, 13). De aci Fariseii pervertiră cu totul învățătura veche despre jurământ, declarând, că numai jurămintele mai mari, depuse pe numele lui Dumnezeu, sunt acelea, care leagă pe om să spună adevărul și să-și țină promisiunea, nu însă și cele mai mici, depuse pe templu, pe altar

pe creaturi în genere. Ba încă «Cazuistica lor avea multe curiozități bazate pe interes»: așa spre ex. «jurământul pe templu și pe altar nu atrăgea nici o obligațiune, însă jurământul pe aurul templului și pe darul altarului legă conștiința. Acești învățați găseau, fără îndoială, că aurul aruncat în «Corvana» și cărnurile oferite ca sacrificiu, fiind proprietatea preoților, căpătau prin acest fapt un caracter mai sfânt și mai neatins»¹⁾

Așa eră socotit jurământul la Iudei pe timpul Mântuitorului Hristos și împotriva acestor rătăciri el se ridică cu energie înălțând conștiința către perfecțiunea ideală. Trebuie a fi înălțurat, declară el, nu numai jurământul strâmb, ci și jurământul zadarnic, iarăși o slăbiciune a timpului de atunci, care «vedea chiar o cuvioșie aleasă în faptul de a jură în orice ocaziune» (Didon op. cit. p. 275). «Să nu juri nicidecum; nici pe cer, că este scaunul lui Dumnezeu; nici pe pământ, că este așternut al picioarelor lui, nici pre Ierusalim, că este cetatea marelui împărat; nici pe capul tău să juri, că nu poți un păr alb sau negru să faci; ci fie cuvântul vostru: așa, așa; nu, nu; iar ce este mai mult decât acestea, dela cel rău este» (Mat. 5, 34—37). Aceste cuvinte, pe care Mântuitorul le rostește în predica sa de pe munte, au fost adeseori interpretate în mod greșit și li s'a dat un înțeles, pe care nu-l au în realitate, anume, că ar interzice în mod categoric și absolut întrebuițarea oricărui jurământ. Iată-ne deci ajunși cu aceasta la o întrebare foarte importantă pentru chestiunea de față și care se poate formula astfel: «Este permis jurământul în creștinism sau nu?» La această întrebare nu putem răspunde de cât în mod afirmativ.

Motivele, care ne îndrituiesc a da acest răspuns sunt

¹⁾ Vezi R. P. Didon, Iesus Christ, trad. în românește de Dr. C. Chiricescu și Icon. C. Nazarie, vol. I pag. 275.

multe și felurite. Mai întâiu, Dumnezeu însuși s'a jurat adeseori, după cum se vede din diferite locuri ale sfintei scripturi atât a vechiului cât și a noului testament. Așa «Dumnezeu dând făgăduială lui Abraam, fiindcă nu se putea jură pe nimenea mai mare, s'a jurat pe sineși zicând: «Cu adevărat te voi binecuvânta și te voi înmălași foarte» (Ebrei 6, 13. 14; comp. Fac. 22, 16 și urm.; Luca 1, 73), iar atunci când Mântuitorul Hristos eră la cercetare înaintea lui Caiafa, acesta i-a zis: «Te jur pe Dumnezeu cel viu, ca să ne spui nouă, dacă tu ești Hristos, fiul lui Dumnezeu», iar Domnul nostru i-a și jurat zicând: «Tu ziseși» (Mat. 26, 63), ceea ce este tot una cu: Da, eu sunt! Cu aceasta, a depus un jurământ judiciar solemn despre divinitatea și demnitatea sa mesianică¹⁾. Sfinții apostoli deasemena fac întrebuițare de jurământ. Așa sfântul și marele apostol Pavel scrie în epistola sa către Romani (1, 9): «Dumnezeu îmi este martor, că neîncetat fac pomenire de voi», iar Filipenilor le declară: «Dumnezeu îmi este martor, că vă iubesc pre voi pre toți cu iubire din inimă în Iisus Hristos» (Filipeni Cap. I, v. 8). Tot astfel scrie și Corintenilor în epistola II (cap. I, v. 23) zicând: «Chem pre Dumnezeu martor asupra sufletului meu, că nu am venit până acum la Corint spre a vă cruța» Iatăși un jurământ depune el și în epistola sa către Galateni (cap. I, v. 20), unde zice: «Iar cele ce vă scriu, iată înaintea lui Dumnezeu, nu mint».

Econ. M. Păstaru
Paroh în Urzica-Romana

(Va urmă).

---

¹⁾ Vezi Dr. I. Fr. Allioli, Die heilige Schrift des Alten und Neuen Testaments, 7 Auflage, 3. Band, pag. 126.

O propagandă primejdioasă.

Secta adventistă face propagandă întinsă și cu succes prin satele noastre. Din Prahova și Ialomița a pătruns tocmai în Râmnicul-Sărat. În satul Bordești din acest județ 20 de familii au îmbrățișat vederile acestei secte. E o primejdie nu numai pentru biserica noastră națională, dar și din punct de vedere național. De aceea atragem serioasa atențiune a tuturor și în deosebi a preoților și învățătorilor, ca să fie la pândă și să împiedice o asemenea propagandă. Secta aceasta are un caracter internațional și anarhic. E contra serviciului militar; e contra jurământului. Și atâtea ne mai trebuie în vremurile prin care trecem, să mai fim frământați de propaganda unor incuși fanatici și fără conștiință națională.

Nu mai vorbesc de biserica națională. Pentru ea e o subminare cu cele mai dureroase consecințe. Nu mai poate fi vorba acum de teorie, ci de fapte. De aceea la muncă apostolică în serviciul bisericii naționale, căci lupii au pătruns în staul și fac numeroase victime.

G...

Cătră frații preoți.

Mai zilele trecute m'am dus la piața de fructe, bine înțeles, spre a cumpără. Marfa eră așezată sistematic și cu gust, cum știu să așeze negustorii bucureșteni, ca să'ți fure ochii. Fructe de toate felurile se desfătează pe rafturi; merele mai ales sunt oacheșe de tot. Dar acestea puțin interesează pe cititor și, de aceia trecem la ceia ce-l interesează.

Intrat în prăvălie întreb: cu cât se vinde kilogramul de mere? Apoi, Tată Părinte, avem mere și cu 1 fr. 20 bani kilogramul și cu 1 fr. și 60 și cu doi franci. E-numerarea acestor prețuri evident, că m'a surprins căci, sunt extraordinar de mari. Bine, nene negustor, cum se poate, să fie merele așa scumpe? Apoi, Tată Părinte, sunt scumpe, pe deoparte, fiindcă la noi sunt puține și oamenii nu știu *cum să le culeagă și cum să le păstreze*, iar pe de alta, fiindcă sunt aduse *din străinătate*. Cum, aduceți mere din străinătate, întreb eu mirat? Și încă multe răspunde negustorul și de multe ori vin mai eftine, căci sunt bune la calitate.

Auziți fraților, 1 fr. 20 și până la doi lei un kilogram de mere, când tot acelaș negustor mi-a oferit 14 mandarine la franc și 8 portocale, de o frumuseță rară, la franc! Auziți: 14 mandarine la franc, 8 portocale la franc, mandarine și portocale nu crescute la noi în Țară, ci aduse de sute de kilometri, iar un kilogram mere românești 1 franc și 20 banii Făceți-vă cruce, creștini, că minunea îi tare minunată!

Și, mă rog, unde se întâmplă astfel de lucruri? În Sahara, unde nu e decât năsip? În nordul Siberiei, unde

nu-i decât ghiață? Nu! Acestea se întâmplă în România, unde curge lapte și miere, unde plantele cresc nelngrijite, unde drumurile, văile, dealurile și deseori chiar grădinele stau pustii și pline de bălării!

Aceasta este o situație cu adevărat de nesuferit și de aceea mă adresez Vouă, frați preoți, și Vă implor, în numele Neamului românesc și a lui Dumnezeu, să săriți, să dați ajutor, ca arborii fructiferi, să împodobească orice loc sterp pe ogorul românesc, căci arborii fructiferi, după cum vedeți, reprezintă o bogăție de nedescris.

Iată se apropie primăvara; începeți deci lucrul: sfătuiți pe poporani să planteze arbori fructiferi de bune calități; cereți altoi dela pepinierile Statului; faceți totul, ca să nu mai cumpărăm și fructe din afară, căci ni-i destul că, cumpărăm stofe arse și alte vechituri europene. Învățați pe oameni, cum să îngrijească pomii, cum să culeagă și cum să păstreze fructele, spre a fi cu preț. La taina mărturisirii, între alte epitimii, puneți pe tineri și bătrâni să sădească și să îngrijească de un pom în fie care an și rezultatul va fi minunat. Știu, că Românul se dă greu la plantat, sub cuvânt, că n'are să mai trăiască să mănânce din arborile plantat. Unde găsești firi de acestea încăpățânate, du-te tu, frate preot, și sădește-i pomul, că n'ai să peri, ci vei câștiga la sigur un suflet și un admirator. În tot cazul încearcă, stăruie cu timp și fără timp și am convingerea, că poporării au să-ți mulțumească, am convingerea, că ai să reușești, frate preot, căci «dragostea, zice Apostolul, toate le suferă, toate le crede, toate le rabdă, dragostea niciodată nu cade». (I Cor. XIII, 7—8).

Icon. Const. Nazarie.

Copie după adresa Sf. Mitropolii a Ungro-Vlahiei
căt-re d. Decan al Facultății de Teologie

D-lui Decan al Facultății de Teologie

În dorința de a se îmbogăți Bibliotecile parohiale din cuprinsul Eparhiei Noastre cu lucrările tuturor d. d. profesori ai acelei Facultăți de la care preoții să se folosească atât pentru păstrarea cunoștințelor dobândite în școală cât și pentru înaintarea în știință, avem onoare a vă ruga să binevoiți a Ne comunica ce lucrări tipărite are fiecare domn profesor, de unde se pot procura și care este costul lucrărilor, ca așa având toate aceste lămuriri, să putem da ordine în consecință.

Primiți etc.

Copie după răspunsul d-lui Decan al Facultății de Teologie către Sf. Mitropolie a Ungro-Vlahiei.

Înalt Prea Sfințite Stăpâne,

Ca răspuns la adresele Înalt Prea Sfinției Voastre cu No. 3610 și No. 5165/913, cu cel mai profund respect, Vă aduc la Înalta cunoștință titlurile cărților Domnilor Profesori ai Facultății noastre de Teologie, însemnate în tabloul aci anexat.

Iar dacă am întârziat cu răspunsul, cerem iertare pentru aceasta, cum și bunătatea arhipăstorească, motivul fiind vacanța cea lungă universitară din acest an, din cauza evenimentelor petrecute. Am așteptat adică să vină în București toți Domnii Profesori, ca să culeg amănuntele de la Domniile Lor înșiși.

Acum ca și prin adresa noastră No. 372/913, Decanatul Vă aduce cele mai respectoase mulțumiri pentru arhipăs-

toreasca purtare de grijă în scopul încurajării literaturii noastre teologice românești. Înalt Prea Sfinția Voastră, în tot timpul vieții, în țară ca și în provinciile românești de peste munți, ați purtat grijă de neamul nostru în ce privește luminarea lui sufletească și propășirea culturală. Noi cunoaștem îndeajuns aceste mari fapte ce săvârșiți zilnic, mulțumită cărora ați fost înălțat la treapta pe care străluciți.

Primiți, Vă rog, Înalt Prea Sfințite Stăpâne, încredințarea adâncului respect ce Vă păstrez.

Decan (ss) Dr. B. Cireșeanu

Copie de pe Circulara trimisă de Sf. Mitropolie către Protoiereii județelor atârnațoare de Eparhie.

Circulară Protoiereilor Eparhiei

Prea Cucernicia Voastră cunoașteți grija deosebită ce Noi depunem pentru îmbogățirea bibliotecilor parohiale, care sunt menite să fie de mare folos, atât preoților, cari vor avea mijlocul să se instruiască din ce în ce mai mult, cât și creștinilor, cari pot avea la îndemână cărți potrivite pentru întărirea lor în credință.

În această grijă ce avem pentru o colecțiune cât mai bogată a bibliotecilor pe lângă bisericile din acel județ, și mai ales a cărților care sunt elaborate de către cei mai destoinici oameni ai Bisericii,—Vă recomandăm aci alăturat tabloul pentru operele profesorilor Facultății de Teologie din București și vă invităm să le recomandați tuturor preoților, ca, de preferință să și-le procure, fie personal, fie pentru bibliotecile parohiale, dovedind cu aceasta râvna pentru instruirea și folosul lor personal.

CUVÂNTARE

Rostită de Episcopul Nifon, cu prilejul noului an 1914, în catedrală episcopală din Galați.

Binecuvântați Creștini,

Scris a fost în cartea vieții noastre naționale, ca în anul mântuirii 1913,—și numai asupra neamului nostru,— să se desăvârșească cuvintele *proorocului Isaia*, care zice:

- «Iată robul meu, pe care-l voiu sprijini,
- «Alesul meu, intru care binevoește sufletul meu;
- «Pus am duhul meu preste dânsul,
- «Ca să facă dreptate între neamuri.
- «Nu va strigă, nici se va auzi afară glasul lui,
- «Trestia frântă, nu o va zdrobi,
- «Și feștila ce fumegă, nu o va stinge;
- «Ci va răspândi dreptatea, după adevăr.
- «Străluci-va și nu se va înfrânge,
- «Până ce va întemeia dreptatea pe pământ,
- «Și intru numele lui, neamurile vor nădăjdui».

(Isaia cap. 42, vers. 1, 2, 3, 4).

În anul, ce încheiem, Dumnezeu cel atotputernic a fost sprijinitor neamului românesc, pentru că și neamul nostru a fost slujitor credinței Lui și păzitor al așezămintelor dumnezeiești.

Neamul nostru, alesul Domnului a fost; și preste el duhul lui Dumnezeu s'a pogorit, ca să răspândească și să aducă dreptate între națiuni. Și a adus dreptatea și pacea, nu cu strigăte, nici cu ridicare de glas în lume; ci cu duhul înțelepciunii, al răbdării și al priceperii.

Pe vrăjmașul însângerat, nu l-am nimicit, și nici n'am

voit și nici măcar n'am gândit, să stingem flacăra vieții lui naționale.

Am răspândit dreptatea, după adevăr, adică: am arătat lumii adevărul istoric, că la Pind și în Balcani, sunt frați de ai noștri, cari au dreptul la o viață națională, și la lumina acestui adevăr, am dobândit dreptatea pentru ei.

Nu ne-am obosit și nici nu ne-am înfrânt, până ce n'am întemeiat dreptatea și pacea în Răsăritul european, și până ce n'am întins și fixat hotarele țării, pentru liniștea noastră deapururea.

Neamuri puternice și depărtate au nădăduit, au așteptat și au primit dela noi învățătura răbdării și a înțelepciunii.

Cu aceste izbânzi în afară și cu desfășurarea acestor dumnezeiești însușiri, neamul nostru românesc încheie anul mântuirii 1913; an ce va rămâne scris în cartea de aur a vieții noastre naționale.

La lumina puterii noastre lumești și a înțelepciunii noastre hărăzite de Cel de sus, vom putea grai în preajma noului an, cu proorocul Zaharia, care zice:

»Da, popoare multe și neamuri puternice vor veni, să caute la noi pe Dumnezeuul părinților noștri, zicând: «Să mergem împreună cu voi, căci am auzit că, cu voi este Dumnezeu». (Zaharia cap. 8, vers. 22 și 23).

Dacă în anul mântuirii, 1913, am statornicit dreptatea pentru frații noștri de preste hotare și am adus pacea între neamurile ce se războiau, în anul 1914 și cei ce vor urmă, se cuvine să desăvârșim dreptatea și pacea și înăuntrul hotarelor noastre.

Puterea mulțimii este puterea neamului nostru

Voința mulțimii este voința lui Dumnezeu; se cuvine deci, ca nevoile mulțimii să le cercetăm și suferințele ei să le alinăm.

Biserica stă alături de cei săraci și oropsiți de soartă; și către inimile celor bogați și puternici se îndreptează. Ea, spre a aduce bună starea și liniștea obștească.

Biserica noastră este Biserică națională și aspirațiunile Patriei sunt aspirațiunile Bisericii; iar idealurile neamului sunt însuși idealurile altarului.

Pentru înfăptuirea acestora, Ea se îndreaptă, către inimile și cugetele tuturor și le zice: *«Pace și dragoste între voi, pentru binele și fericirea acestei țări.*

Voi, conducători ai oștirea, faceți ca ordinea și ascultarea să se întemeieze pe dragoste și pe dreptate; căci în ceasuri de nevoi și de primejdii, toți suntem egali și frați.

Voi cărmuitori lumești, ascultați glasul celor nevoiași și îndurerați; căci pentru auzul și vindecarea acestora sunteți puși, conducându-vă la toate și întru toate de frica lui Dumnezeu, fiindcă numai întru aceasta stă începutul înțelepciunii,

Iar tu mulțime harnică, iubitoare de Patrie și Biserică, dă ascultare și supunere stăpânirilor celor mai înalte; căci toate stăpânirile dela Dumnezeu sunt orânduite, și cel ce se împotrivesc stăpânirii, orânduieii lui Dumnezeu se împotrivesc, după cum ne învață Sfântul Apostol Pavel. (Romani, cap. 13).

Și acum, cu cerbicia dovedită, cu înțelepciunea și răbdarea, câștigate, pășind pragul noului an, pentru înfăptuirea păcii și a binelui obștesc, să rugăm cu toții pe Cretatorul, ca iubitului și înțeleptului nostru Rege, *Carol I*, să-i dăruiască încă mulți ani plini de sănătate, pentruca să conducă scumpa și brava noastră armată la noi izbânzi, spre îndeplinirea idealului nostru național.—Amin.

1 Ianuarie 1914.

NIFON, Episcopul Dunărei-de-Jos.

TABLOU

De numele și pronumele Domnilor Profesori ai Facultății de Teologie, cari au cărți tipărite, cu indicațiunea prețului acestor lucrări și de unde se pot cumpăra.

	Numele și pronumele AUTORULUI	Titlul cărții	Prețul	De unde se pot procuра
1	Dr. Badea Cireșeanu	Tezaurul liturgic în 3 tomuri	40 lei	Dela autor
2	Dr. C. Chiricescu	1) Arhiologia Biblică 2) Introducere în Sfintele cărți ale Test. V. 3) Celelalte sunt anunțate pe coperta revistei „Biserica Ortodoxă Română”	....	Casa Școalelor Tipografia Cărților Bisericești
3	Dr. D. G. Boroianu	1) Dreptul Bisericesc 2 volume. 2) Revista „Viitorul”	12 lei Abonament 6 lei anual	Dela autor
4	P. C. Icon. C. Nazarie	1) Apologia Creștină în 2 volume. 2) Combaterea principiilor învățături adventiste.	+	Dela autor
5	Dr. N. Dobrescu	Istoria Bisericii Române		Dela autor
6	P. C. Icon. I. Popescu-Mălăești	1) Gramatica limbii ebraice și biblice aramaice. 2) Pentateuchul, studiu istorico-filologic. 3) Limbile semitice, studiu ist. filologic. 4) Creațiunea lumii. 5) Ziua a șaptea. 6) Proorocia lui Obadia stud. exegetic. 7) Proorocia lui Ioel stud. exegetic.		Dela autor

Decan, (ss) **Dr. B. Cireșeanu.**

Secretar, (ss) **Pr. Simion Popescu.**

PREDICĂ

La Nașterea Domnului.

Și, Cuvântul trup s'a făcut și s'a
sălășluit întru noi".

Fraților!

După o noapte întunecoasă și furtunoasă, ivirea soarelui e așteptată cu multă bucurie de tot ce e în univers.

E așteptată de plante, ca să-și însușiască lumina și căldura, necesare spre a se desvoltă; e așteptată de animale și pasări, ca să-și caute hrana lor; e așteptată de agricultor, ca să-și cultive pământul. Dar, nu-i mai puțin adevărat, că soarele e așteptat cu nerăbdare și de cel ce călătorește, ca la lumina zilei să-și poată continua drumul și să scape de primejdia în care ar fi putut cădea, din cauza întunerecului.

Și, asemenea unui călător, ce într'o noapte întunecoasă a rătăcit drumul, se află omenirea acum 19 veacuri când, prin căderea în păcat, se înstreinase foarte mult, necunoscând și neștiind drumul ce duceă la limanul de mântuire. În adevăr, starea omenirii eră vrednică de plâns, atât din cauza tiraniei și a sclaviei, cât mai ales, din a imoralităților și a actelor nedrepte ce se săvârșiau zilnic și public, de multe ori fiind ordonate chiar de legi. A mai fi continuat starea aceasta, ar fi însemnat peirea sigură a omului, dar când nevoia e mai mare, atunci—pe neașteptate—li vine omului o mână de ajutor. Când idolo-

latria se socotiă Intronată pe pământ, tocmai atunci se răspândește ca fulgerul, printre a tot puternicii păgâni, dar mai ales printre judei, cari prin cultul religiunii lor, erau întru câtva mai presus de celelalte popoare,—deși ei înșiși de altfel, aveau multe scăderi—; se răspândește—zic—vestea, că în *Bettleemul Iudeei*, s'ar fi născut «*Acela*» ce aveă să ducă omenirea la limanul adevăratei mântuiri, să o scoată din întunec la lumină, să o ducă din neștiință la știință; vestea, că s'a născut Messia cel prezis de prooroci a fi: așteptarea neamurilor, Mântuitorul lumii, soarele dreptăței, răsăritul cel de sus.

Și în vreme ce, pentru păgâni venirea aceasta eră stranie și indeferentă, poporul Iudeu,—singurul care păstră credința într'un Dumnezeu—, o așteptă în mod stăruitor, ca pe a unui împărat viteaz, înconjurat de numeroasa sa suită, care să biruiască și să supuie pe toate popoarele și să întemeeze o împărăție mare și nedestructibilă. Așteptă, în adevăr, poporul Iudeu; căci din gura conducătorilor săi, adesea auzise promisiunea unui răscumpărător.

Așa, *Iacob* spusese: «*Nu va lipsi Domn din Iuda și povățuitor din coapsele lui până ce va veni cel ce s'a gătit și Acela, este așteptarea neamurilor*». *Agheu*, care a trăit cu 6 secole în. d. Chr. zisese: «*Voiu scutură cerul și pământul, marea și uscatul și va veni cel așteptat de toate neamurile și în locul acesta voi da pacea*». De asemenea, *Michea*, a spus: «*Și tu Bettleeme, pământul Iudeei, nicidecum nu ești mai mic între domnii Iudeei, căci din tine va eși povățuitor, care va paște pe poporul meu Israel*». Iar *Isaia*, un alt prooroc a fost și mai clar căci a prezis: «*Va răsări o floare în grădina lui Iesei*». Floarea eră Fecioara. «*Și iată, Fecioara va lua în pânțece și va naște fiu și vei chema numele lui Emanoil*». Aici, nu se vorbește de nimeni alt, de cât de Mesia sau Iisus care, în cele din urmă, cum spunc sf. Scriptură: «*Când a ve-*

«nit plinirea legii, a trimis Dumnezeu pe fiul său». Și Acela vine pe pământ, nu să împartă onorurile părintelui său—cum greșit socotiă poporul Iudeu—, ci ca să facă cunoscute poruncile sale; nu pentruca să primească închinare, ci ca să învețe pe om adevărata închinăciune; nu spre a primi jertfe ca regii și zeii păgânilor, ci ca el însuși să se jertfească; nu spre a fi servit, ci ca el să servească.

Despre venirea acestui trimis, care este Hristos Dumnezeuul nostru, eu nu voiu vorbi amănunțit, întru cât o știți cu toții, mic și mare, că ea a fost simplă fără pompă, fără strălucire.

Cel ce a împodobit cerul cu stele și pământul cu flori și tablouri unele mai frumoase și mai încântătoare decât altele; cel ce are scaun cerul și așternut picioarelor pământul și se îmbracă cu lumina ca cu o haină, s'a născut în cea mai mare simplitate. Nașterea celui ce a venit să mântuiască pe om a avut loc într'o peșteră, în întunerecul nopții, în ieslea animalelor, în sărăcie și umilintă, mai sărac de cât cei săraci; par'că nu e cerescul împărat, ci omul cel mai neînsemnat.

În ieslea dobitoacelor s'a culcat, ca pe om să-l ridice din starea de înjosire în care se află; ceea ce făcuse pe Psalmist să zică: «*Omul în cinste fiind, n'a priceput; alăturatu-s'a cu animalele cele necuvântătoare și s'a făcut asemenea lor*». Prin urmare, ca să-l înalțe la adevărata sa demnitate și menire: *de stăpân bun a tot ce este pe pământ*; iar prin nașterea și culcarea sa în iesle, ne dă cel mai frumos exemplu, ca omul să caute să se ridice mai presus de interesele pământești și să nu mai arate atâta dorință pentru mărirea lumească, strălucirea deșartă și bunurile trecătoare.

Astfel dar, ceea ce patriarhii cu mare dor au așteptat, proorocii au prezis, dreptii au dorit să vadă, în ziua de azi s'a împlinit: «*Cuvântul trup s'a făcut și s'a sălășluit întru noi*».

Sf. Evanghelie ne spune însă, că alături de această simplitate, a fost și o splendoare, ca să dovedească oamenilor, că cel născut e mai presus de oameni: corurile Ingeresți s'au auzit cântând: «*Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pre pământ pace, între oameni bună voire*».

«Mărire întru cei de sus».... Aceasta însemnă, că deși se vede un prunc mic înconjurat de tot ce este expresia vădită a sărăciei, dar el se laudă în ceruri deopotrivă cu Tatăl și cu sf. Duh. Sau, că el a venit, spre a învăța pe om cum să cunoască, să laude și să preamărească pe Dumnezeu din ceruri, de oarece lumea începuse, de mult, a da laudă, nu adevăratului Dumnezeu, ci la zei închipuiți, animale, pietre, etc. «*Și pre pământ pace*» adică, el va face, ca turburarea și invidia să înceteze; iar pacea și buna înțelegere să fie între oameni.

Și tot sf. Evanghelie ne mai spune, că spre a se cunoaște mai bine cine eră noul născut, toate fapăturile lui Dumnezeu au contribuit din al lor cu câte ceva. Așa: Ingerii, au înălțat laudă; cerurile au dat steaua; magii, i-au adus daruri; păstorii, au propovăduit minunea; pământul, a dat peșterea; pustiul, ieslea.

Născutu-s'a Mântuitorul din Fecioară și s'a arătat bucurie Ingerilor, nădeide și mântuire tuturor. Venit-a gol, ca pe noi să ne îmbrace; sărac, ca pe noi să ne îmbogățească; smerit, ca pe noi la ceruri să ne înalțe. Pentru aceasta, la rândul-ne, se cuvine, să-l laudăm și să-l proslăvim; iar azi, când prăznuim nașterea sa, împreună cu magii cari i-au adus: *aur*, ca împăratului veacurilor; *tămâie*, ca unui Dumnezeu al tuturor; *smirnă*, ca unui fără de moarte; și noi să-i aducem: *în locul aurului*, credința dreaptă și statornică; *în locul tămâiei*, să-i păstrăm iubire curată și sinceră; iar, *în locul smirnei*, spranța în viață și fericirea de veci.

Trei daruri i-au adus magii, tot trei să-i dăm și noi:

aur, adică inima noastră curată ca aurul de orice dorință rea și cugetare nedemnă; *tămâie*, spiritul nostru aprins ca tămâia de dragostea nu numai către D-zeu, ci și către aproapele; *smirnă*, înfrânarea pornirilor spre rău. Sau, îi mai putem aduce, *în loc de aur*, milă, îndurare de semenul nostru; *în loc de tămâie*, rugăciuni; *în loc de smirnă*, lacrimi de pocăință, ferirea de rău. Și precum magii, după ce s'au închinat lui Hristos, nu s'au mai întors la țara lor pe aceeași cale pe care veniseră, ci pe alta; aceeași se cuvine să facem și noi. Ascultând și înțelegând sublimitatea învățăturilor celui venit în lume pentru mântuirea omului, să schimbăm calea, să schimbăm viața, să schimbăm moravurile, să părăsim răul, să depărtăm intriga și ura; și să iubim adevărul și dreptatea. În același timp, să păstrăm datinele și credințele noastre strămoșești în care intră și credința în Nașterea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, de către Fecioara Maria. Să le apărăm cu toată căldura convingerei, de încălcările rău voitoare care ar tinde la îndepărtarea, sau înlocuirea lor cu obiceiuri streine și credințe deșarte și nepotrivite cu firea noastră de creștini ortodoxi; iar împreună cu îngerii să strigăm: «Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe «pământ pace, între oameni bună voire».

Pr. Paraschiv Drăghici.

25 Decembre 1912
Craiova

că în Cântarea Cântărilor sunt șaisprezece părți cu totul deosebite. Unii văd aci o melodramă pusă în scenă și împărțită tot în cinci acte.

Dar să cităm și părerile unor autori și critici catolici. Printre alții amintim pe Meignan, care a scris în 1890 o carte intitulată Solomon și care împarte poema tot în cinci acte, dar în chipul următor: 1) Dorința și întâlnirea—Cant. I—II, 7; 2) Un vis, căutarea cu stăruință pentru întâlnire, II, 8—III, 5; 3) pompa cortegiului regal și frumusețea cea simplă, dar prea plăcută a Sulamitei. III, 6—V, 1; 4) Așteptarea îndelung răbdătoare a Sulamitei și aducerea norocului în casă, V, 2—VI, 2; 5) portretul ambilor soți, VI, 3—VIII, 7; în fine concluzia o formează cap. VIII, 8—14. Mai sunt și alte multe diviziuni, dar pe care nu le mai cităm, fiindcă fiecare autor a căutat să adauge ceva nou, fie din dorința de studiu, fie de a se deosebi cu câte ceva nou de cei ce l au precedat. Notăm, însă, că Părinții Bisericii s'au mulțumit în totdeauna numai cu interpretarea, fără a se ocupa cătuși de puțin de împărțirea cărții. Trebuie adăugat cu toate acestea că dâșii au privit unitatea ideii și n'au văzut în poemă decât o dragoste sinceră și fierbinte a două suflete tinere, simbolizându-le bine înțeles, dar care înțelegere și simbolizare trebuie s'o pricepem din diferitele interpretări ce vor urmă și asupra cărora vom insistă amănunțit, arătând în urmă părerea Bisericii.

B. Mangăru.

Idei privitoare la catehizarea modernă.

(Urmare. Vezi «Biserica Ortodoxă Română» Anul XXXVII, No. 11).

Am sfârșit în numărul trecut al revistei arătând că pentru a putea lucra cu folos împotriva greșitei păreri a tinerilor noștri, că știința e mai presus de ori și ce, iar credința ar fi ceva vrednic de disprețul inteligenței, am avea nevoie de conlucrarea familiei. Sprijinul ei însă s'a văzut că e problematic. Rămâne deci numai școala, unde se mai poate da îndrumare în această privință. Dacă însă școala ar fi ajutată atât de viața socială a mediului înconjurător, cum și de viața familială, ar putea da mai mari foloase. Ea trebuie cu toate acestea să facă tot ce poate.

Trebuie să li se atragă tinerilor mereu atențiunea asupra marelui importanțe ce o are credința în viața obicinuită. Cât de mult ajută ea unei conduceri înțelepte în viață și unui drum virtuos. Și că adevărata credință nu împiedică, ba dimpotrivă poate ajuta, cercetările științifice și investigațiunile minții omenești. Marii teologi ai evului mediu au fost convinși că adevărata religie și adevărata filosofie, sunt același lucru, și aceasta le-a și fost baza pe care au clădit. Dar zicem adevărata filosofie, cercetarea serioasă și cu bun simț, și nu acea filosofie cu nume mincinos, filosofie numită modernă, care totdeauna cercetează nu cu

dragostea de adevăr, ci cu ura de a răsturnă învățăturile religiei, și nu cu dorința de a folosi adevărului, ci cu pofta de a-și face reclamă și nume și mai ales arginți în pungă, făurind tot felul de teorii senzaționale, ca să fure mintea celor naivi și clădind pe ipoteze, numite de ci adânc filosofice, dar care trăesc dela Paști până la Crăciun. Nu aceasta e adevărata filosofie, și din nefericire aceasta este stăpânitoarea mediului social modern, prin lipsa de orice scrupulozitate a pretinșilor filosofi și a editorilor cari se îmbogățesc de pe urma acestui fel de filosofie!

Și trebuie să li se atragă atenția că adevărata credință creștină nu este numai o părere, sau o netemeinică înșelare proprie a omului de a ține ca adevărat ceea ce nu poate să fie. Dar e cu puțință că aproape de două mii de ani atâtea milioane de oameni să se fi înșelat într'un mod așa de naiv? Câți oameni, de înaltă inteligență și de o valoare morală pe care o admirăm, câți de aceștia au crezut și au urmat drumul lui Hristos și oare toți au fost niște rătăciți, cari au crezut prostii? Nu vorbesc de apostoli și de atâtea mii de martiri, cari au suferit cumplite chinuri ale morții, căci aceștia, cum spun cei ce vorbesc de geaba, ar fi fost exaltați sau mai știu eu ce. Cu toate că e greu de admis că omul, chiar și cel mai exaltat, să sufere moartea, de care prea lesne poate scăpa, curmându-și exaltația și afirmând că e o prostie ceea ce crede, să sufere zic moartea cu atâta stăruință și cu dorință chiar. Și nu vorbesc de miile de preoți ai religiei creștine, oameni dintre cari unii au fost fala neamului lor și au jucat roluri conducătoare în viața popoarelor. Au fost oare și ei niște rătăciți, cari au crezut ceea ce e nedemn să creadă un om modern? Și nu vorbesc de milioanele de cetățeni cinstiți și pacinici, în aceste două mii de ani, cari au fost strămoșii și moșii și părinții noștrii, și cari în di-

feritele state ale Europei au muncit cinstit și au pus baza acelor state și ne-au făcut nouă celor de azi posibilă viața, cu confortul și cu cultura ei. Toți au fost și ei rătăciți și fii nedemni ai inteligenței umane? Și au fost naivi, că au ținut cu credință nestrămutată religia lor, care i-a făcut «nedemni» de a fi numiți oameni și care totuși ne-au lăsat pe urma lor superbele clădiri bisericesti, admirabilele domuri, monumente ale artei și ale jertfelor bănești, monumente impunătoare la care noi modernii căscăm ochii numai spre a admira naivitatea celor ce s'au trudit să le ridică? Pentru că pe acestea credința le-a ridicat, și nu scepticismul și ironisarea religiei creștine.

Iar apoi dacă e vorba de oameni geniali, de aceia cari se ridică până la cele din urmă culmi posibile ale minții omenești, au fost și aceștia rătăciți și au crezut și ei ceea ce e nedemn de mintea omenească. Adecă de mintea cutărui și cutărui tânăr, care abea a închis abecedarul cunoștințelor sale? Să răsfoim istoria artelor, și dintre acestea numai pe a picturii și a poeziei. Ne entusiasmăm în fața picturilor acelor mari maestri ai evului mediu, în fața operelor lui Rafael, Michel-Angelo, și L. da Vinci și Tizian-Da, dar toate operele acestora și-au avut inspirațiunea și isvorul în credința creștină, subiectele lor sunt mai toate luate din lumea ideilor creștine. N'au avut aceste genii altă lume de idei — d. e. cam aceea a filosofilor moderni — mai înaltă, mai nobilă, mai demnă de inteligența umană, decât lumea ideilor creștine? Și cum au putut acești oameni să se inspire dintr'o atât de josnică și «imbecilă părere» cum e religia creștină! Și tot așa marii poeți ai evului mediu, în Italia, în Franța, în Germania și în Anglia, toți s'au inspirat din religia creștină și i-au premărit învățăturile și căile de mântuire. Au crezut și ei orbește? Au fost și ei niște rătăciți și nedemni? Se vede că au fost, de aceea sunt numărați între supremele genii ale omenirii.

DONAȚIUNI.

Se exprimă mulțumiri onor. Primăriei a urbei Buzău precum și tuturor enoriașilor bisericii parohiale Sf. Nicolae din Buzău cari au binevoit să contribuie la repararea și împodobirea acestei biserici.

Se aduc mulțămiri cucernicului preot paroh Stelian C. Marinescu, din parohia Cuvioasa Parascheva, comuna Dobreni Câmpurelu, județul Ilfov și obștei enoriașilor acelei parohii, binevoind a înzestra biserica cu sf. Vase de aur și argint în valoare de una sută lei.

Se aduc mulțămiri publice cucernicului preot paroh Stelian C. Marinescu, din parohia Cuvioasa Parascheva, comuna Dobreni Câmpurelu, județul Ilfov, și obștei enoriașilor acelei parohii, binevoind a contribui la împrejmuirea cimitirului local și la reparații similare făcute bisericii, lucrare în valoare de 300 lei.

Se aduc mulțămiri D-nei Elena Șerbu Cotârleț din Ploești pentru pioasa ofrandă ce a făcut bisericii cu hramul Sf. Nicolae, din parohia și comuna Dărmănești, județul Prahova, contribuind cu suma de 100 lei la lucrările de reparație ce se fac numitei biserici.

Se exprimă mulțămiri d-lui Marin Roșcă, proprietar în comuna Eliza-Stoenești, care a contribuit cu 100 lei la facerea reparațiilor necesare la biserica parohială Sf. Nicolae din parohia și comuna Eliza-Stoenești (Ialomîța).

Se exprimă mulțămiri d-nei Ecaterina Vasiliu și d-lui Ioan Vasiliu din Iași, pentru icoana «Sf. Treime» și «Incoronarea Maicii Domnului» zugrăvită în atelierul schitului sf. Munte Athos și dăruită bisericii filiale „Vovidenia” din Iași.

Se aduc mulțămiri publice d-lui General Benone Anastasiu, proprietar în comuna Cioranca, județul Buzău, care a binevoit a da în ajutorul bisericii parohiale „Cuvioasa Parascheva“ din numita comună, cu suma de 400 lei pentru zugrăvire.

Se aduc mulțămiri d-lui Th. Bordea din urbea Iași pentru că a binevoit a dăruii bisericii Nicorița din aceeași urbe, un rând complet de veșminte preoțești în valoare de 150 lei.

Se aduc mulțumiri, d-lui Simion Pipiliuc, din comuna Răducăneni, județul Falciu, pentru că a binevoit a cumpăra un clopot în valoare de 200 lei, pentru biserica din parohia Bazga-Răducăneni, acelaș județ.

Se aduc mulțumiri, persoanelor cari au binevoit a da piosul D-niilor lor ajutor, înzestrând și infrumusețând biserica parohială din parohia și comuna Gâncești, județul Bacău, și anume: Cucerinicul preot Gh. Arghir, lumânări în valoare de 26 lei; d-l David Gherman, doua sfeșnice în valoare de 45 lei; d-l Toma Dumitru și soția sa Ileana, o cuvertură pentru sf. Masă; d-na Catinca Ion Marin, un veșmânt în valoare de 20 lei.

Se aduc mulțumiri, d-lui Ionică Mircea din comuna Câmpineanca, cătunul Paraschiveni jud. Putna, pentru că a binevoit să dăruiască bisericii filiale «Sf. Voivozi» din parohia Florești com. Pătești acelaș județ, un rând de veșminte de mătase, în valoare de 280 lei.

Se aduc mulțumiri d-lui Ilie Sghibarț, din urbea Vaslui, pentru cărțile în valoare de 50 lei ce a dăruit bisericii parohiale Adormirea, din aceeași urbe.

Se aduc mulțumiri d-lui Enache Ștefănescu, arendașul moșiei din parohia Cătunul jud. Vlașca, și d-lui Șerban Marinescu, locuitor în aceeași parohie, care au cheltuit: primul 100 lei cu legătura Sf. Evanghelii, iar cel de al doilea lei 7 cu legătura Liturghierului.

Se aduc mulțumiri publice Onor. Prefecturei județului Argeș, care a binevoit a contribui cu suma de 1057 lei la restaurarea bisericii parohiale din comuna Stolnici acel județ, asemenea cucerinicul preot paroh Ioan Filipescu dela parohia acelei comune, binevoind a dona în acelaș scop suma de 2943 lei, înzestrând totodată acea biserică cu diferite obiecte bisericesti precum: O clopotniță cu un clopot mare în valoare de 950 lei; legatul tuturor cărților de ritual cheltuind 120 lei; Un epitaf, un steag, bederniță, o perche de cununii de argint, toate în valoare de 360 lei; o candelă și două sfeșnice în valoare de 52 lei; o față de masă și o frumoasă perdea pentru ușile împărătești în valoare de 50 lei; 10 bucați: covoare naționale și o cădelniță de argint în valoare de 70 lei.

Se aduc mulțumiri următoarelor persoane, cari au contribuit fiecare cu sumele ce se arată pentru reconstruirea bisericii din parohia Bistrețul jud. Dolj, acestea sunt: Anghel D. Pupăză, agricultor din acea parohie cu suma de lei 400; d-l Pan Graf, proprietar de moară, cu suma de lei 200; d-l M. A. Cugea, proprietar de fabrică de găitan în acea comună și parohie, cu suma de lei 200.

Se aduc mulțumiri publice d. Căpitan Gh. Dorobanțu și d-nei Elena Căpitan Dorobanțu din Iași, cari au donat bis. parohiale Bărnova, din comuna Buciumeni jud. Iași, o perdea de pluș în val. de 150 lei, pentru ușile împărătești, brodată cu fir de însuși d-na Elena căpitan Dorobanțu.

Se aduc mulțumiri publice d-lui Teodor Bordea din urbea Iași, care a binevoit a donă bis. parohiale Sf. Vasile (Tătărași) din acea urbe un rând complet de veșminte preoțești în val. de 150 lei.

Se aduc mulțumiri publice, pentru donațiile în obiecte făcute bis. Sf. Dumitru din Huși, următoarelor persoane din aceeași localitate: d-lor Ioan Hagi, Petrache Nenu, Mihalache Nenu și d-nelor Ghenea Filip și Varvara Antochi.

Se aduc mulțumiri publice Prea Cucernicului preot Econ. Stavrofor Alexandru Ghelican dela bis. Cuvioasa Parascheva, din urbea Alexandria, care a făcut învelitoarea din nou a acelei biserici, cu ajutorul obștei și a câtorva neguțători clădind în cimitir o casă pentru paznic și o fântână cimentată cum și închinând cu ufeci curtea bis. și a cimitirului.

Se aduc mulțumiri următoarelor persoane din orașul Râmnicul-Sărat, cari au donat bis. parohiale Sf. Dumitru, din acel oraș diferite obiecte necesare biserici, în valoare de lei 440, acestea sunt: Nicolae I. Pleștiu, Constantin G. Ioan, Marin R. Mioașcă, Ioan Vocea, Marin Roșu, Păun A. Ciocârlan și Petre M. Christescu. Asemenea și d-nei Ecaterina R. Ștefănescu, pentru ștersul picturii din interiorul bisericii și mici reparațiuni exterioare în val. de 800 lei.

Se aduc mulțumiri publice locuitorilor Asanache Brutaru și Stere Croitoru din comuna Plăginești jud. R.-Sărat, pentru că a donat bisericii filiale Sfinții Impărați un dulap în valoare de 60 lei; asemenea și locuitorului Radu Cârjan, pentru două felinare mobile donate zisei biserici.

Se aduc mulțumiri publice d-lui I. Popovici, I. Ispas și d-nei Maria Cojocaru, cari au dăruit bisericii parohiale Petricani, com.

Ștubieni, județul Dorohoiu, o cruce pentru botez și două sfeșnice pentru Sf. Masă, toate în valoare de 100 lei.

Se aduc mulțămiri următoarelor persoane, cari au binevoit a contribui la cumpărarea unui clopot la biserica cimitirului din parohia Banca, județul Tutova, în valoare de 1200 lei și anume: Ioniță Popa cu soția sa Safta, Ștefan Popa cu soția sa Maria și Romașc Popa cu soția sa Ioana.

Se aduc mulțămiri publice atât Epitropiei bisericii Sf. Voevozi din orașul Bârlad pentru stăruința depusă, cât și Epitropiei casei obștei Târgu-Bârlad care a binevoit a contribui cu suma de 3000 lei pentru facerea catapetezmei la acea biserică.

Se aduc mulțămiri publice d-lui Hagi Take Tocilescu domiciliat în com. Vintilă-Vodă jud. Buzău, care a dăruit bis. parohiale din com. Mânzâlești-Mănești, un epitrafir.

Se aduc mulțămiri următoarelor persoane care au binevoit să facă donație bis. parohiale Roșia din com. Ungheni jud. Iași și anume: d-lui Const. Ichim pentru donațiunea unui felon în val. de lei 50 și d-lui Alecu Calenscki pentru donațiunea unui epitrahir în val. de lei 20, ambii domiciliați în cuprinsul acelei parohii.

Se exprimă mulțămiri publice mai jos notatelor persoane cari au binevoit a donă bisericilor respective obiecte bisericesti și anume: Bisericii parohiale din com. Popești, jud. Râmnicul-Sărat, d-nul Constantinescu Vasile, primarul acelei comune o pereche de sfeșnice portative de metal galben în val. de lei 80; d-nei Ruxandra T. Protopopescu, două candeluțe frumoase în val. de 90 lei; Bisericii filiale Sf. Voivozi din cătunul Runcu, aceiași comună. D-na Sultana T. Dascălu, a îmbrăcat în argint icoana „Izvorul”, și a donat două candeluțe foarte frumoase în val. de 400 lei.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor din com. Arcești județul Romanați, cari prin contribuții benevole, au procurat un frumos clopot dela fabrica Nicolaie Ionescu din București, în greutate de 400 Kg. care s'a așezat dinaintea bisericii din acea comună în clopotnița construită spre acest scop.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor în număr de 137 cari au ajutat pentru cumpărarea unui clopot, la bis. parohială din com. Ghercești jud. Dolj, cu suma de lei 699 și bani 50.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor din com. Crețești-Sintești jud. Ilfov cari au contribuit la reparațiunea bis. din com. respectivă, parte din ei cu bani, parte cu dăruite obiecte; asemenea d-lui Prefect al jud. Ilfov care a contribuit cu 1000 lei; precum și Onor. Casei Bisericii care a donat 1000 lei în același scop.

Se aduc mulțumiri publice Onor. Administrației Cassei Bisericii care a dăruit bis. din com. Drajna de Jos jud. Prahova, un rând odăjdii de care avea mare necesitate, asemenea și d-lui Ștefan Butu proprietar din urbea Ploești, care a dăruit acestei Biserici un sf. Epitaf zugrăvit la sf. Munte Atos în val. 170 lei.

Se aduc mulțumiri publice d-lui Gheorghe L. Angheliescu proprietar în com. Băbăița jud. Vlașca care a avut bunavoință de a donă bis. parohiale Cuvioasa Parascheva din acea comună, un rând de vestimente de Dreveneak cu stiharu de lână verde, în val. de 160 lei, un chivot pentru Sf. Impărtașire de metal argintat în val. de 100 lei, una cruce idem de metal argintat, îmbrăcată în val. de 30 lei, precum și făclii de ciară albă curată pentru Policandre și sfeșnicile împărătești.

Se aduc mulțumiri publice persoanelor notate mai jos care au dăruit bis. din Conțești-Davidești jud. Muscel, diferite obiecte și anume: d-lui Marin al Chiriachii din Ștefănești, o candelă mare cu 3 lumini de metal simplu la tâmplă; d-lui Petre Bărzac, notar, o Cazanie de Râmnic nouă și legată; d-lui Gheorghe Stoian, 3 Kg. untdelemn pentru serv. divin; d-nei Stela Petheu: 24 făclii lumânări de ceară curată pentru policandre și sfeșnicile împărătești; d-nei Parasciva Ștefan Tomescu, o Psaltire bogată, ed. de Neamț.

Se aduc mulțumiri d-nei Ec. V. Dumitropol din str. Schitu Măgureanu 29 care a donat bisericii un sfeșnic mare de alamă în val. de 100 lei, și d-nei Aristița I. Uroșescu din str. Știrbei-Vodă No. 66, care a donat 2 sfeșnice mari de lemn în val. de 50 lei.

D-l Petrică Petrescu, epitrop al parohiei și ctitor al bis. filiale Lemnul din Târgoviște, binevoind a face la această bis. îmbrăcăminte în argint a icoanei Sf. Ierarh Nicolae, în val. de 1280 lei și o candelă de argint de 150 lei, i se exprimă mulțumiri publice.

Se aduc mulțumiri publice d-nei Frosa Ghiță Ioan, enoriașe a bisericii Amza, care a dăruit acelei biserici un rând de vestimente preoțești în valoare de 500 lei și un mic căzanel de metal pentru aghiasmă și a îmbrăcat în argint Sf. Cruce cu răstignirea Domnului din Sf. Altar plătind 500 lei. Asemenea d-șoara Alexandrina General Christian Tell, tot enoriașe a bisericii Amza, a dăruit părintelui paroh un rând de vestimente preoțești în valoare de 500 lei.

Se aduc mulțumiri publice locuitorului Ion Marin Pităreanu din satul Cucuești-Sudiți, jud. Ilfov care a binevoit a dărua acelei biserici una Evanghelie legată în piele în valoare de 30 lei. Asemenea și sâtenecelor din acelaș sat pentru că au strâns suma de lei 180 cu cari au cumpărat un policandru pe care l-a dăruit aceleiași biserici.

Se aduc mulțumiri publice preotului Ioan D. Popescu supra-
numerar în parohia Brănești, jud. Dâmbovița care a donat încă
pentru primărie, ajutând și la reparația bisericii filiale de
acolo cu 1000 lei.

Se aduc mulțumiri publice pioșilor creștini, cari au binevoit a
contribui cu obolul lor spre a face din nou catapeteasma bisericii
Catedrale Sf. Ioan din urbea Mizil.

Se aduc mulțumiri publice d-lui N. Apostolescu care a dăruit
bisericii parohiale «Curtea Domnească» din Targoviște, două can-
dele de argint în valoare de 160 lei, iar Doamna Ana Mancaș a
biblie legată în piele, în valoare de lei 20.

Se aduc mulțumiri publice tuturor persoanelor care au binevoit
a donă bisericii sf. Nicolae din Călinești, jud. Teleorman lucruri
necesare cultului.

Se aduc mulțumiri publice d-lui Heracle Kița care a contribuit
cu suma de 4—5 mii lei pentru reparația bisericii din parohia
Lița, jud. Teleorman și înzestrarea ei cu odoare sfinte.

Se aduc mulțamiri publice d-nei Frosa G. Ioan, mare proprie-
tară, enoriașă bisericii Amza din capitală care a dăruit la acea
biserică un frumos epitaf al Domnului Dumnezeu și Mântuitorului
nostru Iisus Hristos, cusut în mătăsuri și fir și așesat într-o ramă
de stejar, bogat sculptată, în valoare de 1500 lei.

Se aduc mulțamiri publice următoarelor persoane care au dă-
ruit bisericii Sf. Vineri Nouă din Capitală diferite obiecte și anume:
D-lui Ioan Nestorescu și soției sale Irina, cari au dăruit bisericii
două sfeșnice împărătești de alamă, în valoare de o mie lei. D-lui
Radu Tudose, fost episcop, și soției sale, cari au dăruit o cutie
de argint veritabil aurit, pentru păstrarea sfintei împărătești peste
an, în valoare de o sută lei. D-lui Gh. Petrescu și soției sale, cari
au dăruit o poală de pluș cu galon, la iconostas.

Se aduc mulțamiri publice persoanelor de mai jos, cari au don-
at bisericii parohiale Apa Sărată din Câmpulung, diferite obiecte
și anume: Nicolae Stănoiu a donat o cruce de argint în sumă
de 100 lei. Ion Rolea a donat o candelă și un iconostas în su-
mă de 80 lei. Ion M. Oancea și Ion Rolea au contribuit cu sume
egale pentru procurarea unei evanghelii legată în argint în sumă
de 274 lei.

Se aduc mulțamiri publice d-nei Eliza C. Politimos din Bucu-
rești, care a binevoit a contribui cu suma de 1200 lei cu care s-a
putut clădi o frumoasă clopotniță de cărămidă la biserica din co-

mună Antonești-Licuriciu, închizând și curtea bisericii și cimitirului cu ulucă. Asemenea a mai donat bisericii: 3 perdele și 2 mese frumos brodate pe etamină fină, o candelă și o icoană îmbrăcată în metal.

Se aduc mulțumiri publice, următoarelor persoane care au făcut donațiuni bisericii parohiale «Panaci» din jud. Suceava și anume: V. S. a Nechitei pentru 2 sfeșnice de metal în valoare de 360 lei și un prapor de 100 lei, P. D. Negrea pentru un clopot de 400 lei, P. Buzoi pentru alt clopot de 305 lei, Gh. Cojoc pentru una tavă de nichel pentru anaforă de 35 lei.

Se aduc mulțumiri publice următoarelor persoane, care au făcut donațiuni bisericii din parohia Côtârgași, jud. Suceava și anume: Primăria Broșteni pentru o sobă de fer în valoare de 140 lei; d-lor T. Erhan care a contribuit cu 70 lei la 2 candelă și îmbrăcat 2 icoane cu argint; D. Mărcă pentru un steag de 110 lei; d-lui Petrușanu pentru o perdea la Maica Domnului de 50 lei. Preotului N. Lazăr, pentru o candelă și alte lucruri în valoare de 65 lei; mai multor sătence pentru 10 prosoape și 3 fețe de masă în valoare de 80 lei.

Se aduc mulțumiri publice d-lui Căpitan Ștefanovici și soției sale Maria, cari au binevoit a îmbrăca cu argint icoana Maicei Domnului dela biserica catedrală a orașului Dorohoi cheltuind 1200 lei.

Se aduce mulțămire publică d-lui avocat Leon Ciogalea, din urbea Dorohoi care a binevoit a donă bisericii dela comitetul aceluia oraș: două icoane îmbrăcate cu argint, o psaltire, o carte de rugăciuni și un acatister.

Se aduc mulțămiri publice d-lui Mihail Grig. Holban, mare proprietar, care a binevoit a donă bisericii catedrale din urbea Dorohoi un rând complet de vestimente din stofă de fir fină, un rând acoperimente pentru sf. Vase, de mătase albă cu fir, un rând idem din stofă de mătase cu fir și un brâu cu două pafte de argint.

Se aduc mulțumiri publice d-lui Const. Triandafil arendaș, și locuitorului Const. Mălinescu din parohia Almăjelu județul Mehedintzi, cari au returnat și mărit clopotul bisericii parohiale cu hramul Sfântul Nicolae din aceeași parohie, cheltuind suma de 400 lei.

Se aduc mulțămiri publice preotului Marin Constantinescu parohul parohiei Dranovăț din jud. Romanați, care pe lângă alte îmbunătățiri ce a adus bisericii parohiale „Sfântul Nicolae” din acea parohie, ca împrejmuire, cimentarea de jur împrejur a bise-

ricii, pardosirea bisericii, etc., a mai construit și o frumoasă clopotniță de zid înaintea bisericii care costă 1500 lei, toate acestea cu ale cucerniciei sale cheltueli.

Se aduc mulțămiri publice următoarelor persoane cari au făcut diferite donațiuni bisericilor din parohia Luceni jud. Iași: nume: D-nul și d-na D. A. Greceanu, N. Condurachi, P. Dinătru, Gr. Lupușoru, Al. a Babei, V. Bârzei, Gr. Lupușoru, V. Perianu, P. Răus, Th. Ropotă, S. Teslariu, V. M. Chirilă, Anica C. Ștarc, Eftimia Chium, Floarea Vetcă, Gh. Dănilă, Gh. Ciobanu, Catrina Ștarc, V. Perianu, Gh. Chiriac, O. Ștarc, Dochiza Ursachi, obștea satelor Cîrpiți și Luceni, Anica Anton Chirilă, I. Condrea, V. Matei, D. Ilie, M. Tanasă, Gh. Clim, Gh. a Elenei, N. Crețu, M. Hadarag, Safta Munteanu, V. Ioan, P. Munteanu, Gh. Ungureanu și V. Condurachi.

Se aduc mulțămiri publice cucernicului preot I. Constantinescu parohul parohiei Ghercești (Doljiu) care a dăruit bibliotecii parohiale a citatei parohii 40 volume cărți în valoare de lei 18,85 bani.

Se aduc mulțămiri publice persoanelor pioase în număr de 60, cari au contribuit fiecare cu diferite sume pentru procurare de obiecte sfinte la biserica parohială «Adormirea» din parohia Dănești jud. Mehedinți.

Se aduc mulțămiri publice următoarelor persoane: d-lui Ioan C. Stănică, soției sale Filofteia și ficei sale Ecaterina cari au donat un sfeșnic mare împărătesc de bronz galben în valoare de 500 lei, 2 galerii cu perdele la ferestrele dela strane și o față de masă de damasc, însumând valoarea de 30 lei, d. Alexandru C. Stănică și soției sale Ecaterina cari au donat un sfeșnic mare împărătesc de bronz galben în valoare de 500 lei, bisericii parohiale din parohia Orodelu jud. Doljiu.

Se aduc mulțămiri publice d-nei Maria Ilie D. Ionescu din Craiova care a îmbrăcat toate icoanele bis. din parohia Terpezița județul Doljiu, cu perdele de catifea, în val. de 150 lei.

Se aduc mulțămiri publice obștei locuitorilor din com. Cremenea jud. Mehedinți, cari au contribuit de au cumpărat la biserica parohială «Sf. Ilie» din arătata comună, o evanghelie legată în plus cu colțuri de argint aurite în valoare de 180 lei.

Se aduc mulțămiri publice enoriașilor din parohia Cerătu jud. Doljiu, cari au donat bisericii parohiale locale un rând de veștiminte bisericesti în valoare de 270 lei.

Se aduc mulțămiri publice d-lui I. Dumitrescu șeful stației Tămna din județul Mehedinți și soției sale Paulina, cari au donat bisericii parohiale «Sf. Nicolae» din parohia Tămna o Evanghelie legată în pluș cu colțuri de metal argintat în valoare de 180 lei.

Se aduc mulțumiri publice următoarelor persoane, cari au donat pentru biserica parohială „Sfântul Nicolae” din parohia Ostrovul Corbovei (Mehedinți) obiectele notate în dreptul numelui fiecăruia, după cum urmează: Nicolae Cogeza, un rând de Sf. Vase, în val. 150 lei și tot d-sa a luat inițiativa pentru cumpărarea unui rând de veșminte preoțești, un epitaf, o cruce pe Sf. Masă și o cădelniță; Ștefan Bancov comerciant în T.-Severin, o sveră de catifea la ușiile împărătești în val. de 60 lei și 2 kgr. lumânări; Ilie Mărculescu din T.-Severin, un epitaf în val. de 50 lei; Gheorghe Caragea din parohia Ostrovul Corbovei o cădelniță de metal alb argintat în val. de 33 lei; Costache Săvulescu comerciant în com. Hinova a donat două candelă în val. de 24 lei; Primarul Ioan Popescu din com. Hinova a donat lei 55 bani 15, dela sfințirea unei fântâni, pentru complectarea sumei cu care s'a cumpărat veșmintele preoțești.

Se aduc mulțămiri publice persoanelor următoare, cari au dăruit bisericii filiale din parohia Ghercești jud. Dolju obiectele din dreptul fiecăruia după cum urmează: Familiei decedatului C. Gârleșteanu din Craiova, care a donat 7 kg. jum. lumânări pentru policandre și sfeșnicile împărătești; D. Iliescu din Craiova, care a donat 2 kgr. lumânări; Ioana Marin Firu, Rada Ilie Curtașu și I-linca Gh. Ciucă, care au donat câte o perdea de pânză națională alese cu borangic și arniciu.

Se aduc mulțămiri publice următoarelor persoane: Al. Teișanu, Ilie Dinculescu, Dumitru Iliescu, Dină M. Nichitoianu, Ștefan L. Piscanu, Tudor S. Părvulescu, Preotul I. Constantineanu, D. Stănescu, Smarandache Voicu, Voicu D. Paparioiu, Ion N. R. Popa și alții, cari au contribuit la cumpărarea unui clopot și facerea unei clopotnițe la biserica parohiei Ghercești jud. Dolju în valoare de 880 lei 50 bani.

Se aduc mulțumiri publice următoarelor persoane cari au făcut donațiuni bis. din parohia Găvănești, jud. Romanați și anume: Iancu D. Stoenescu, proprietarul moșiei Găvănești, un clopot nou de metal în greutate de 145 kgr. 725 lei, un policandru cu 12 lumânări de bronz 120 lei, cinci candelă de argint de china 120 lei, una candelă de argint veritabil 100 lei, un rând de veșminte complect nou 200 lei, una cruce de argint pentru sf. Masă 50 lei, una cădelniță de argint de china 50 lei, una cruce de lemn în Altar a

Răstignirea 40 lei, un iconostas 30 lei; Elena D. Stoenescu din Craiova un rând sf. Vase complete 120 lei; Maria V. Vanghelie din Craiova, una colinvitră de aramă pentru botez 60 lei.

Se aduc mulțumiri publice d-nelor Ana I. Ionescu din comuna Scăpău jud. Mehedinți, care a aurit potirul bisericii parohiale Sf. Voevozi din acea parohie și a cumpărat și alte odoare în val. de 30 lei; și Maria Oprescu din București, str. Roșeti No. 1 bis, care a dăruit aceleiași bis. un rând de procovețe de mătase cu cruci de aur.

Se aduc mulțumiri publice persoanelor pioase în număr de 43 cari au contribuit cu diferite sume de bani cu care s'a cumpărat obiectele necesare bis. din parohia Jiana Mare jud. Mehedinți.

Se aduc mulțumiri publice d-lui Naie D. Marin, epitrop la bis. din parohia Pielești jud. Dolju care a făcut un iconostas nou la acea bis. în val. de 60 lei.

Se aduc mulțumiri publice d-nei Alexandrina C. Triandafil din com. Almăjelu jud. Mehedinți, care a dăruit bis. din acea comună două perdele de mătase pentru icoana Mântuitorului Hristos și a Maicii-D-lui, ambele în val. de 64 lei.

Se aduc mulțumiri publice d-lor Fane Marincu și Tache Cristodolo, arendașii ai moșiei din com. Gemeni jud. Mehedinți, cari au contribuit primul cu 200 lei și secundul cu 100 lei, pentru închiderea balconului bis. din acea parohie cu zid și geamlăc.

Se aduce mulțămiri publice d-nei Sofia Andrei Tolcea din T. Severin, care a dăruit bisericii parohiale „Sfinții Voevozi“ din parohia Scăpău jud. Mehedinți o cruce de argint aurit, cu pedestal pentru Sf. Masă în valoare de 40 lei.